

**บทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม
ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรชาโรโต จำกัด จังหวัดยะลา**

นางเสริมศิลป์ แก้วมณี

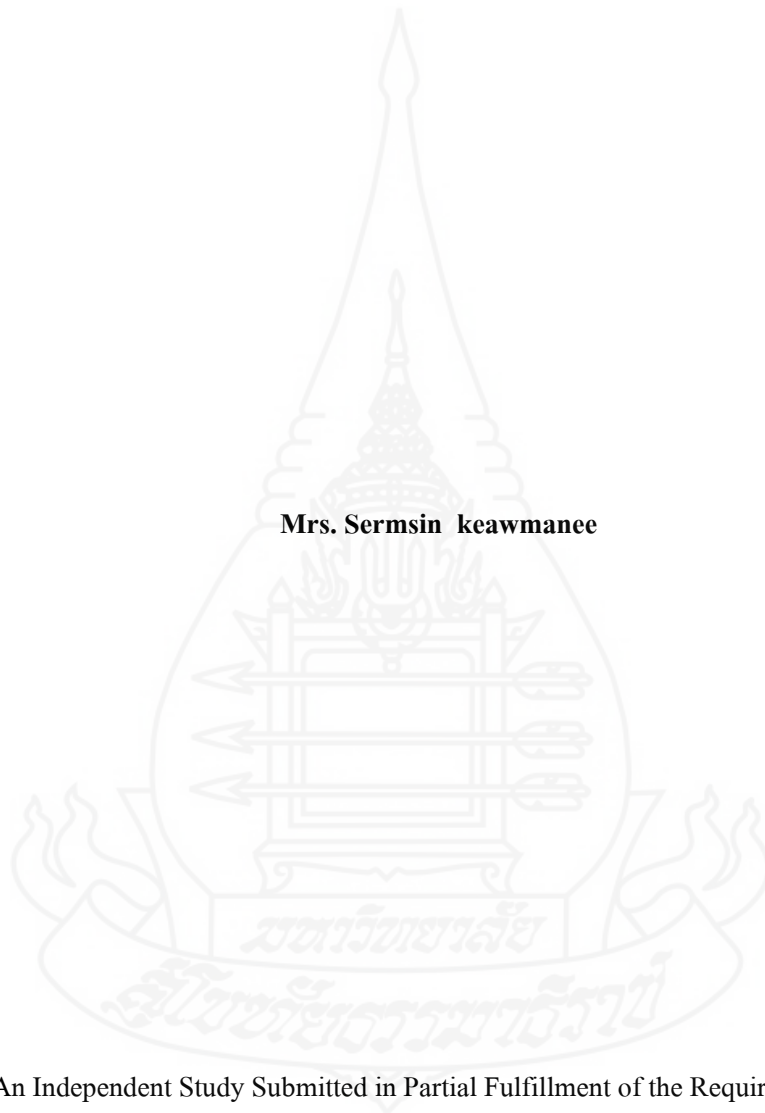

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต
แขนงวิชาสหกรณ์ สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2559

**The Role of Cooperatives in Economic and Social Development by Members of
Thanto Agricultural Cooperatives Limited, Yala Province**

Mrs. Sermsin keawmanee

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for

the Degree of Master of Business Administration in Cooperatives

School of Agriculture and Cooperatives

Sukhothai Thammathirat Open University

2016

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ   บทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิก
สหกรณ์การเกษตรธรรมาศ จำกัด จังหวัดยะลา
ชื่อและนามสกุล   นางเสริมศิลป์ แก้วมณี
แขนงวิชา   สหกรณ์
สาขาวิชา   เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา   รองศาสตราจารย์สังเสริม หอมกลิ่น

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2560

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

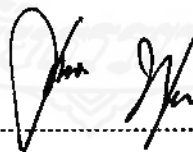
ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์สังเสริม หอมกลิ่น)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ลัดดา พิศาลบุตร)

(รองศาสตราจารย์ ดร.มณเฑียร พุทชาคำ)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์

ชื่อการศึกษา คั่นคว่าอิสระ บทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิก สหกรณ์การเกษตรธรรโต

จำกัด จังหวัดยะลา

ผู้ศึกษา นางเสริมศิลป์ แก้วมณี รหัสนักศึกษา 2589001409 **ปริญญา** บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (สหกรณ์)

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์สงเสริม หอมกลิ่น **ปีการศึกษา** 2559

บทคัดย่อ

การศึกษาคั่นคว่าอิสระนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา 1) สภาพทั่วไปของสมาชิก 2) บทบาทของสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิก 3) ความสัมพันธ์ของสภาพทั่วไปของสมาชิกกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิก 4) เปรียบเทียบความแตกต่างของสภาพทั่วไปของสมาชิกกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิก 5) ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด จังหวัดยะลา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือสมาชิกของสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2559 จำนวน 1,079 กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของยามานเ็นได้ตัวอย่าง จำนวน 100 คน สุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบไคสแควร์ แควร์ t-test และ F-test และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษา พบว่า 1) สมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 51-55 ปี การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น อาชีพทำสวนยาง รายได้ต่อเดือน 8,001-10,000 บาท และระยะเวลาการเป็นสมาชิก 6-10 ปี 2) บทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกโดยรวมอยู่ในระดับมาก **การพัฒนาเศรษฐกิจ** ได้แก่ การออม รายได้ รายจ่าย และการลงทุน ตามลำดับ **การพัฒนาสังคม** ได้แก่ การให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน การให้การศึกษา อบรม ข้อมูลข่าวสาร และจัดสวัสดิการ ตามลำดับ 3) ปัจจัยสภาพทั่วไปของสมาชิกมีความสัมพันธ์กับบทบาทของสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยพบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และระยะเวลาการเป็นสมาชิก มีความสัมพันธ์กับบทบาท**การพัฒนาเศรษฐกิจ** ด้านการลงทุน การออม รายจ่าย และรายได้ของสมาชิกเพียงบางปัจจัย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาการเป็นสมาชิกมีความสัมพันธ์กับบทบาท**พัฒนาสังคม** ด้านการให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน การจัดสวัสดิการ และการศึกษา อบรม ข้อมูลข่าวสาร เกือบทุกปัจจัย 4) เปรียบเทียบความแตกต่างของสภาพทั่วไปของสมาชิกกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 พบว่า สมาชิกที่มีอายุ ระดับการศึกษา และรายได้แตกต่างกัน เห็นว่าสหกรณ์มีบทบาท**การพัฒนาเศรษฐกิจ** ด้านรายจ่าย การออม รายได้ และการลงทุนของสมาชิก แตกต่างกันเกือบทุกปัจจัย สมาชิกที่มีอายุ ระดับการศึกษา รายได้ และระยะเวลาการเป็นสมาชิกแตกต่างกัน เห็นว่าสหกรณ์มีบทบาท**พัฒนาสังคม** ด้านการจัดสวัสดิการ การศึกษา อบรม ข้อมูลข่าวสาร และการให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน แตกต่างกันเพียงบางปัจจัย 5) ปัญหาอุปสรรค คือสหกรณ์มีคู่แข่งทางการค้าและ สมาชิกผิคนัดชำระหนี้ และข้อเสนอแนะ คือ ส่งเสริมให้สมาชิกมีอาชีพเสริมในครัวเรือน

คำสำคัญ สหกรณ์การเกษตร การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม จังหวัดยะลา

Independent Study title: The Role of Cooperatives in Economic and Social Development by Members of Thanto Agricultural Cooperatives Limited, Yala Province

Author: Mrs Sermsin Keawmanee; **ID:** 2589001409;

Degree: Master of Business Administration (Cooperatives);

Independent advisor: Songserm Homglin, Associate Professor;

Academic year: 2016

Abstract

The purposes of this independent study were 1) to study the members' general condition, 2) the role of Cooperatives in economic and social development by its members, 3) the relationship of members' general condition and the role of Cooperatives in economic and social development by its members, 4) to compare the difference between members' general condition and the role of Cooperatives in economic and social development by its members, and 5) to study problems and suggestions of the Cooperatives in economic and social development by members of Thanto Agricultural Cooperatives Limited, Yala Province.

Studied population composed of 1,079 members of Thanto Cooperatives Limited, as of June 30, 2016. Identification of sample group was conducted by Yamane formula and 100 members were randomly selected as sample group. Tool used for data collection was questionnaire. Statistics used included frequency, percentage, mean, standard deviation, chi-square test, t-test, F-test and contents analysis.

Findings were as follows; 1) most of the Cooperatives members were female, aged 51-55 years. They finished lower secondary school, earning 8,001-10,000 baht/month. Their membership duration was 6-10 years. 2) Overall role of the Cooperatives in social and economic development by its members was at high level. **Economic development aspect** included savings, income, expense and investment, respectively. **Social development aspect** comprised cooperation with members and community, providing education, training, news, updated information and welfare activity, respectively. 3) It was found that members' relationship of general condition factor with the role of Cooperatives in social and economic development by its members was at 0.05 statistical significance. Apparently, gender, age, educational background, income and membership duration had relationship with some factors of **members' economic development role** in the aspect of investment, savings, income and expense. Meanwhile, gender, age, educational background, income and membership duration had relationship with almost all factors of **members' social development role** in the aspect of cooperation with members, community, providing welfare activity, education, training, news and updated information. 4) Comparison of the difference between members' general condition with the role of Cooperatives in economic and social development by its members was different at 0.05 statistical significance, showing members with different age, educational background and income thought the **Cooperatives' economic development role** in terms of expense, savings, income and members' investment was different in almost every factor. Whereas members with different age, educational background, income and membership duration viewed that the **Cooperatives' social development role** in terms of providing welfare activity, education, training, news, updated information, cooperation with members and community was different only in some factors. 5) Problems were the Cooperatives' commercial competitors and **members' default**. Their suggestion was a promotion of extra occupation in members' families.

Keywords Agricultural Cooperatives, Economic and Social Development, Yala Province

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้รับความอนุเคราะห์และความกรุณาอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ส่งเสริม หอมกลิ่น และอาจารย์วิลาวัลย์ ศิลปพร ที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำและ ติดตามการจัดทำเอกสารการศึกษาค้นคว้าอิสระ รวมถึงคุณ โกศล ช่วยไชยสง นักวิชาการสหกรณ์ ชำนาญการ สำนักงานสหกรณ์จังหวัดนครราชสีมา คุณวิษชุดา กาญจนศิริ ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริม สหกรณ์ 5 (อำเภอธารโต) สำนักงานสหกรณ์จังหวัดยะลา คุณรุ่งฤดี ลีมธรากุล นักวิชาการสหกรณ์ ชำนาญการ สำนักงานสหกรณ์จังหวัดยะลา ที่ได้อนุเคราะห์และสนับสนุนการค้นคว้าโดยตลอดจน เสร็จสมบูรณ์

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ เสร็จสมบูรณ์ได้เพราะได้รับความร่วมมือจาก ผู้จัดการ สหกรณ์ เจ้าหน้าที่ กรรมการ และสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธารโต จำกัด จังหวัดยะลา ที่ได้ ช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและตอบแบบสอบถาม และผู้มีส่วนช่วยเหลือ แนะนำ การใช้ โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ คุณชिरดา อินทร์พรหม อาจารย์โรงเรียน บ้านสุขสำราญ จังหวัดระนอง และคุณรุ่งฤดี ลีมธรากุล นักวิชาการสหกรณ์ชำนาญการ นักวิชาการ สหกรณ์ชำนาญการ สำนักงานสหกรณ์จังหวัดยะลา ผู้ศึกษาจึงใคร่ขอขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ที่สำคัญที่สุดคือต้องขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ได้ให้กำเนิดและมีชีวิตจนมาถึง ทุกวันนี้ ขอบคุณสามี และเพื่อนร่วมงาน ทุกคนที่ให้กำลังใจมาโดยตลอด สุดท่ายขออัญเชิญอำนาจ แห่งคุณพระศรีรัตนตรัย บารมีหลวงปู่ทวด วัดช้างให้ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายที่แต่ละคนเคารพนับ ถือในสากลโลก จงช่วยคลบนันดาลให้ผู้ที่ได้กล่าวนามมาข้างต้น รวมทั้งผู้มีพระคุณท่านอื่นที่ได้ กล่าวถึง ณ ที่นี้ จงมีแต่ความสุขความเจริญตลอดไป

เสริมศิลป์ แก้วมณี

สิงหาคม 2560

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฐ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การศึกษา	3
กรอบแนวคิดการศึกษา	4
ขอบเขตของการศึกษา	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
แนวคิดเกี่ยวกับสหกรณ์	7
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท	25
บทบาทสหกรณ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม	27
บริบทของสหกรณ์การเกษตรธารโต จำกัด	37
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	46
บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษา	49
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	49
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	50
การเก็บรวบรวมข้อมูล	51
การวิเคราะห์ข้อมูล	51

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	53
สภาพทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์	54
บทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด จังหวัดยะลา	56
ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่เกี่ยวข้อง กับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด	60
เปรียบเทียบความแตกต่างของบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด จังหวัดยะลา	71
ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม ของสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด	85
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	88
สรุปผลการศึกษา	88
อภิปรายผล	92
ข้อเสนอแนะ	94
บรรณานุกรม	97
ภาคผนวก	101
ประวัติผู้ศึกษา	108

สารบัญญัตินี้

	หน้า
ตารางที่ 2.1 จำนวนประเภท จำนวนสหกรณ์ และจำนวนสมาชิก	13
ตารางที่ 2.2 กลุ่มสมาชิกของสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด	38
ตารางที่ 2.3 เงินรับฝากและหุ้นระหว่างปีบัญชีสิ้นสุด วันที่ 30 มิถุนายน 2559	39
ตารางที่ 2.4 เงินกู้ระยะสั้นระหว่างปีบัญชีสิ้นสุด วันที่ 30 มิถุนายน 2559	39
ตารางที่ 2.5 เงินกู้ระยะปานกลางและลูกหนี้พิเศษระหว่างปีบัญชีสิ้นสุด วันที่ 30 มิถุนายน 2559	40
ตารางที่ 2.6 รายได้และรายจ่ายระหว่างปีสิ้นสุด วันที่ 30 มิถุนายน 2559	41
ตารางที่ 2.7 คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ ที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2559 ครั้งที่ 38	42
ตารางที่ 2.8 ฝ่ายจัดการสหกรณ์ ปีสิ้นสุด วันที่ 30 มิถุนายน 2559	43
ตารางที่ 2.9 การจัดสรรกำไรสุทธิ สิ้นสุด วันที่ 30 มิถุนายน 2559	44
ตารางที่ 4.1 สภาพทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์	54
ตารางที่ 4.2 บทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิก สหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด	56
ตารางที่ 4.3 บทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคมของสมาชิก สหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด	58
ตารางที่ 4.4 ภาพรวมบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของสมาชิก สหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด	60
ตารางที่ 4.5 ความสัมพันธ์ของเพศกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิก สหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด	61
ตารางที่ 4.6 ความสัมพันธ์ของอายุกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิก สหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด	61
ตารางที่ 4.7 ความสัมพันธ์ของระดับการศึกษา กับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด	62
ตารางที่ 4.8 ความสัมพันธ์ของอาชีพกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิก สหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด	62

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.9 ความสัมพันธ์ของรายได้กับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด	63
ตารางที่ 4.10 ความสัมพันธ์ของระยะเวลาการเป็นสมาชิกกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกของสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด	64
ตารางที่ 4.11 สรุปความสัมพันธ์ของสภาพทั่วไปของสมาชิกกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด	64
ตารางที่ 4.12 ความสัมพันธ์ของเพศกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด	65
ตารางที่ 4.13 ความสัมพันธ์ของอายุกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด	66
ตารางที่ 4.14 ความสัมพันธ์ของระดับการศึกษากับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด	66
ตารางที่ 4.15 ความสัมพันธ์ของอาชีพกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด	67
ตารางที่ 4.16 ความสัมพันธ์ของรายได้กับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด	68
ตารางที่ 4.17 ความสัมพันธ์ของระยะเวลาการเป็นสมาชิกกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด	68
ตารางที่ 4.18 สรุปความสัมพันธ์ของสภาพทั่วไปของสมาชิกกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด	69
ตารางที่ 4.19 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของเพศกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด จังหวัดยะลา.....	71
ตารางที่ 4.20 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของอายุกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด จังหวัดยะลา.....	72
ตารางที่ 4.21 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการศึกษากับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด จังหวัดยะลา.....	73

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.22 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของอาชีพกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรร โด จำกัด จังหวัดยะลา.....	74
ตารางที่ 4.23 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของรายได้กับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรร โด จำกัด จังหวัดยะลา.....	75
ตารางที่ 4.24 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของระยะเวลาการเป็นสมาชิกกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรร โด จำกัด จังหวัดยะลา.....	76
ตารางที่ 4.25 สรุปผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของสภาพทั่วไปของสมาชิกกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรร โด จำกัด จังหวัดยะลา.....	77
ตารางที่ 4.26 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของเพศกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคม ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรร โด จำกัด จังหวัดยะลา.....	78
ตารางที่ 4.27 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของอายุกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคม ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรร โด จำกัด จังหวัดยะลา.....	79
ตารางที่ 4.28 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการศึกษา กับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคม ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรร โด จำกัด จังหวัดยะลา.....	80
ตารางที่ 4.29 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของอาชีพกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคม ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรร โด จำกัด จังหวัดยะลา.....	81
ตารางที่ 4.30 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของรายได้กับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคม ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรร โด จำกัด จังหวัดยะลา.....	82
ตารางที่ 4.31 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของระยะเวลาการเป็นสมาชิกกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคม ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตร จังหวัดยะลา.....	83
ตารางที่ 4.32 สรุปผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของสภาพทั่วไปของสมาชิกกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคม ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรร โด จำกัด จังหวัดยะลา.....	84
ตารางที่ 4.33 ปัญหาอุปสรรค ในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรร โด จำกัด จังหวัดยะลา.....	85

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.34 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม ของสมาชิก สหกรณ์การเกษตรธารโต จำกัด จังหวัดยะลา.....	86

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1.1	กรอบแนวคิดการศึกษา.....	หน้า
		4

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยได้เริ่มศึกษาวิธีการสหกรณ์ขึ้น ในปี พ.ศ. 2457 โดยเริ่มมาจากประเทศ
ไทยได้มีการติดต่อค้าขายกับต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น จากระบบเศรษฐกิจของชนบทแบบเพื่อเลี้ยง
ตัวเองมาเป็นระบบเศรษฐกิจในแบบเพื่อการค้า ทำให้ความต้องการเงินทุนเพื่อขยายการผลิตและการ
ครองชีพของชาวนามีเพิ่มขึ้น ซึ่งชาวนาที่ไม่มีทุนของตนเองก็หันไปกู้ยืมเงินจากบุคคลอื่นทำให้ต้อง
เสียดอกเบี้ยในอัตราที่สูง และยังถูกเอารัดเอาเปรียบจาก พ่อค้า และนายทุนทุกวิถีทาง ชาวนาจึงเป็น
ฝ่ายเสียเปรียบอยู่ตลอดเวลา ทำนาได้ข้าวเท่าใดก็ต้องใช้หนี้เกือบหมด อีกทั้งการทำนาก็ได้ผลผลิต
ที่ไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับสภาพดินฟ้าอากาศ ถ้าปีใดผลผลิตเสียหายหรือได้ผลผลิตน้อย ก็จะทำให้
ชาวนามีหนี้สินพอกพูนมากขึ้นเรื่อย ๆ จนลูกหนี้บางรายต้องโอนกรรมสิทธิ์ที่นาให้แก่เจ้าหนี้และ
กลายเป็นผู้เช่านาหรือเร่ร่อนไม่มีที่ดินทำกิน จากสภาพปัญหาความยากจนของชาวนาในสมัยนั้น
ทำให้ทางราชการคิดหาวิธีช่วยเหลือชาวนา โดยการจัดหาเงินทุนมาให้กู้และคิดดอกเบี้ยในอัตราต่ำ
โดยในปลายสมัยรัชกาลที่ 5 ได้คิดวิธีการช่วยเหลือชาวนาในด้านเงินทุนไว้ 2 วิธี คือ วิธีที่ 1
จัดตั้งธนาคารเกษตรเพื่อให้เงินกู้แก่ชาวนา วิธีที่ 2 วิธีการสหกรณ์ประเภทหาทุน (www.srusct.or.th,
2560)

พระราชกรณียกิจของกรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ได้ทรงพิจารณาเลือกแบบอย่างสหกรณ์เครดิต
แบบไรฟ์ไฟเซิน (Raiffeisen) ซึ่งมุ่งหมายที่จะอุปถัมภ์กันจน ผู้ประกอบกิจการย่อยๆ โดยพระองค์
ทรงเห็นว่าเป็นสหกรณ์ชนิดที่เหมาะสมที่สุดแล้วสำหรับประเทศไทย จากการที่พระองค์ท่านทรงเป็น
ผู้ริเริ่มงานสหกรณ์ขึ้นในประเทศไทย บุคคลทั้งหลายในขบวนการสหกรณ์จึงถือว่าพระองค์ทรงเป็น
"พระบิดาแห่งการสหกรณ์ไทย" สำหรับสหกรณ์ที่ได้จัดตั้งขึ้นเป็นแห่งแรก ใช้ชื่อว่า "สหกรณ์วัด
จันทร์ไม่จำกัดสินใช้" ณ ท้องที่อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยจดทะเบียนเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์
2459 มีพระราชกรณียกิจของกรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ เป็นนายทะเบียนสหกรณ์พระองค์แรก นับเป็น
การเริ่มต้นแห่งการสหกรณ์ในประเทศไทยอย่างสมบูรณ์ โดยในระยะแรกตั้งสหกรณ์วัดจันทร์
ไม่จำกัดสินใช้ มีสมาชิก จำนวน 16 คน ทุนดำเนินงาน จำนวน 3,080 บาท เป็นเงินจาก
ค่าธรรมเนียมแรกเข้า จำนวน 80 บาท และเงินทุน จำนวน 3,000 บาท ซึ่งอาศัยเงินกู้จาก

แบงก์สยามกัมมาจล จำกัด ก็คือธนาคารไทยพาณิชย์ในปัจจุบัน โดยมีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ เป็นผู้ค้าประกันและเสียดอกเบี้ยให้ธนาคารในอัตราร้อยละ 6 ต่อปี แล้วนำมาให้สมาชิกกู้ยืมโดยคิดดอกเบี้ยจากสมาชิกในอัตราร้อยละ 12 ต่อปี กำหนดให้สมาชิกส่งคืนเงินต้นในปีแรก จำนวน 1,300 บาท และเมื่อครบกำหนดสมาชิกสามารถส่งคืนเงินต้นได้ จำนวน 1,500 บาท พร้อมทั้งส่งดอกเบี้ยได้ครบทุกราย ทำให้เห็นว่าการนำวิธีการสหกรณ์เข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของชาวนาได้ผล และการสหกรณ์ในประเทศไทยก็ได้มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงมาโดยลำดับ (www.srusct.or.th, 2560)

ปัจจุบันประเทศไทยได้กำหนดประเภทสหกรณ์ไว้ 7 ประเภท ตามประกาศกฎกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. 2548 ประกอบด้วยสหกรณ์การเกษตร สหกรณ์ประมง สหกรณ์นิคม สหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์ร้านค้า สหกรณ์บริการ และสหกรณ์เครดิตยูเนียน โดยผลการดำเนินงานของสหกรณ์ในธุรกิจต่างๆ ได้สร้างความน่าเชื่อถือเป็นที่ไว้วางใจของสมาชิกจนทำให้จำนวนสหกรณ์ จำนวนสมาชิก ปริมาณเงินทุน และผลกำไรของสหกรณ์เพิ่มขึ้นทุกปี สหกรณ์ในประเทศไทยมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศ โดยเฉพาะต่อประชาชนที่ยากจน สหกรณ์จะเป็นสถาบันทางเศรษฐกิจ และสังคมที่ช่วยแก้ไขปัญหาในการประกอบอาชีพ อีกทั้งยังช่วยยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น (www.srusct.or.th, 2560)

สหกรณ์ทั่วประเทศไทย ณ วันที่ 1 ธันวาคม 2559 ประมาณ 7,129 สหกรณ์ สมาชิกจำนวน 11,453,473 คน แบ่งตามประเภทสหกรณ์ต่างๆ ดังนี้ 1) สหกรณ์การเกษตร จำนวน 3,686 สหกรณ์ สมาชิกจำนวน 6,397,098 คน 2) สหกรณ์ประมง จำนวน 81 สหกรณ์ สมาชิกจำนวน 15,167 คน 3) สหกรณ์นิคม จำนวน 89 สหกรณ์ สมาชิกจำนวน 184,682 คน 4) สหกรณ์ออมทรัพย์ จำนวน 1,432 สหกรณ์ สมาชิกจำนวน 2,937,145 คน 5) สหกรณ์ร้านค้า จำนวน 155 สหกรณ์ สมาชิกจำนวน 642,975 คน 6) สหกรณ์บริการ จำนวน 1,129 สหกรณ์ สมาชิกจำนวน 483,098 คน 7) สหกรณ์เครดิตยูเนียน จำนวน 557 สหกรณ์ สมาชิกจำนวน 793,308 คน จะเห็นได้ว่าสหกรณ์การเกษตร เป็นสหกรณ์ประเภทหนึ่งใน 7 ประเภท ที่มีความสำคัญอย่างมากต่อเศรษฐกิจของประเทศ เนื่องด้วยปริมาณของสหกรณ์การเกษตรในประเทศไทยมีมากถึงจำนวน 3,686 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 51.70 ของจำนวนสหกรณ์ทั้งหมด และมีประชาชนที่เป็นสมาชิกจำนวนถึง 6,397,098 คน คิดเป็นร้อยละ 55.85 ของจำนวนสมาชิกสหกรณ์ทั้งหมด ทำให้สหกรณ์การเกษตรเป็นสถาบันทางเศรษฐกิจและสังคมที่ช่วยแก้ไขปัญหาในการประกอบอาชีพและช่วยยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น ซึ่งสหกรณ์การเกษตรเป็นสหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นในหมู่ผู้มีอาชีพทางการเกษตรรวมตัวกันจัดตั้งและจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลต่อนายทะเบียนสหกรณ์ โดยมี

จุดมุ่งหมายเพื่อให้สมาชิกดำเนินกิจกรรมร่วมกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อแก้ไขความเดือดร้อนในการประกอบอาชีพของสมาชิกและช่วยยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของสมาชิกให้ดีขึ้น สหกรณ์การเกษตรดำเนินธุรกิจแบบเอกชนประสงค์เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกดำเนินธุรกิจร่วมกันช่วยเหลือซึ่งกันและกันและช่วยเหลือส่วนรวม โดยใช้หลักคุณธรรมและจริยธรรมอันดีงาม เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิกและส่วนรวม ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ตามที่ได้กำหนดไว้ในข้อบังคับของสหกรณ์ (กรมส่งเสริมสหกรณ์ : www.cpd.go.th, 2560)

ดังนั้นระบบสหกรณ์เป็นวิธีการหนึ่งที่ได้ร่วมแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนทั้งด้านเศรษฐกิจ และสังคมของสมาชิก เป็นเวลายาวนานมากกว่า 101 ปี และยังคงอยู่จนถึงปัจจุบัน ด้วยความสำคัญของการสหกรณ์กับการแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจในการศึกษาบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธราโต จำกัด จังหวัดยะลา สามารถสนองตอบความต้องการของสมาชิกในการรวมตัวกันเพื่อจัดตั้งเป็นสหกรณ์มากน้อยอย่างไร เพื่อจะได้นำผลการศึกษาเสนอให้สหกรณ์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม ของสมาชิกต่อไป

สหกรณ์การเกษตรธราโต จำกัด ได้รับการจดทะเบียนประเภทสหกรณ์การเกษตร เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2519 สำนักงาน ตั้งอยู่เลขที่ 92-95 หมู่ที่ 1 ตำบลธราโต อำเภอธราโต จังหวัดยะลา โดยปีบัญชีสิ้นสุดวันที่ 30 มิถุนายน 2559 มีสมาชิกทั้งหมด 1,079 คน คณะกรรมการดำเนินการ 13 คน ฝ่ายจัดการ 16 คน ผู้ตรวจสอบกิจการ 1 คน ทุนเรือนหุ้น 10,289,950.00 บาท ทุนสำรอง 3,377,126.56 บาท หนี้สินทั้งสิ้น 57,968,705.87 บาท ทุนดำเนินงานทั้งสิ้น 73,234,161.32 บาท กำไรสุทธิ 994,152.71 บาท สหกรณ์ดำเนินธุรกิจเงินรับฝาก สินเชื่อ และจัดหาสินค้ามาจำหน่าย ระหว่างปีมีมูลค่าธุรกิจรวมทั้งสิ้น จำนวน 133,473,211.42 บาท หรือเฉลี่ยเดือนละ 11,122,767.62 บาท ธุรกิจที่มีมูลค่าสูงสุด คือ ธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย คิดเป็นร้อยละ 44.63 รองลงมาคือ ธุรกิจเงินรับฝาก คิดเป็นร้อยละ 31.26 และธุรกิจสินเชื่อ คิดเป็นร้อยละ 24.10 มีการจัดสรรทุนสะสม รวมจำนวนทั้งสิ้น 224,446.71 บาท (สหกรณ์การเกษตรธราโต จำกัด. 2559 : รายงานกิจการประจำปี)

2. วัตถุประสงค์การศึกษา

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธราโต จำกัด จังหวัดยะลา
- 2.2 เพื่อศึกษาบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธราโต จำกัด จังหวัดยะลา

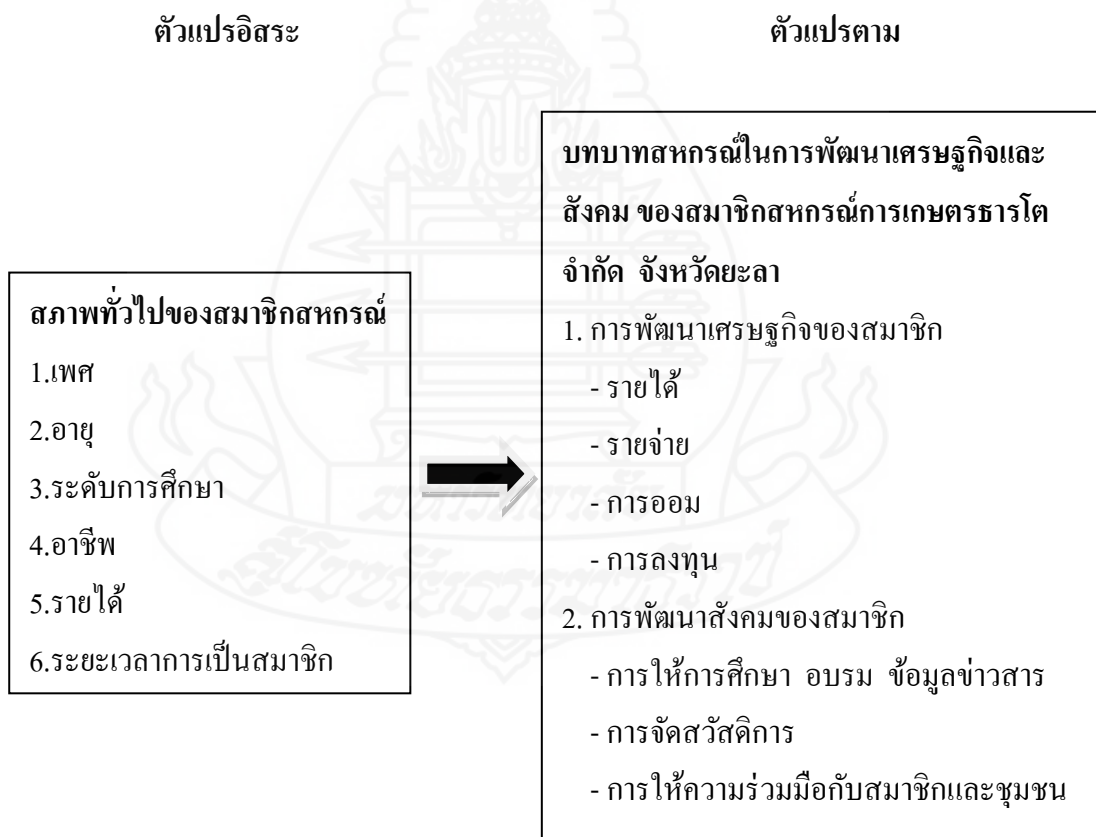
2.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของสภาพทั่วไปของสมาชิก กับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด จังหวัดยะลา

2.4 เพื่อศึกษาความแตกต่างของสภาพทั่วไปของสมาชิก กับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด จังหวัดยะลา

2.5 เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด จังหวัดยะลา

3. กรอบแนวคิดการศึกษา

การศึกษารั้ครั้งนี้ต้องการทราบ บทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด จึงได้กำหนดกรอบแนวคิดการศึกษา ดังภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการศึกษา

4. ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ มีขอบเขตการศึกษาดังนี้

4.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

ศึกษาเฉพาะกรณีสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด อำเภอธรรโต จังหวัดยะลา

4.2 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ สมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด ณ ปีบัญชีสิ้นสุดวันที่ 30 มิถุนายน 2559 จำนวน 1,079 คน

4.3 ขอบเขตด้านเนื้อหา

มุ่งเน้นศึกษาเฉพาะบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด

4.4 ขอบเขตด้านเวลา

ระยะเวลาในการศึกษา ตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม 2559 ถึงวันที่ 31 พฤษภาคม 2560

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 สหกรณ์ หมายถึง สหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด

5.2 สมาชิก หมายถึง สมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด ณ ปีบัญชีสิ้นสุด วันที่ 30 มิถุนายน 2559

5.3 บทบาท หมายถึง การดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด ในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม ของสมาชิก

5.4 สภาพทั่วไปของสมาชิก หมายถึง เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาการเป็นสมาชิก ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต

5.5 การพัฒนาเศรษฐกิจ หมายถึง การพัฒนาด้านรายได้ ลดรายจ่าย ส่งเสริมการออม และการลงทุน ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด

5.6 การพัฒนาสังคม หมายถึง การพัฒนาให้การศึกษา อบรม ข้อมูลข่าวสาร การจัดสวัสดิการ และการให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ผู้บริหารสหกรณ์ใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดแผนดำเนินงานและกำหนดกลยุทธ์ของสหกรณ์การเกษตรธรรมาภิบาล ในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม ของสมาชิก เพื่อประโยชน์ของสมาชิกและขบวนการสหกรณ์โดยรวม

6.2 ผู้บริหารสหกรณ์ สำนักงานสหกรณ์จังหวัดยะลา ส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบาย แผนงาน และโครงการสำหรับการส่งเสริมและพัฒนาสหกรณ์ภาคการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพบังเกิดประสิทธิผลในโอกาสต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “บทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม ของสมาชิก สหกรณ์การเกษตรธรรโท จำกัด” ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาค้นคว้าวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ทั้งเอกสาร และวิชาการ ตำรา บทความ วารสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและ ต่างประเทศ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับสหกรณ์
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท
3. บทบาทสหกรณ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม
4. บริบทของสหกรณ์การเกษตรธรรโท จำกัด
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับสหกรณ์

ในเรื่องนี้จะกล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับสหกรณ์ ดังนี้

1.1 ความหมายของสหกรณ์ มีการให้ความหมายไว้หลากหลายดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 (2546: 1145) ได้ให้ความหมาย ว่า สหกรณ์ หมายถึง คณะบุคคลซึ่งร่วมกันดำเนินกิจการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและ กัน และได้จดทะเบียนเป็นสหกรณ์ตามกฎหมาย

กรมส่งเสริมสหกรณ์ (2540: 8) ได้ให้ความหมายว่า สหกรณ์ เป็นสมาคมที่เป็น อิสระของบุคคลที่มารวมตัวกันด้วยความสมัครใจดำเนินกิจการที่เป็นเจ้าของร่วมกันและมีการ ควบคุมตามแนวทางประชาธิปไตย เพื่อสนองความต้องการและความมุ่งมั่นร่วมกันทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 (2542: 8) ได้ให้ความหมายว่า สหกรณ์เป็น คณะบุคคลซึ่งร่วมกันทำงาน กิจการเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจ และสังคม โดยช่วยตนเองและ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และได้จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติสหกรณ์

พสุ สัตถาภรณ์ (2553: 15-17) ได้ให้ความหมายว่า สหกรณ์เป็นองค์การทางเศรษฐกิจและสังคมหรือเป็นการประกอบการอย่างหนึ่งที่เกิดจากการร่วมมือกันโดยสมัครใจ โดยที่สมาชิก ผู้เป็นเจ้าของเป็นผู้ให้บริการ การดำเนินงาน ยึดหลักประชาธิปไตย มีจุดมุ่งหมายที่มีได้มีการแสวงหากำไร แต่เพื่อให้เกิดการอยู่ดีกินดี ในหมู่สมาชิก ผลประโยชน์ต่างๆ ที่ได้จะเฉลี่ยคืนกลับไปยังสมาชิก ตามส่วนที่ได้ใช้บริการในสหกรณ์

สามารถ ณ ระนอง (2544: 20) สรุปแนวคิดของโฮลีโอค (George Jacop Holyoake) ผู้เชี่ยวชาญทางประวัติศาสตร์สหกรณ์อังกฤษ ให้ความหมายไว้ว่า สหกรณ์ คือ วิธีการของบุคคลซึ่งร่วมในธุรกิจด้วยความสมัครใจ ทุกคนต้องได้รับส่วนแบ่งจากประโยชน์ของการลงทุนเท่าเทียมกัน และวิธีดำเนินงานต้องมีการบังคับกันเองด้วย

โอภาวดี เข้มทอง (2548: 20) สหกรณ์เป็นองค์กรอิสระของบุคคลที่มารวมตัวกันด้วยความสมัครใจที่จะทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อสนองความต้องการทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยการประกอบวิสาหกิจที่ทุกคนเป็นเจ้าของร่วมกัน มีการควบคุมกันตามแนวทางประชาธิปไตย

การ์เนอร์ ไบแอน เอ (Bryan A. Garner 1999: 336) ได้ให้ความหมายสหกรณ์ว่าเป็นการเต็มใจ ร่วมมือ ช่วยเหลือ ปฏิบัติงานร่วมกัน เป็นเจ้าของร่วมกัน และดำเนินการจัดการเศรษฐกิจร่วมกัน

ฮอกกิน จอยซ์ เอ็ม และออลัน โรเบิร์ต (Joyce M. Hawkins and Robert Allen 1991: 320) ได้ให้ความหมายสหกรณ์ว่า เป็นองค์กรความร่วมมือ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันด้วยความเต็มใจเป็นเจ้าของร่วมกัน

ความหมายของสหกรณ์ จึงสรุปได้ว่า สหกรณ์เป็นองค์กรอิสระของคณะบุคคลซึ่งรวมตัวกันด้วยความสมัครใจ มีการทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อตอบสนองความต้องการทางเศรษฐกิจและสังคมร่วมกันบนแนวทางประชาธิปไตย และได้จดทะเบียนเป็นสหกรณ์ตามกฎหมาย

1.2 ลักษณะของสหกรณ์ พสุ สัตถาภรณ์ (2553: 18-20) อธิบายว่าลักษณะของสหกรณ์มีดังนี้

1.2.1 สหกรณ์เป็นองค์การหรือการประกอบการทางเศรษฐกิจ หมายความว่า การที่จะเป็นสหกรณ์นั้น จะต้องมิลักษณะก่อตั้งเป็นองค์การที่มีระบบหรือระเบียบแบบแผน แบ่งการปฏิบัติงานร่วมมือกันของบุคคลที่มารวมกัน มีโครงสร้างของการบริหารงาน มีการแบ่งแยกหน้าที่ออกมาเป็นฝ่ายๆ มีจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายในการดำเนินงานร่วมกันอย่างเป็นระเบียบแบบแผน มิใช่เป็นการร่วมมือกันชั่วคราวอย่างการรวมกันลงแขกทำนาเกี่ยวข้าว ส่วนที่ว่า สหกรณ์เป็นองค์การทางเศรษฐกิจนั้น หมายความว่า การดำเนินงานของสหกรณ์นั้นมีผลหรือเกี่ยวข้อง

ในทางเศรษฐกิจคือ เกี่ยวกับการผลิต การจำหน่ายจ่ายแจก การบริการและการบริโภคของมนุษย์ และการประกอบการก็ต้องอาศัยปัจจัย 4 คือ คน เงิน ทรัพยากรอื่นๆ และการจัดการ อันจะขาดเสียซึ่งปัจจัยอันใดอันหนึ่งไม่ได้ อันเป็นหลักในการประกอบการทางเศรษฐกิจหรือธุรกิจโดยทั่วไป

1.2.2 สหกรณ์เป็นองค์การที่เกิดขึ้นจากการร่วมมือกันโดยสมัครใจ หมายความว่า ความต้องการความเดือดร้อน หรือความสนใจร่วมกันจะก่อให้เกิดการรวมตัวกันเป็นกลุ่มหรือเป็นสหกรณ์ขึ้นมาเพื่อร่วมมือกันแก้ปัญหาต่างๆ ที่เผชิญหน้า แต่การร่วมมือกันจะมากน้อยเพียงใดย่อมตั้งอยู่บนพื้นฐานของความต้องการหรือความสนใจร่วมกัน สำหรับบุคคลที่เข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์นั้น รวมกันด้วยความสมัครใจ ปราศจากการบังคับแต่อย่างใด ลักษณะนี้มีความสำคัญเกี่ยวกับความเจริญของสหกรณ์มาก เพราะบุคคลบางคนอาจไม่เลื่อมใสในวิธีการสหกรณ์หรือเห็นว่าไม่เหมาะสมกับวิธีการดำเนินการทางเศรษฐกิจของเขาก็ได้เนื่องจากสหกรณ์ต้องอาศัยการร่วมมือร่วมใจของสมาชิกเป็นหลักดังนั้น ผู้เข้ามาเป็นสมาชิกต้องเข้ามาด้วยความสมัครใจ การเข้าเป็นสมาชิกของสหกรณ์ หรือการลาออกจากสหกรณ์นั้น จึงถือเป็นเรื่องของความสมัครใจ เพราะถ้ามีการบังคับให้เข้าเป็นสมาชิกแล้ว การร่วมมือร่วมใจย่อมเกิดขึ้นได้ยาก ในที่สุดสหกรณ์ก็เจริญก้าวหน้าไม่ได้และไม่สามารถอำนวยประโยชน์ให้แก่สมาชิกตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

1.2.3 สหกรณ์เป็นองค์การที่ยึดหลักประชาธิปไตย หรือหลักความเสมอภาค สหกรณ์ เน้นหลักเรื่องความสำคัญกว่าการรวมทุน คือ บรรดาสมาชิกที่รวมเข้ากันเป็นสหกรณ์ได้รวมกันเข้าในฐานะที่เป็นมนุษย์เท่านั้น มิใช่รวมกันในฐานะที่เป็นคหบดีหรือนายทุน สหกรณ์จึงเน้นความเป็นมนุษย์เป็นเรื่องสำคัญจนมีคำกล่าวที่ว่า “สหกรณ์เป็นองค์การรวมคนยิ่งกว่ารวมทุน” ทุกคนที่เข้ามาเป็นสมาชิกไม่ว่าจะมั่งมีหรือยากจนมีสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคในกิจการสหกรณ์เท่าเทียมกันหมด ดังนั้น ในการดำเนินงานของสหกรณ์จึงยึดถือหลักประชาธิปไตยเป็นสำคัญ ดังจะเห็นว่า สหกรณ์ใช้หลักการลงคะแนนเสียง 1 คน ต่อ 1 เสียง และสหกรณ์ก็ไม่ยินยอมให้สมาชิกคนใดคนหนึ่งลงคะแนนเสียงแทนกัน การควบคุมโดยสมาชิกจึงยึดถือหลักประชาธิปไตยเป็นสำคัญ ซึ่งต่างกับบริษัทที่ผู้มีหุ้นมากย่อมมีสิทธิมีเสียงในการควบคุมบริษัทมากกว่าคนอื่นๆ ดังนั้น จึงมีคำกล่าวที่ว่า “ในสหกรณ์คนเป็นเจ้าของทุน ในบริษัททุนเป็นเจ้าของคน”

1.2.4 สหกรณ์เป็นองค์การที่ยึดหลักการช่วยตัวเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (self – help and mutual help) สหกรณ์เป็นองค์การที่รวมคนที่อ่อนแอทางเศรษฐกิจหรือผู้ที่เดือดร้อนในทางเศรษฐกิจในฐานะที่เป็นมนุษย์เท่านั้น ดังนั้น เพื่อให้เกิดผลดีต่อสหกรณ์และเพื่อให้บรรลุความมุ่งหมาย สมาชิกจะต้องช่วยเหลือสหกรณ์อันจะเกิดผลดีแก่ตัวสมาชิกเองในที่สุด สหกรณ์จะให้ความช่วยเหลือแต่เฉพาะสมาชิกเท่านั้น ผู้ที่ไม่มีส่วนช่วยสหกรณ์บุคคลภายนอกย่อม

ไม่ได้รับความช่วยเหลือจากสหกรณ์ เพราะสหกรณ์มีช่องทางการกุศล ดังนั้น ถ้าบุคคลใดประสงค์ให้สหกรณ์ช่วยเหลือก็ต้องช่วยเหลือสหกรณ์ก่อน โดยสมัครเข้าเป็นสมาชิกและร่วมมือกับสหกรณ์ด้วยความจริงใจ จึงมีคติทางสหกรณ์ว่า “แต่ละคนเพื่อส่วนรวม และส่วนรวมเพื่อแต่ละคน”

1.2.5 สหกรณ์เป็นองค์การที่เฉลี่ยผลประโยชน์ให้กับสมาชิกโดยวิธีเที่ยงธรรม การดำเนินธุรกิจของสหกรณ์มิได้มุ่งหวังกำไร แต่มุ่งขจัดหรือต่อสู้กับการแสวงหากำไรที่ไม่เป็นธรรม และมุ่งขจัดปัญหาความเดือดร้อนของสมาชิกหรือบริการสมาชิกเป็นสำคัญ เนื่องจากสมาชิกมีส่วนในการเสี่ยงภัย ข้อผูกพันทางการเงินและผลประโยชน์ต่างๆ ตามส่วนแห่งการให้บริการของสหกรณ์ ดังนั้น การแบ่งผลประโยชน์ต่างๆ ควรจะทำได้โดยให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายเท่าที่จะทำได้ โดยสหกรณ์ถือหลักตามอัตราส่วนที่ได้ใช้บริการจากสหกรณ์หรือตามส่วนอุดหนุนที่ได้ทำกับสหกรณ์ สมาชิกคนใดได้ใช้บริการสหกรณ์มาก หรือกระทำธุรกิจกับสหกรณ์มากโอกาสที่จะได้รับส่วนเกินเฉลี่ยคืนกลับไปที่ก็มาก สมาชิกที่ใช้บริการจากสหกรณ์น้อยหรืออุดหนุนทำธุรกิจน้อยก็จะได้รับส่วนเฉลี่ยคืนน้อย สหกรณ์จึงเป็นองค์การที่เฉลี่ยผลประโยชน์กับสมาชิกโดยวิธีเที่ยงธรรม ลักษณะข้อนี้ เป็นลักษณะเด่นเป็นพิเศษของสหกรณ์ยากที่จะพบในองค์การแบบอื่น ในวงการสหกรณ์จะไม่เอารัดเอาเปรียบกันเลยในธุรกิจเอกชนแบบอื่นๆ ผู้ประกอบการประสงค์จะหากำไรจากการลงทุน แต่ในกิจการสหกรณ์สมาชิกทุกคนจะได้รับประโยชน์จากสหกรณ์ตามส่วนแห่งงานที่ได้ทำกับสหกรณ์ ทำงานให้สหกรณ์มากร่วมมือกับสหกรณ์มากก็ย่อมได้รับประโยชน์มาก ถ้าทำงานให้สหกรณ์น้อย ก็ได้รับประโยชน์น้อย ดังนั้น คนที่ไม่ทำงานให้สหกรณ์เลยก็จะไม่ได้รับประโยชน์จากสหกรณ์เลย จึงเห็นว่าเป็นหลักที่ชอบด้วยเหตุผลและวิธีการที่เที่ยงธรรมสมกับเป็นการรวมกันในฐานะมนุษย์เท่านั้น

1.2.6 สหกรณ์เป็นองค์การเพื่อต่อสู้กับการแสวงหากำไรที่ไม่เป็นธรรม สหกรณ์เป็นองค์การ ที่ผู้อ่อนแอในทางเศรษฐกิจ หรือผู้เดือดร้อนในทางเศรษฐกิจจัดตั้งขึ้น เพื่อขจัดความเดือดร้อนที่ได้รับอยู่ ความเดือดร้อนในทางเศรษฐกิจที่บุคคลได้รับอยู่ก็เป็นผลมาจากผู้ได้เปรียบในทางเศรษฐกิจแสวงหากำไรอย่างไม่ยุติธรรม เพราะฉะนั้นสหกรณ์ซึ่งตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือผู้เดือนร้อน จึงต้องต่อสู้กับการแสวงหากำไรโดยชอบธรรม การแสวงหากำไรโดยไม่ชอบธรรม ได้แก่ การขายสินค้าในราคาสูงเกินสมควร ปดอมปนสินค้า ผลิตภัณฑ์คุณภาพต่ำ การเอารัดเอาเปรียบในเรื่องการชั่งตวงวัด การกดราคา ผลผลิตของเกษตรกร และอื่นๆ ถือว่าเป็นการกระทำที่ไม่เป็นธรรม เป็นการแสวงหากำไรเกินควร สหกรณ์จึงพยายามต่อสู้เพื่อขจัดซึ่งการแสวงหากำไรดังกล่าว สหกรณ์ตั้งขึ้นเพื่อแก้ไขความไม่เป็นธรรมต่างๆ ด้วยการจัดระบบทางเศรษฐกิจเสียใหม่ตามลักษณะหน้าที่ของสหกรณ์แต่ละประเภท

1.2.7 สหกรณ์เป็นองค์กรที่ไม่แสวงหากำไร ในการดำเนินงานของสหกรณ์เพื่อ
บริการสมาชิก เพื่อจัดปัญหาต่างๆ ที่สมาชิกประสบอยู่ การดำเนินงานของสหกรณ์จึงไม่ใช่
ลักษณะของการแสวงหากำไร จริงอยู่ในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์จำเป็นต้องมีกำไรหรือมี
ส่วนเกินอยู่บ้าง เพราะถ้าไม่มีกำไรหรือส่วนเกิน สหกรณ์ก็ไม่อาจยืนหยัดอยู่ได้ แต่เมื่อกำไรหรือ
ส่วนเกินสหกรณ์ก็จัดสรรคืนให้แก่สมาชิกหลังจากที่หักค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานแล้ว

ฮานส์ (Hans H. Munkner) ได้กล่าวว่า เมื่อยึดแนวความคิดที่ไม่ใช่
อุดมการณ์ และสามารถปฏิบัติได้แล้ว โครงสร้างสหกรณ์จะประกอบ ด้วยองค์ประกอบ 4 ประการ
(บุญมี จันทรวงศ์. 2543: 33) คือ

- 1) กลุ่มบุคคล ซึ่งอย่างน้อยมีผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจร่วมกันอย่างใดอย่าง
หนึ่ง
- 2) มีพลังใจในการช่วยตนเองเป็นแรงผลักดันในการปฏิบัติงานร่วมกัน
- 3) ก่อตั้งวิสาหกิจที่เป็นเจ้าของและจัดการร่วมกัน เป็นมรรควิธีเพื่อบรรลุ
วัตถุประสงค์ร่วมกัน
- 4) วัตถุประสงค์ของวิสาหกิจร่วมกันคือ การส่งเสริมสมาชิก

อเล็กซานเดอร์ (Alexander Fraser Laidlaw) อธิบายว่า สหกรณ์ทุกรูปแบบ
มีลักษณะสำคัญที่เด่นชัด (บุญมี จันทรวงศ์. 2543: 34) ดังนี้

- 1) สหกรณ์ประกอบด้วยกลุ่มคนร่วมมือกันทำกิจกรรมบางอย่างซึ่งถ้าหากต่าง
คนต่างคนต่างทำแล้ว จะไม่สามารถทำกิจการนั้นได้ดีเท่าที่ควร
- 2) สหกรณ์มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้บริการบางอย่างที่จำเป็น หรือต้องการในชีวิต
ของประชาชน
- 3) การดำเนินงานของสหกรณ์ยึดหลักการช่วยตนเอง กล่าวคือ ประชาชน
รวมกันเข้าเป็นสหกรณ์เพื่อแก้ปัญหาของตนเอง
- 4) การทำธุรกิจของสหกรณ์เกิดจากแรงจูงใจที่จะให้บริการ มิใช่เพื่อความมุ่ง
หมายในการหากำไร

ถวิล เลิศประเสริฐ กล่าวว่า สหกรณ์อาจมองได้ในหลายลักษณะ(บุญมี
จันทรวงศ์. 2543: 34 –35 ; อ้างอิงจาก ถวิล เลิศประเสริฐ. 2523. วิสาหกิจสหกรณ์. : 23 - 24) คือ

- 1) สหกรณ์เป็นลัทธิ เพราะสหกรณ์มีแนวความคิดอันเป็นรากฐานหรือ
ปรัชญาหลักการและแนวปฏิบัติที่เด่นชัดแตกต่างจากลัทธิอื่น ๆ ปรัชญา หลักการ และแนวปฏิบัติ
ของสหกรณ์มีผู้ค้นคิดเผยแพร่จนเป็นที่เชื่อถือ และนำมาปฏิบัติกันเป็นเวลานานจนสามารถมองเห็น
อย่างชัดเจน

2) สหกรณ์เป็นกระบวนการทางสังคม เป็นการริเริ่มและเคลื่อนไหวของประชาชนในการร่วมมือประกอบกิจกรรมอย่างมีระบบภายใต้กฎ กติกาของสหกรณ์ เป็นการร่วมมืออย่างถาวรเพื่อส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าและความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจและสังคมแก่มวลสมาชิก และชุมชนกระบวนการดำเนินงานของสหกรณ์เริ่มจากสังคมเล็กไปสู่สังคมใหญ่ไปจนถึงการร่วมมือระหว่างประเทศและทั่วโลกในที่สุด

3) สหกรณ์เป็นองค์การ เป็นการรวมคนและทรัพยากรอื่น ๆ มีการจัดองค์การและกระบวนการดำเนินงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งแตกต่างจากองค์การอื่นในด้านธุรกิจสหกรณ์เป็นองค์การธุรกิจแบบพิเศษ การดำเนินงานของสหกรณ์นอกจากจะยึดหลักธุรกิจที่ดีแล้ว ยังมีปรัชญาและหลักดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายทางสังคมด้วย

4) สหกรณ์เป็นเครื่องมือของการศึกษา สหกรณ์ที่ดีจะเป็นแหล่งให้การศึกษแก่สมาชิกอย่างไม่ขาดสาย เช่น สหกรณ์การเกษตรจะให้การศึกษาแก่สมาชิกในทางเพิ่มผลผลิตรายได้ และใช้วิธีการผลิตที่ทันสมัย สหกรณ์ผู้บริโภคฝึกอบรมสมาชิกให้รู้จักซื้อสิ่งของและรู้ถึงคุณค่าที่แท้จริงของสินค้า

5) สหกรณ์เป็นโรงเรียนประชาธิปไตย ขบวนการสหกรณ์ อยู่บนฐานแห่งประชาธิปไตยด้วยการเคารพต่อสิทธิของปัจเจกชนอย่างถูกต้อง องค์การสหกรณ์ที่ดีจะใช้วิธีปฏิบัติทางประชาธิปไตยในการประชุม การเลือกตั้งผู้บริหาร และการควบคุมอื่น ๆ

จากแนวคิดของนักวิชาการ และผู้เกี่ยวข้องกับสหกรณ์ สรุปได้ว่า สหกรณ์มีลักษณะสำคัญดังนี้

1) สหกรณ์เป็นองค์การหรือการประกอบการทางเศรษฐกิจ คือ มีการแบ่งการปฏิบัติงานร่วมมือกันของบุคคลที่มาร่วมกัน มีโครงสร้างการบริหารงาน มีการแบ่งหน้าที่กันทำอย่างเป็นระเบียบแบบแผน เพื่อจุดมุ่งหมายร่วมกันในทางเศรษฐกิจ เกี่ยวกับการผลิต การจำหน่าย จ่ายแจก การบริการและการบริโภค อันเป็นหลักในการทางเศรษฐกิจหรือธุรกิจ

2) สหกรณ์เป็นองค์การทางสังคมจากการร่วมมือกันโดยสมัครใจ คือ กลุ่มคนที่มีความต้องการ ความเดือดร้อน หรือความสนใจร่วมกัน ก่อให้เกิดการรวมตัวกันเป็นกลุ่มหรือเป็นสหกรณ์ เพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆของกลุ่มตนเองหรือสหกรณ์ โดยยึดหลักการช่วยตนเอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการเฉลี่ยผลประโยชน์ให้กับสมาชิกอย่างยุติธรรม ซึ่งไม่ได้มีจุดมุ่งหมายที่จะแสวงหากำไรเป็นหลัก แต่มุ่งแก้ไขปัญหาของสมาชิก เพื่อให้เกิดความกินดี อยู่ดีของสมาชิกเป็นหลัก

3) สหกรณ์เป็นองค์การที่ยึดหลักประชาธิปไตย ความเสมอภาค คือ สหกรณ์เน้นการรวมกลุ่มของคนมากกว่าการลงทุน ทุกคนที่เข้ามาเป็นสมาชิกไม่ว่าจะมีเงินหรือยากจน

มีสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคในกิจการของสหกรณ์เท่าเทียมกันหมด ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของสหกรณ์ โดยสหกรณ์มีหลักอยู่ว่า 1 คน ต่อ 1 เสียง และสหกรณ์ก็ไม่ยินยอมให้สมาชิกคนใดคนหนึ่งลงคะแนนเสียงแทนกันหรือตามที่ระเบียบของสหกรณ์กำหนด ในการคัดเลือกคณะกรรมการสหกรณ์และการบริหารงานต่างๆของสหกรณ์

1.3 ความเป็นมาของสหกรณ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์ (2540: 18-21) อธิบายว่า สหกรณ์ในประเทศไทยเกิดขึ้นโดยมูลเหตุจากสมัยรัตนโกสินทร์ ประเทศไทยมีการติดต่อค้าขายกับต่างประเทศมากขึ้น ระบบเศรษฐกิจของชนบทก็ค่อยๆ เปลี่ยนจากระบบเศรษฐกิจแบบเพื่อเลี้ยงตนเองมาสู่ระบบเศรษฐกิจแบบเพื่อการค้า ความต้องการเงินทุนในการขยายการผลิตและการครองชีพจึงมีเพิ่มขึ้น ชาวนาที่ไม่มีทุนรอนของตนเองก็หันไปกู้ยืมเงินจากบุคคลอื่น ทำให้เสียดอกเบี้ยในอัตราสูง ทำให้ทางราชการจัดตั้งสหกรณ์เพื่อจัดหาเงินทุนมาใช้ให้กู้และคิดดอกเบี้ยในอัตราต่ำ โดยมีการจัดตั้งสหกรณ์แห่งแรก คือ สหกรณ์วัดจันทร์ไม่จำกัดสินใช้ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จดทะเบียนเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2459 มีพระราชวรรังสรรค์กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ เป็นนายทะเบียนสหกรณ์พระองค์แรก

ปัจจุบัน ณ วันที่ 1 ธันวาคม 2559 มีสหกรณ์จำนวน 7,129 สหกรณ์ สมาชิกจำนวน 11,453,473 คน รายละเอียดดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 จำนวนประเภท จำนวนสหกรณ์ และจำนวนสมาชิก

ที่	ประเภทสหกรณ์	จำนวนสหกรณ์	จำนวนสมาชิก
1	สหกรณ์การเกษตร	3,686	6,397,098
2	สหกรณ์ประมง	81	15,167
3	สหกรณ์นิคม	89	184,682
4	สหกรณ์ออมทรัพย์	1,432	2,937,145
5	สหกรณ์ร้านค้า	155	642,975
6	สหกรณ์บริการ	1,129	483,098
7	สหกรณ์เครดิตยูเนียน	557	793,308

ที่มา : กรมส่งเสริมสหกรณ์ (<http://www.cpd.go.th>, 2560)

1.4 ประเภทของสหกรณ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์ (<http://www.cpd.go.th> , 2560) อธิบายว่า กฎกระทรวงเกษตรสหกรณ์ พ.ศ.2548 ได้กำหนดประเภทของสหกรณ์ที่จะรับจดทะเบียนจำนวน 7 ประเภท ดังนี้

1. สหกรณ์การเกษตร
2. สหกรณ์ประมง
3. สหกรณ์นิคม
4. สหกรณ์ร้านค้า
5. สหกรณ์บริการ
6. สหกรณ์ออมทรัพย์
7. สหกรณ์เครดิตยูเนียน

1.4.1 สหกรณ์การเกษตร คือ สหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นในหมู่ผู้มีอาชีพทางการเกษตรรวมตัวกันจัดตั้งขึ้น และจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลก่อนนายทะเบียนสหกรณ์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สมาชิกดำเนินกิจกรรมร่วมกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อแก้ไขความเดือดร้อนในการประกอบอาชีพของสมาชิก และช่วยยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของสมาชิกให้ดีขึ้น

วัตถุประสงค์ของสหกรณ์การเกษตร

สหกรณ์การเกษตรดำเนินธุรกิจแบบอเนกประสงค์ เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกดำเนินธุรกิจร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และช่วยเหลือส่วนรวม โดยใช้หลักคุณธรรมและจริยธรรมอันดีงามตามพื้นฐานของมนุษย์ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิกและส่วนรวม ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับของสหกรณ์

1.4.2 สหกรณ์ประมง คือ สหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นในหมู่ชาวประมงเพื่อแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการประกอบอาชีพ ซึ่งชาวประมงแต่ละคน ไม่สามารถแก้ไขให้ลุล่วงไปได้ตามลำพังบุคคลเหล่านี้จึงรวมตัวกันโดยยึดหลัก การช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

วัตถุประสงค์ของสหกรณ์ประมง

- 1) รวบรวมสัตว์น้ำหรือผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำจากสมาชิกมาจัดการขายหรือแปรรูปออกขายเพื่อให้ได้ราคาดี
- 2) จัดหาวัสดุสิ่งของ รวมทั้งบริการที่ใช้ในการประมง และสิ่งของจำเป็นอื่น ๆ ที่สมาชิกต้องการมาจำหน่าย
- 3) ให้เงินกู้แก่สมาชิก
- 4) รับฝากเงินจากสมาชิก
- 5) เผยแพร่ความรู้ทางวิชาการและธุรกิจเกี่ยวกับการประมง

6) ให้การสงเคราะห์ตามควรแก่สมาชิกและครอบครัวที่ประสบภัยพิบัติในการประกอบอาชีพ

1.4.3 สหกรณ์นิคม คือ สหกรณ์ภาคการเกษตรในรูปแบบหนึ่งที่มีการดำเนินการจัดสรรที่ดินทำกินให้ราษฎร การจัดสร้างปัจจัยพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกให้ผู้ที่อยู่อาศัยควบคู่ไปกับการเกษตร การส่งเสริมอาชีพ รวมทั้งกิจกรรมให้บริการสาธารณสุขแก่สมาชิก

วัตถุประสงค์ของสหกรณ์นิคม

1) เพื่อการจัดหาที่ดิน คือ การจัดหาที่ดินมาปรับปรุงสภาพ แล้วจัดสรรให้ราษฎรที่ประสบปัญหาขาดแคลนที่ดินทำกินได้เข้าไปทำกินและอาศัย และจัดบริการเพื่ออำนวยความสะดวกในการใช้ที่ดินและที่อยู่อาศัย เช่น ถนน แหล่งน้ำ โรงเรียน สถานอนามัย ตลาด ฯลฯ เป็นต้น

2) เพื่อการจัดสหกรณ์ คือ การรวบรวมราษฎรที่ได้รับการจัดสรรที่ดินในโครงการ จัดตั้งเป็นสหกรณ์และจดทะเบียนตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 เป็นสหกรณ์

1.4.4 สหกรณ์ร้านค้า คือ สหกรณ์ที่ผู้บริโภครวมกันจัดตั้งขึ้น เพื่อจัดหาสินค้าเครื่องอุปโภคบริโภคและรวบรวมผลิตผล ผลิตภัณฑ์มาจำหน่ายแก่สมาชิกและบุคคลทั่วไป มีสภาพเป็นนิติบุคคล ซึ่งสมาชิกผู้ถือหุ้นทุกคนเป็นเจ้าของ สมาชิกลงทุนร่วมกันในสหกรณ์ด้วยความสมัครใจ เพื่อแก้ไขความเดือดร้อนในการซื้อเครื่องอุปโภคบริโภค และเพื่อผดุงฐานะทางเศรษฐกิจของตนและหมู่คณะ

วัตถุประสงค์ของสหกรณ์ร้านค้า

- 1) จัดหาสิ่งของและบริการที่สมาชิกมีความต้องการมาจำหน่าย
- 2) รวบรวมผลิตผล ผลิตภัณฑ์ของสมาชิกมาจำหน่าย
- 3) ส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ทางสหกรณ์ให้แก่สมาชิก
- 4) ส่งเสริมสมาชิกให้รู้จักการประหยัด การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และการช่วยตนเอง
- 5) ร่วมมือกับสหกรณ์และสถาบันอื่นทั้งภายในและภายนอกประเทศในอันที่จะเกื้อกูลช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

6) ดำเนินธุรกิจอย่างอื่นเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ข้างต้น

1.4.5 สหกรณ์ออมทรัพย์ คือ สถาบันการเงินแห่งหนึ่งที่มีสมาชิกเป็นบุคคลที่มีอาชีพอย่างเดียวกันหรืออาศัยในที่ชุมชนเดียวกัน มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักการออมทรัพย์ และให้กู้ยืมเงินเมื่อเกิดความจำเป็น หรือเพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์นอกวง และได้รับการจดทะเบียนตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542

วัตถุประสงค์ของสหกรณ์ออมทรัพย์

1) การส่งเสริมการออมทรัพย์ เป็นวัตถุประสงค์หลักของสหกรณ์ออมทรัพย์ แบ่งออกเป็น 2 วิธี คือ

(1) การส่งเสริมสหกรณ์ออมทรัพย์โดยการถือหุ้น สหกรณ์กำหนดให้สมาชิกส่งชำระค่าหุ้นเป็นประจำทุกเดือน โฉนดการหักเงินค่าหุ้น ณ ที่จ่ายเงินเดือนและจ่ายเงินปันผลค่าหุ้นให้แก่สมาชิกตามอัตราที่พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 กำหนดไว้ เงินปันผลที่ได้รับนี้ไม่ต้องเสียภาษีให้แก่รัฐ และเมื่อสมาชิกลาออกจากสหกรณ์ก็สามารถถอนค่าหุ้นคืนได้

(2) การส่งเสริมสหกรณ์ออมทรัพย์โดยการรับฝากเงิน สหกรณ์มีบริการด้านเงินฝากทั้งประเภทเงินฝากประจำและเงินฝากออมทรัพย์ และให้ผลตอบแทนในรูปแบบดอกเบี้ยในอัตราเดียวกับธนาคารพาณิชย์ หรือสูงกว่าตามฐานะของแต่ละสหกรณ์

2) การให้เงินกู้แก่สมาชิก สหกรณ์จะนำเงินค่าหุ้นและเงินฝากของสมาชิกมาหมุนเวียนให้สมาชิกที่มีความจำเป็นหรือเดือดร้อนกู้ยืม โดยคิดดอกเบี้ยต่ำกว่าเอกชน

1.4.6 สหกรณ์บริการ คือ สหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 โดยมีประชาชนที่มีอาชีพอย่างเดียวกัน หรือหลากหลายอาชีพรวมกัน หรือที่ได้รับความเดือดร้อนในเรื่องเดียวกัน รวมตัวกันโดยยึดหลักการประหยัด การช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ รวมทั้งการส่งเสริมอาชีพเพื่อให้เกิดความมั่นคง และรักษาอาชีพดั้งเดิมที่ดีให้คงอยู่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของสหกรณ์บริการ

1) ประกอบธุรกิจด้านการบริการที่ระบุไว้ตามรูปแบบของสหกรณ์
2) จัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพ ตลอดจนเครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็นมาบริการแก่สมาชิกในราคายุติธรรม

3) รับฝากเงินจากสมาชิกเพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์

4) ให้เงินกู้ในส่วนที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ หรือจำเป็นแก่สมาชิก

5) รวบรวมผลิตภัณฑ์จากสมาชิก โดยจัดหาตลาดจำหน่ายให้

6) ช่วยเหลือสมาชิกด้านกฎหมายคดีความ

7) ส่งเสริมสวัสดิภาพของสมาชิกและครอบครัว

8) ส่งเสริมการช่วยตนเองและการร่วมมือกันช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหมู่

สมาชิก

9) ให้การศึกษาอบรมแก่สมาชิกเพื่อให้มีความรู้ทางสหกรณ์ และความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ

10) ร่วมมือกับสหกรณ์อื่นและหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อกิจการความก้าวหน้าของสหกรณ์

1.4.7 สหกรณ์เครดิตยูเนียน คือ สหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นในหมู่ประชาชนทุกสาขาอาชีพ ซึ่งมีภูมิลำเนาหรือประกอบอาชีพหลักหรือมีวงสัมพันธ์อย่างหนึ่งอย่างใดอยู่ในเขตท้องที่ดำเนินงานของสหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้น และบุคคลเหล่านั้น มีความปรารถนาจะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

วัตถุประสงค์ของสหกรณ์เครดิตยูเนียน

เป็นวิธีการนำเงินของตนเองมาสะสมไว้เป็นกองทุน สมาชิกทุกๆ คนจะต้องสะสมเงินตามความสามารถของตนเองเป็นประจำและสม่ำเสมอตามที่สหกรณ์กำหนด กองทุนที่สมาชิกช่วยกันสะสมนี้ก็จะจะมีเงินมากขึ้นสามารถจะให้สมาชิกที่มีความจำเป็นเดือดร้อนทางการเงิน กู้ยืมไปบำบัดปัญหาและความเดือดร้อนเหล่านั้น พร้อมกับการชำระคืนเงินกู้ของสมาชิกแต่ละคนก็จะสะสม เงินของตนไปในคราวเดียวกันด้วย เงินกู้ก็จะค่อยๆ หดไป ในขณะที่เงินสะสมก็จะมีมากขึ้น สหกรณ์เครดิตยูเนียนจึงเป็นสหกรณ์ที่มุ่งหวังในการให้สมาชิกช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน บริหารโดยสมาชิกและการทำงานทุกอย่าง เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับสมาชิก

1.5 บทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (<http://coop.eco.ku.ac.th>, 2560) อธิบายว่า ด้วยหลักของการรวมตัวกันด้วยความสมัครใจ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจ มุ่งสร้างความเป็นอยู่ดีกินดีให้แก่สมาชิก มุ่งสร้างความเป็นธรรมและความมั่นคงให้แก่สังคม สหกรณ์ยังสอนให้สมาชิกมีน้ำใจเพื่อส่วนรวม (community spirit) รับฟังเสียงส่วนใหญ่ ปลูกฝังแนวคิดแบบประชาธิปไตย ซึ่งก่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในประเทศ ดังนั้น สหกรณ์จึงเป็นองค์กรที่มีบทบาททั้งทางเศรษฐกิจและสังคม

1.5.1 บทบาทสหกรณ์ทางเศรษฐกิจ

1) ด้านการเงิน สหกรณ์เป็นองค์กรทางด้านเงินทุนที่สำคัญยิ่งอันหนึ่งในการพัฒนาอาชีพและรายได้ของสมาชิก เช่น สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์นิคม และสหกรณ์ออมทรัพย์ เป็นต้น สหกรณ์เหล่านั้นได้จัดหาเงินทุนให้สมาชิกได้กู้ยืมไปลงทุนหรือประกอบอาชีพในอัตราดอกเบี้ยต่ำทำให้สมาชิกมีโอกาสในการลงทุน เพิ่มประสิทธิภาพ ผลผลิตทางการผลิต มีงานทำมากขึ้น และมีรายได้เพิ่มขึ้น เกิดการกระจายรายได้ ลดอัตราการว่างงาน และนอกจากนั้นสหกรณ์ยังได้ให้เงินกู้ระยะยาวแก่สมาชิกในการซื้อที่ดินหรือการลงทุน การสร้างที่อยู่อาศัยอีกด้วย และทำให้สมาชิกมีสินทรัพย์และทุนเพิ่มขึ้นอีกทางหนึ่งด้วย โดยในปี 2545 ขบวนการสหกรณ์ปล่อยสินเชื่อทั้งสิ้น 343,591.35 ล้านบาท ดังนั้นสหกรณ์จึงเป็นประโยชน์แก่สมาชิกอย่างยิ่ง มิฉะนั้นแล้วบุคคลเหล่านี้ก็จะขาดแคลนเงินทุนในการลงทุนและการประกอบอาชีพหรือไม่ก็จะต้องไปกู้ยืมจากแหล่งเงินทุนอื่นในอัตราดอกเบี้ยสูง ซึ่งจะเป็นผลเสียต่อการดำรงชีวิต และต่อการพัฒนาอาชีพอย่างยิ่ง

นอกจากจัดหาเงินทุนให้สมาชิกได้กู้ยืมแล้ว สหกรณ์ยังรับฝากเงินจากสมาชิกอีกด้วย จึง เสมือนว่า สหกรณ์เป็นธนาคารในท้องถิ่นนั่นเอง คือทำหน้าที่ทั้งสองอย่างทั้งทางด้านการรับฝากเงินและการจัดหาเงินทุนให้สมาชิกได้กู้ยืม จึงอาจกล่าวได้ว่าสหกรณ์เป็นสถาบันเงินทุนในระดับท้องถิ่นที่สำคัญสถาบันหนึ่ง ของประเทศ เพราะสหกรณ์ได้อำนวยประโยชน์และให้บริการแก่คนทุกชั้นทุกอาชีพ และทุกสังคม

2) ด้านการผลิต สหกรณ์เป็นแหล่งการผลิตที่สำคัญแหล่งหนึ่งของประเทศไทย เช่น สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์นิคม สหกรณ์ประมงและสหกรณ์การเคหสถาน เป็นต้น ซึ่งการผลิตนี้จะเป็นการผลิตจากทั้งโดยตรงจากสมาชิกรายบุคคลและโดยสหกรณ์ โดยมีผลผลิตจากการผลิตและการแปรรูปของสหกรณ์ เช่น ข้าว นม มันสำปะหลัง ข้าวโพด น้ำตาล ทุเรียน ยางพาราแมลง เสื้อผ้า อาหารสำเร็จรูป และสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นต้น ทำให้สมาชิกมีงานทำมีรายได้ เป็นการพัฒนาอาชีพและพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ให้แก่ท้องถิ่นและชุมชนอีกด้วย

3) ด้านการตลาด สหกรณ์มีบทบาทช่วยเหลือสมาชิก ให้หลุดพ้นจากการเอาเปรียบและการค้ากำไรเกินควรจากพ่อค้าหรือ บุคคลบางกลุ่มซึ่งมุ่งดำเนินการเพื่อแสวงหากำไรอย่างเดียว กล่าวคือ สหกรณ์ทำหน้าที่ทางการตลาดให้แก่สมาชิก โดยการรวบรวมผลผลิตผลของสมาชิกเพื่อจำหน่ายต่อไป ทั้งนี้จะก่อให้เกิดอำนาจในการต่อรองซึ่งจะส่งผลให้ราคาของผลิตผลสูงขึ้นและส่งผลให้รายได้ของสมาชิกเพิ่มสูงขึ้น โดยในปี 2545 ขบวนการสหกรณ์ทำหน้าที่ในการรวบรวมผลผลิตของสมาชิกไปจำหน่ายถึง 13,336.30 ล้านบาท นอกจากนี้สหกรณ์ยังจัดหาอุปกรณ์ สินค้าและ ปัจจัยการผลิต เช่น ทุเรียน ยางพาราแมลง เมล็ดพันธุ์พืช หรือเครื่องจักรเครื่องมือการเกษตรมาจำหน่าย ให้สมาชิกในราคาถูกทั้งนี้ก็เพื่อที่จะช่วยเหลือสมาชิกไม่ให้ถูกเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง เป็นการลดต้นทุนปัจจัยการผลิต และทำให้ได้ปัจจัยการผลิตที่มีประสิทธิภาพ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต โดยในปี 2545 ขบวนการสหกรณ์ ทำการจัดหาสินค้ามาจำหน่าย ให้สมาชิกเป็นจำนวน 19,420.02 ล้านบาท สำหรับสหกรณ์ผู้บริโภครีโกลหรือร้านสหกรณ์นั้น สหกรณ์ก็มีหน้าที่ในการจัดหาสินค้า และเครื่องอุปโภค บริโภคที่จำเป็นมาจำหน่ายให้สมาชิกในราคาถูก และหากสิ้นปีมีกำไรสหกรณ์ก็จะแบ่งเงินปันผลตามส่วนแห่งธุรกิจที่สมาชิกทำกับสหกรณ์ ให้อีกด้วยเท่ากับว่าช่วยให้สมาชิกซื้อของได้ถูกนั่นเอง

4) ด้านการค้าระหว่างประเทศ สหกรณ์ท้องถิ่นอาจมีความสามารถที่อยู่ในวงจำกัด ในด้านการค้าระหว่างประเทศ หรือไม่มีทุนเพียงพอ หรือไม่มีอำนาจการต่อรองที่เพียงพอที่จะติดต่อการค้าระหว่างประเทศได้ ดังนั้นสหกรณ์ระดับชาติ เช่น ชุมชนสหกรณ์แห่งประเทศไทย จำกัด อาจจะติดต่อการค้ากับต่างประเทศในปริมาณธุรกิจมากๆ เช่น ข้าว ยางพารา เป็นต้น หรือหากเป็นไปได้ชุมชนสหกรณ์ฯ อาจส่งสินค้าเครื่องอุปโภคบริโภค ทั้งจากภายในและต่างประเทศมา

จำหน่าย ให้แก่สหกรณ์ท้องถิ่นที่เป็นสมาชิกก็ได้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อสหกรณ์ท้องถิ่นเป็นอย่างยิ่ง เช่น ขบวนการสหกรณ์ของประเทศเกาหลีใต้ ภายใต้การดำเนินงานของชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งชาติ (National Agricultural Cooperative Federation = NACF) และ ประเทศญี่ปุ่น เป็นต้น จะเห็นได้ว่าองค์กรสหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจโดยผ่านกิจกรรมทางเศรษฐกิจของขบวนการสหกรณ์ คือด้านการเงิน สินเชื่อ การตลาด การจัดซื้อปัจจัยการผลิต และการบริการส่งเสริมซึ่งส่งผลต่อราคา การเพิ่มผลผลิตการผลิตและโอกาสในการลงทุน และเชื่อมโยงต่อไปถึงการเพิ่มรายได้ต่อหัว การกระจายรายได้ การลดอัตราว่างงาน และการเพิ่มสินทรัพย์และทุนของสมาชิกอันเป็นเป้าหมายของการพัฒนาในที่สุด

1.5.2 บทบาทสหกรณ์ทางสังคม

1) ด้านการศึกษาและฝึกอบรม หลักการสหกรณ์ที่สำคัญยิ่งอันหนึ่งก็คือ การให้การศึกษอบรมแก่สมาชิก ทั้งในด้านหลักวิชา และอุดมการณ์ของสหกรณ์ตลอดจนการให้การศึกษอบรมในด้านการเพาะปลูก หรือการประกอบอาชีพ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ในการผลิตและการบริหาร และการจัดการแก่สมาชิก ตลอดจนการให้การศึกษอบรมทางด้านศีลธรรมจรรยาด้วย เพราะสหกรณ์มุ่งที่จะฝึกอบรม ให้สมาชิกเป็นคนดีมีศีลธรรม และทำตัวเป็นประโยชน์ต่อสังคม

2) การพัฒนาชุมชนและสังคม สหกรณ์เป็นสถาบันทางสังคมแห่งหนึ่ง คือเป็นศูนย์กลางในการพบปะสังสรรค์และแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นระหว่างสมาชิก การประชุมอบรมต่างๆ และเป็นศูนย์กลางในการประกอบงานพิธีต่างๆ เช่นการจัดงานแสดง การแต่งงาน เป็นต้น นอกจากนั้นสหกรณ์ยังเป็นสถาบันทางศีลธรรมอีกด้วย เพราะสหกรณ์มุ่งที่จะสร้างและฝึกอบรมสมาชิกให้เป็นคนดีมีศีลธรรม ไม่ให้เอาไรด์เอาเปรียบซึ่งกันและกันแต่ให้ช่วยเหลือและร่วมมือกัน ซึ่งจะนำประโยชน์สุขมาสู่สมาชิกชุมชนและสังคมเป็นส่วนรวม สหกรณ์ตั้งอยู่บนพื้นฐานของค่านิยมแห่งการช่วยเหลือตนเอง ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รับผิดชอบต่อสังคมและใส่ใจต่อผู้อื่น เมื่อเกิดปัญหาเดือดร้อนก็จะช่วยกันแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมให้มีความกินดีอยู่ดีและมีความสุขภายในชุมชน โดยมีความเห็นชอบในการสร้างระเบียบและข้อตกลงร่วมกันผ่านคณะกรรมการซึ่งเป็นการต้องการของสมาชิกเอง ทำให้สมาชิกทุกคนเต็มใจ รู้สึกพอใจ ทำให้ลดความขัดแย้งทางสังคมได้ และเนื่องจาก การจัดตั้งสหกรณ์ มักเป็นคนที่มิที่พำอาศัยอยู่เป็นหลักเป็นแหล่งเฉพาะที่ มักอยู่กันเป็นกลุ่มก้อน ความสัมพันธ์ของคนในกลุ่มมีค่อนข้างสูง ทำธุรกิจร่วมกัน ทำให้คนในชุมชนมีงานทำหมดปัญหาการอพยพแรงงานจากชนบทมาสู่เมือง หากเกิดปัญหาการอพยพแรงงานจะก่อให้เกิดปัญหาหลายประการตามมาเช่น ปัญหาชุมชนแออัด ปัญหาการว่างงาน ซึ่งจะเป็นอุปสรรคในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในที่สุด

3) การพัฒนาประชาธิปไตยหลักการสหกรณ์ที่สำคัญยิ่งอันหนึ่งอีกอันหนึ่งก็คือการดำเนินงานตามหลักประชาธิปไตยโดยสมาชิกคนหนึ่งๆมีสิทธิออกเสียงได้เพียงเสียงเดียวเท่านั้น ไม่ว่าคนๆนั้น จะถือหุ้นจำนวนมากน้อยเพียงใดก็ตาม ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้มีการรวบอำนาจขึ้นในการสหกรณ์ และนอกจากนั้นสหกรณ์ยังมีการเลือกตั้งคณะกรรมการดำเนินการเป็นประจำอีกด้วยซึ่งเท่ากับ ว่าสหกรณ์เป็นบ่อเกิดหรือต้นกำเนิดของการบริหารงานตามระบอบประชาธิปไตย

4) การสร้างโอกาสและสิทธิเท่าเทียมกัน ความยากจนของคนในประเทศส่วนใหญ่เกิดจาก ขาดโอกาสในด้านต่างๆ เช่น การศึกษา การพัฒนาตนเอง ขาดสิทธิในการแสดงความคิดเห็น แต่สหกรณ์นั้นสร้างโอกาสให้คน คือ ให้การศึกษา ซึ่งเป็นหลักการสหกรณ์ ให้ทุกคนได้รับสิทธิเท่าเทียมกัน คือ ทุกคนมีสิทธิในการคัดเลือกให้เป็นกรรมการ ให้สมาชิกมีสิทธิเป็นผู้นำโดยไม่คำนึงถึงอาชีพทำให้สมาชิกมีโอกาสในการพัฒนาตนเองและนำเอาความรู้ไปพัฒนาอาชีพ แต่หากคนที่ไม่ได้เป็นสมาชิกสหกรณ์และยังมีอาชีพอยู่ในระดับล่างจะไม่มีโอกาสเป็นผู้นำ ไม่มีแม้กระทั่งสิทธิในการออกเสียง ทำให้คนจนไม่มีโอกาส อีกทั้งสหกรณ์ให้สิทธิแก่สมาชิกในการแสดงความคิดเห็นตามหลักการสหกรณ์ข้อ 2 ว่าด้วย การควบคุมโดยสมาชิกตามหลักประชาธิปไตย คือ สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการควบคุม กำหนดนโยบายและตัดสินใจไม่ว่าหญิงหรือชายที่ได้รับการคัดเลือกจะต้องมีสิทธิเท่าเทียม มีความรับผิดชอบต่อสมาชิก จำกัดการออกเสียงตามหุ้นของสมาชิกเพื่อป้องกัน ไม่ให้อำนาจการออกเสียงไปอยู่กับสมาชิกเพียงไม่กี่คนที่ซื้อหุ้นสหกรณ์ไว้เป็นจำนวนมาก แต่ต้องการให้อำนาจในการออกเสียงกระจายออกไปยังสมาชิกส่วนใหญ่ที่มักมีเงินทุนไม่มากนัก เพื่อให้สมาชิกได้มีโอกาสกำหนดนโยบายของสหกรณ์ได้

5) ด้านสิ่งแวดล้อม ผลทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการดำเนินงานของสหกรณ์เป็นของสมาชิกนั้นและจะต้องจัดสรรตามนโยบายที่สมาชิกให้ความเห็นชอบ

- 1) จัดไว้เพื่อพัฒนากิจการของสหกรณ์
- 2) จ่ายให้สมาชิกตามส่วนที่ทำธุรกิจกับสหกรณ์
- 3) จัดไว้เพื่อบริการส่วนรวมซึ่งข้อนี้เป็นหลักการสหกรณ์ข้อ 7 ว่าด้วย เอื้อ

อาหารต่อชุมชน คือสหกรณ์พึงดำเนินกิจกรรมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชน แสดงให้เห็นว่าสหกรณ์ให้ความสำคัญต่อชุมชน และสิ่งแวดล้อมเพื่อความเป็นอยู่อย่างยั่งยืน โดยสหกรณ์ได้มีการจัดสรรกำไรสุทธิประจำปีให้เป็นทุนสาธารณประโยชน์และให้มีการร่วมมือกันในชุมชนของสมาชิก

1.6 คุณค่า อุดมการณ์ หลักการ และวิธีการสหกรณ์ (กรมส่งเสริม

สหกรณ์ <http://www.cpd.go.th>, 2556) ได้อธิบายหลักการ อุดมการณ์ และวิธีการสหกรณ์ ไว้ดังนี้

1.6.1 คุณค่าของสหกรณ์ (Cooperative Values) สหกรณ์ อยู่บนพื้นฐานแห่ง

คุณค่าของการช่วยตนเอง ความรับผิดชอบต่อตนเอง ความเป็นประชาธิปไตย ความเสมอภาค ความ

เที่ยงธรรม และเป็นเอกภาพ สมาชิกสหกรณ์เชื่อมั่นในคุณค่าทางจริยธรรมแห่งความสุจริต ความเปิดเผย ความรับผิดชอบต่อสังคม และความเอื้ออาทรต่อผู้อื่น โดยสืบทอดประเพณีปฏิบัติของผู้ริเริ่มการสหกรณ์

1.6.2 อุดมการณ์สหกรณ์ (Cooperative Ideology) คือ “ความเชื่อร่วมกันที่ว่า การช่วยตนเองและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตามหลักการสหกรณ์ซึ่งจะนำไปสู่การกินดี อยู่ดี มีความเป็นธรรม และสันติสุขในสังคม” (กรมส่งเสริมสหกรณ์ <http://www.cpd.go.th> : 2556)

กรมส่งเสริมสหกรณ์ (2540 : 2) ได้กำหนดอุดมการณ์สหกรณ์ คือ แนวความคิดที่เชื่อว่า วิธีการสหกรณ์จะช่วยแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมของมวลสมาชิก ให้มีความอยู่ดีกินดีและมีสันติสุข โดยการช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

โอภาวดี เข้มทอง (2548 : 26) กล่าวว่า อุดมการณ์สหกรณ์ คือ ความเชื่อร่วมกันที่ว่า การช่วยตนเองและการช่วยเหลือซึ่งกันตามหลักการสหกรณ์นั้นจะนำไปสู่การกินดี อยู่ดีของมวลสมาชิก เกิดความเป็นธรรมและความสันติสุขในสังคม

พยุงค์ศักดิ์ เพชรจำเริญสุข ได้อธิบายความหมายที่เกี่ยวกับอุดมการณ์สหกรณ์ที่ว่า การดำรงชีวิตอย่างอยู่ดีกินดี และมีสันติสุขโดยการช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกันไว้ดังนี้ (บุญมี จันทรวงศ์. 2543 : 28 - 29)

- 1) อยู่ดีกินดี หมายถึง สมาชิกสหกรณ์มีสภาพทางเศรษฐกิจดี
- 2) มีสันติสุข หมายถึง สมาชิกสหกรณ์มีความสุขในสังคมหรือมีสถานภาพทางสังคม ที่ดี
- 3) ช่วยตนเอง หมายถึง สมาชิกสหกรณ์จะต้องขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด และมีวินัย
- 4) ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน หมายถึง สมาชิกสหกรณ์จะต้องมีการร่วมกัน ได้แก่ การร่วมแรงคือ ร่วมกำลังกาย กำลังความคิด กำลังทรัพย์ และรวมใจ คือ มีความซื่อสัตย์ เสียสละสามัคคี มีวินัย

1.6.3 หลักการสหกรณ์ (Cooperative Principles) คือ "แนวทางที่สหกรณ์ยึดถือปฏิบัติเพื่อให้คุณค่าของสหกรณ์เกิดผล เป็นรูปธรรม" ซึ่งประกอบด้วยหลักการที่สำคัญรวม 7 ประการ กล่าวคือ

หลักการที่ 1 การเป็นสมาชิกโดยสมัครใจและเปิดกว้าง (Voluntary and Open Membership) สหกรณ์ เป็นองค์การแห่งความสมัครใจ เปิดรับบุคคลทั่วไปที่สามารถใช้บริการสหกรณ์ได้และเต็มใจจะรับผิดชอบในฐานะ สมาชิก เข้าเป็นสมาชิกโดยปราศจากการกีดกันทางเพศฐานะทางสังคม เชื้อชาติ การเมือง หรือศาสนา

หลักการที่ 2 การควบคุมโดยสมาชิกตามหลักประชาธิปไตย(Democratic Member Control) สหกรณ์เป็นองค์การประชาธิปไตยที่มีการควบคุมโดยสมาชิก ซึ่งมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจ บุรุษและสตรีที่ได้รับการเลือกตั้งจากที่ประชุมใหญ่ ให้เป็นผู้แทนสมาชิก ต้องรับผิดชอบต่อสมาชิกในสหกรณ์ชั้นปฐมสมาชิกมีสิทธิ์ในการออกเสียงเท่าเทียมกัน (สมาชิกหนึ่งคนหนึ่งเสียง) สำหรับสหกรณ์ในระดับอื่นๆ ก็ดำเนินการตามแนวทางประชาธิปไตยเช่นเดียวกัน

หลักการที่ 3 การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจของสมาชิก (Member Economic Participation) สมาชิก มีส่วนร่วมในการลงทุน (ซื้อหุ้น) ในสหกรณ์ของตนเองอย่างเสมอภาคกัน และมีส่วนในการควบคุมการใช้เงินทุนของสหกรณ์ตามแนวทางประชาธิปไตย เงินของสหกรณ์อย่างน้อยๆ ส่วนหนึ่งต้องเป็นทรัพย์สินส่วนรวมของสหกรณ์ โดยปกติสมาชิกจะได้รับผลตอบแทน (ถ้ามี) ในอัตราที่จำกัดตามเงินลงทุน (หุ้น) ที่กำหนดเป็นเงื่อนไขของการเข้าเป็นสมาชิก สมาชิกสามารถจัดสรรเงินส่วนเกินของสหกรณ์เพื่อวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งหรือ ทุกอย่างตามข้อบังคับฉบับนี้คือ

- 1) เพื่อการพัฒนาสหกรณ์โดยอาจกันไว้เป็นทุนสำรองซึ่งอย่างน้อยๆ จะต้องมีส่วนหนึ่งที่น่ามาแบ่งปันกันไม่ได้
- 2) เพื่อตอบแทนแก่สมาชิกตามสัดส่วนของปริมาณธุรกิจที่สมาชิกได้ทำกับสหกรณ์
- 3) เพื่อสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ที่มวลสมาชิกเห็นชอบ

หลักการที่ 4 การปกครองตนเองและความเป็นอิสระ (Autonomy and Independence) สหกรณ์เป็นองค์การที่พึ่งพาตนเองและปกครองตนเอง โดยการควบคุมของมวลสมาชิก หากสหกรณ์จะต้องมีข้อตกลงผูกพันกับองค์การอื่นใด ซึ่งรวมถึงหน่วยงานของรัฐบาลด้วย หรือจะต้องเพิ่มเงินลงทุน โดยอาศัยแหล่งเงินทุนจากภายนอกสหกรณ์ สหกรณ์จะต้องกระทำการดังกล่าวภายใต้เงื่อนไขที่มั่นใจได้ว่ามวลสมาชิกจะยังคงดำรงไว้ซึ่งอำนาจในการควบคุมสหกรณ์ตามแนวทางประชาธิปไตย และสหกรณ์ยังคงดำรงความเป็นอิสระ

หลักการที่ 5 การศึกษา ฝึกอบรม และสารสนเทศ(Education, Training and Information) สหกรณ์พึงให้การศึกษและการฝึกอบรมแก่สมาชิก ผู้แทนสมาชิกที่ได้รับการเลือกตั้ง ผู้จัดการและเจ้าหน้าที่สหกรณ์ เพื่อให้บุคลากรเหล่านี้สามารถมีส่วนช่วยพัฒนาสหกรณ์ของตนเองได้อย่างมี ประสิทธิภาพ และพึงให้ข่าวสารแก่สาธารณชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนและบรรดาผู้นำทางความคิดในเรื่องคุณลักษณะและคุณประโยชน์ของสหกรณ์

หลักการที่ 6 การร่วมมือระหว่างสหกรณ์ (Cooperation among Cooperatives) สหกรณ์ จะสามารถให้บริการแก่สมาชิก ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด และเสริมสร้างความเข้มแข็ง ให้แก่ขบวนการสหกรณ์ได้ โดยร่วมมือกันในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับนานาชาติ

หลักการที่ 7 การเอื้ออาทรต่อชุมชน (Concern for Community) สหกรณ์พึง ดำเนินกิจการต่างๆ เพื่อการพัฒนาชุมชนให้มีความเจริญยั่งยืนตามนโยบาย ที่มวลสมาชิกเห็นชอบ

1.6.4 วิธีการสหกรณ์ (Cooperative Practices)

วิธีการสหกรณ์ คือ “ การนำหลักการสหกรณ์มาประยุกต์ใช้ในการดำเนิน กิจกรรม ทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อประโยชน์ของมวลสมาชิกและชุมชน โดยไม่ละเลยหลักการ ธุรกิจที่ดี”

นอกจากนี้องค์การสัมพันธ์ภาพสหกรณ์ระหว่างประเทศ (International Cooperative Alliance) มีคำแถลงการณ์ว่าด้วยเอกลักษณ์ของสหกรณ์ (บุญมี จันทรวงศ์, 2543 : 66 - 68) ดังนี้

คำนิยาม สหกรณ์ คือ สมาคมที่เป็นอิสระของบุคคลที่มารวมตัวกันด้วยความ สมัคใจดำเนินการที่เป็นเจ้าของร่วมกันและมีการควบคุมตามแนวทางประชาธิปไตย เพื่อสนอง ความต้องการและความมุ่งมั่นร่วมกันทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

คุณค่าของสหกรณ์ (Cooperative Values) โดยสหกรณ์ยึดมั่นในคุณค่าของการ พึ่งพาตนเอง การเป็นประชาธิปไตย การมีสิทธิเท่าเทียมกัน ความเที่ยงธรรม และความสามัคคี โดยมี สมาชิกที่เชื่อมั่นในคุณค่าทางจริยธรรมของความซื่อตรง ความโปร่งใส ความรับผิดชอบต่อสังคม และความเอื้ออาทรต่อผู้อื่นตามแบบแผนที่สืบทอดกันมาจากผู้ริเริ่มการสหกรณ์

สะอาด แก้วเกษ (2546 : 32 - 34) กล่าวว่า วิธีการสหกรณ์ต้องอาศัยการร่วมกัน ร่วมมือทำธุรกิจ การรวมกันจะต้องร่วมมือทั้งร่วมแรง คือ แรงกาย แรงความคิด หรือปัญญาและแรง ทรัพย์ และการรวมใจ ได้แก่ ความซื่อสัตย์ เสียสละ สามัคคี และความมีวินัยต่อกันจะสามารถทำ ธุรกิจให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิกได้อย่างแท้จริง เช่น การรวมกันกู้เงิน ร่วมกันซื้อปุ๋ย ยา ข้าวสาร ร่วมกันขาย โดยสมาชิกทุกคนในสหกรณ์จะต้องมีพันธะร่วมกันในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของ สหกรณ์ ดังนี้

- 1) ร่วมกันเสี่ยงภัยในกิจกรรมของสหกรณ์ ไม่ว่าจะกำไรหรือประสบปัญหา การขาดทุนจากการดำเนินธุรกิจ และยอมรับในผลประกอบการของสหกรณ์
- 2) ร่วมกันทำหน้าที่ เพราะความสำเร็จของสหกรณ์อยู่ที่บุคคลแต่ละฝ่ายใน สหกรณ์ทำ

หน้าที่ของตน โดยเฉพาะในฐานะสมาชิกจะต้องภักดีต่อสหกรณ์ โดยถือว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสหกรณ์ สนับสนุนทางการเงินแก่สหกรณ์โดยถือหุ้นเพิ่มทุนต่าง ๆ เป็นผู้ถือหุ้นที่ดีที่สุดและชักจูงสมาชิกคนอื่นให้ปฏิบัติตาม ไปใช้สิทธิในการออกเสียงลงคะแนนเลือกผู้นำสหกรณ์หรือผู้บริหารของสหกรณ์ และกระตุ้นให้สมาชิกคนอื่น ๆ เห็นความสำคัญ ศึกษาข้อบังคับ ระเบียบและมติต่าง ๆ ของสหกรณ์ ทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้และปฏิบัติตามด้วยความจริงใจ และใฝ่ศึกษาข้อมูลของสหกรณ์อยู่เสมอ ไม่ใช้อารมณ์ของตนในการตัดสินใจกิจกรรมต่าง ๆ แต่ควรใช้เหตุผลคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก จ่ายเงินสดในการซื้อสินค้าหรือใช้บริการทุกอย่างจากสหกรณ์หรือกรณีสหกรณ์ให้ชำระด้วยเงินเชื่อก็ไม่บิดพลิ้วเมื่อถึงกำหนดต้องไม่คาดหวังหรือแสวงหาสิทธิพิเศษจากสหกรณ์เหนือเพื่อนสมาชิกคนอื่น ๆ ไม่ก่อให้เกิดการเข้าใจผิดจนแตกความสามัคคี

3) ร่วมกันมีสิทธิ คือ อำนาจอันชอบธรรมที่สมาชิกจะพึงมีได้ และประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับจากสหกรณ์ตามกฎหมาย ข้อบังคับ และระเบียบสหกรณ์ คือ การมีสิทธิในการเข้าร่วมประชุมใหญ่ ประชุมกลุ่มสมาชิก และมีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ถอดถอนหรือได้รับเลือกตั้งเป็นผู้บริหาร หรือคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ เสนอความคิดเห็นเพื่อปรับปรุงสหกรณ์ และขอความช่วยเหลือจากสหกรณ์ เสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับ เพื่อให้เหมาะสม และเกิดประโยชน์กับสมาชิกทั้งหมด และชุมชนของตนเอง มีสิทธิตรวจสอบ สอบถามกิจการ ทบทวนหนังสือเอกสารต่าง ๆ ของสหกรณ์เพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการบริหารงานด้านต่าง ๆ

4) ร่วมกันรับผิดชอบ คือ เมื่อตัดสินใจที่เข้าร่วมจัดตั้งสหกรณ์หรือเป็นสมาชิกแล้วจะต้องแสดงบทบาทของความเป็นสมาชิกให้ดีที่สุด เมื่อสหกรณ์กำหนดกิจกรรมว่าสมาชิกจะต้องร่วมมือกันก็จะต้องมีความรับผิดชอบต่อกิจกรรมดังกล่าว โดยไม่ปฏิเสธหรือผิดสัญญา

5) ร่วมกันรับประโยชน์ สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมกันในผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน ไม่ว่าจะในรูปแบบของเงินกำไร หรือการบริการด้านต่าง ๆ ของสหกรณ์ เงินปันผลตามหุ้น เงินเฉลี่ยคืนตามส่วนธุรกิจ การได้รับบริการจากสหกรณ์ กฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบหรือกฎเกณฑ์กติกาที่กำหนดไว้อย่างเสมอภาค มีความเป็นธรรม และไม่มุ่งเอาผลประโยชน์อย่างเห็นแก่ตัวหรือพรรคพวกของตนเอง และไม่มุ่งเอาไรต์เอาเปรียบระหว่างสมาชิกด้วยกันรวมทั้งเอาเปรียบสหกรณ์ด้วย

จากแนวคิดและหลักการเกี่ยวกับสหกรณ์ กล่าวได้ว่า สหกรณ์เป็นองค์การทาง

เศรษฐกิจและสังคมที่ประชาชนรวมตัวกันด้วยความสมัครใจ เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของสมาชิกด้วยกัน โดยมีการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมร่วมกัน ตามอุดมการณ์ หลักการ และวิธีการสหกรณ์

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท

ในเรื่องนี้จะได้กล่าวถึงแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท ดังนี้

2.1 ความหมายของบทบาท บทบาท (Role) มีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายแตกต่างกันไว้หลากหลาย ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายของบทบาท คือ การทำตามบท การทำตามบท โดยปริยายหมายความว่า การทำตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ เช่น บทบาทของพ่อแม่ บทบาทของครู (ราชบัณฑิตยสถาน. 2546 : 602)

รัช ชีระกุล (2542 : 45) กล่าวว่า บทบาท หมายถึง แบบแผนพฤติกรรมอันเกี่ยวกับสถานภาพหรือตำแหน่งทางสังคมบทบาทเป็นความเคลื่อนไหวของสถานภาพหรือหน้าที่ตามสถานภาพนั่นเอง (Role is dynamic aspect of status) บทบาทกับสถานภาพเป็นสิ่งที่มืออยู่ควบคู่กันคือเมื่อมีสถานภาพเช่นไรก็จะต้องมีบทบาทตามนั้น เช่น มีสถานภาพเป็นอาจารย์มีบทบาทในการอบรมสั่งสอน มีสถานภาพเป็นตำรวจมีบทบาทในการรักษาความสงบเรียบร้อย

ธนาพร คล้ายกัน (2541 : 9) ให้ความหมายว่า บทบาทเป็นการกระทำ หรือแบบแผนของพฤติกรรมต่าง ๆ ตามสิทธิ อำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบของสถานภาพทางสังคมของบุคคล

วันเพ็ญ พวงพันธ์บุตร (2542 : 61) ให้ความหมายว่า บทบาท คือ การปฏิบัติหน้าที่ตามตำแหน่งหรือตามสถานภาพของแต่ละบุคคล

สนธยา พลศรี (2542 : 52) กล่าวว่า บทบาท หมายถึง หน้าที่ของบุคคลตามสถานภาพหรือตำแหน่งฐานะที่ตนดำรงอยู่ บทบาทจึงเป็นกลไกอย่างหนึ่งของสังคมที่ทำให้คนที่อยู่ร่วมกันสามารถสร้างระบบความสัมพันธ์ต่อกันได้อย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย

ประคอง งามศิริศักดิ์ (2550: 9) กล่าวว่า บทบาท หมายถึง การกระทำ หรือการแสดงออกมาตามสถานภาพ อำนาจ หน้าที่ และความรับผิดชอบเกี่ยวกับกิจการงานที่ได้รับมอบหมายโดยตรง และงานพิเศษอื่น ๆ ที่สังคมกำหนดขึ้นและยอมรับ ควรจะต้องกระทำเพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยและบรรลุตามวัตถุประสงค์

จากความหมายของความหมายบทบาทข้างต้น สรุปได้ว่า บทบาท หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกตามสถานภาพ อำนาจ หน้าที่ ตามตำแหน่งหรือสถานภาพที่รับผิดชอบ

2.2 ลักษณะของบทบาท บรูมและเซลซนิค (Broom and Selznic) ได้จำแนกบทบาทออกเป็นลักษณะต่าง ๆ (จรุณี ขวัญแก้ว, 2547. อ้างถึงใน ประคอง งามสิริศักดิ์, 2550: 10) คือ

1) บทบาทที่กำหนดไว้หรือบทบาทตามอุดมคติ เป็นบทบาทที่มีการกำหนดสิทธิและหน้าที่ของตำแหน่งทางสังคมไว้

2) บทบาทที่ควรกระทำ เป็นบทบาทที่แต่ละบุคคลเชื่อว่าควรจะทำในหน้าที่ตำแหน่งนั้นซึ่งอาจไม่ตรงตามบทบาทตามอุดมคติทุกประการและอาจแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคลก็ได้

3) บทบาทที่กระทำจริง เป็นบทบาทที่แต่ละบุคคลได้กระทำไปจริงตามความเชื่อ ความคาดหวังตลอดจนความกดดันและโอกาสที่จะกระทำในแต่ละสังคมในช่วงระยะเวลาหนึ่ง

2.3 องค์ประกอบของบทบาท ตามทฤษฎีบทบาทของ เนเดล (Nadel) องค์ประกอบของบทบาทมีลักษณะที่สำคัญ 3 ประการ (สวัสดิ์ ครอบรู้, 2546.อ้างถึงใน ประคอง งามสิริศักดิ์, 2550:10) คือ

1) ส่วนประกอบที่ส่งเสริมบทบาท (Peripheral Attributor) ได้แก่ บทบาทชนิดที่แม้จะขาดหายไปหรือมิได้แสดงบทบาทนั้น ก็ไม่ทำให้บทบาทที่ต้องการผิดไป

2) ส่วนประกอบที่มีผลสำคัญต่อบทบาทและจะขาดมิได้ (Required Attributor) ได้แก่ ส่วนของบทบาทที่สำคัญ ถ้าขาดส่วนสำคัญของบทบาทส่วนนี้แล้วจะทำให้บทบาทของตำแหน่งผิดไป

3) ส่วนประกอบที่เป็นไปตามกฎหมายข้อบังคับอย่างปรากฏชัดแจ้ง (Pivotal Attributor) ได้แก่ ส่วนของบทบาทตามที่กฎหมายข้อบังคับกำหนดให้กระทำหรือปฏิบัติ ถ้าบุคคลที่สวมบทบาทตามตำแหน่งไม่ปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่ปรากฏอย่างชัดแจ้งแล้ว ถือว่าบุคคลนั้นมิได้แสดงบทบาทในตำแหน่งนั้น

2.4 ปัจจัยที่ส่งเสริมบทบาท การแสดงบทบาทของบุคคลที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามที่ตนเองหรือสังคมต้องการ จำเป็นต้องมีปัจจัยที่จะส่งเสริมเพื่อให้สามารถแสดงบทบาทได้ดีและถูกต้องยิ่งขึ้น (ตะติยาวัฒน์ สุวรรณศรี, 2547 : 8) ซึ่งมีปัจจัยที่สำคัญ ดังนี้

1) ความต้องการ (Need) ของบุคคลซึ่งเป็นแรงจูงใจในการทำงานอันดับแรกเพื่อหาทางสนองความต้องการของตนเอง ให้ตนเป็นที่ปรารถนา เป็นที่ยอมรับ ได้แสดงความสามารถเพื่อประโยชน์ของกลุ่มหรือสังคมของตน

2) การสื่อสาร (Communication) ความคาดหวังของบทบาทให้ได้ทราบกันเพื่อให้ผู้แสดงบทบาทได้เกิดความเข้าใจในบทบาทของตัวเองในองค์การและแสดงออกอย่างชัดเจน

3) การสร้างกลุ่ม (Group Building) หรือองค์กรขึ้นมาเพื่อรวมพลังการทำงานตามบทบาทที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งอาจเป็นกลุ่มที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้

4) การคล้อยตาม (Conformity) ของบุคคล เช่น การรับคำแนะนำ การยินยอม การชักชวน การทำตาม การเลียนแบบ การเชื่อฟัง เป็นต้น ลักษณะพฤติกรรมเหล่านี้เป็นการแสดงออกของการคล้อยตาม เพื่อให้กลุ่มคงสภาพอยู่นานมีการปฏิบัติตามปทัสถานของกลุ่มหรือสังคม

5) ความสามารถ (Ability) แสดงบทบาทได้มากกว่าบทบาทของกลุ่มที่เรียกว่าหลายบทบาท (Multiple Role) ในบทบาทที่แสดงออก (Manifest Role) ซึ่งเป็นได้ชัดเจน และบทบาทแฝง (Latent Role)

จากแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท กล่าวได้ว่า บทบาท เป็นการกระทำหรือการกระทำแสดงออกตามสถานภาพ อำนาจ หน้าที่ ตามตำแหน่งหรือสถานภาพที่รับผิดชอบ ซึ่งส่งผลกระทบต่อตนเองและบุคคลอื่นๆที่เกี่ยวข้องตามสถานภาพ สิทธิ อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายหรือตามที่สังคมกำหนดไว้แล้ว

3. บทบาทสหกรณ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม

3.1 บทบาทสหกรณ์ตามกฎหมาย ประเทศไทยใช้กฎหมายหลายลักษณะอักษรเป็นหลักในการบริหารปกครองประเทศ การดำเนินกิจกรรมสหกรณ์ในประเทศไทยจึงมีกฎหมายต่าง ๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง เพื่อคุ้มครองให้ระบบสหกรณ์เกิดความเรียบร้อยในการดำเนินงาน (โสรตรีย์ จุฑานนท์. มปป. : 16 – 23 อ้างถึงใน ประคอง งามศิริศักดิ์, 2550: 25)

3.1.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการสหกรณ์ จำนวน 2 มาตรา คือ

1) มาตรา 42 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม สหกรณ์ สหภาพ องค์กร ชุมชน หรือหมู่คณะอื่น การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ที่ตราขึ้นเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อการป้องกันหรือขจัดการกีดกันหรือการผูกขาด

2) มาตรา 75 วรรค 3 รัฐพึงส่งเสริม สนับสนุน ค้ำชูคุ้มครอง และสร้าง เสถียรภาพให้แก่ระบบสหกรณ์ประเภทต่าง ๆ และกิจการวิสาหกิจขนาดย่อมและขนาดกลางของ ประชาชนและชุมชน

3.1.2 พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2553 กรมส่งเสริม สหกรณ์ (พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2553 : 17 - 18) อธิบายว่า อำนาจ กะทำการของสหกรณ์ ตามมาตรา 46 ดังนี้

- 1) ดำเนินธุรกิจ การผลิต การค้า การบริการ และอุตสาหกรรมเพื่อประโยชน์ ของสมาชิก
- 2) ให้สวัสดิการ หรือการสงเคราะห์ตามสมควรแก่สมาชิกและครอบครัว
- 3) ให้ความช่วยเหลือทางวิชาการแก่สมาชิก
- 4) ขอหรือรับความช่วยเหลือทางวิชาการ จากทางราชการหน่วยงานของ ต่างประเทศหรือบุคคลอื่นใด
- 5) รับฝากเงินประเภทออมทรัพย์ หรือประเภทประจำจากสมาชิกหรือ สหกรณ์อื่นหรือสมาคมงานกิจสงเคราะห์ซึ่งสมาชิกของสมาคมนั้น ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งเป็นสมาชิก ของสหกรณ์ผู้รับฝากเงิน ทั้งนี้ ตามระเบียบของสหกรณ์ที่ได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียน สหกรณ์
- 6) ให้กู้ ให้สินเชื่อ ให้ยืม ให้เช่า ให้เช่าซื้อ โอน รับจ้างหรือรับจํานำ ซึ่ง ทรัพย์สินแก่สมาชิกหรือของสมาชิก
- 7) จัดให้ได้มา ซื้อ ถูกรวมสิทธิ์หรือทรัพย์สิน ครอบครอง กู้ ยืม เช่า เช่า ซื้อ รับโอนสิทธิการเช่าหรือสิทธิการเช่าซื้อ จ้างหรือจํานำ ขายหรือจําหน่ายด้วยวิธีอื่นใดซึ่ง ทรัพย์สิน
- 8) ให้สหกรณ์อื่นกู้ยืมเงินได้ตามระเบียบของสหกรณ์ที่ได้รับความเห็นชอบ จากนายทะเบียนสหกรณ์
- 9) ดำเนินกิจการอย่างอื่นบรรดาที่เกี่ยวกับ หรือเนื่องในการจัดให้สำเร็จตาม วัตถุประสงค์ของสหกรณ์

3.2 บทบาทสหกรณ์ตามหลักการสหกรณ์ บทบาทตามหลักการสหกรณ์ คือ แนวทาง สำหรับให้สหกรณ์ยึดถือเป็นหลักการปฏิบัติ และให้เกิดความเชื่อมั่นในอุดมการณ์ของตนเอง ทั้งนี้ โดยผลสืบเนื่องมาจากหลักสหกรณ์ของผู้นำแห่งเมืองรอสเซล ประเทศอังกฤษ ที่ได้ก่อตั้งร้าน สหกรณ์และดำเนินงานได้ประสบผลสำเร็จ ได้มีข้อกำหนดในการดำเนินงานที่สรุปสาระสำคัญได้ 8 ประการ (โอภาวดี เข้มทอง. 2548 : 7) คือ

- 1) การควบคุมตนเองแบบประชาธิปไตย
- 2) เปิดรับสมาชิกทั่วไปด้วยใจสมัคร
- 3) จ่ายดอกเบี้ยต่อเงินทุนในอัตราที่กำหนดไว้ตายตัว
- 4) จ่ายส่วนเกิน (กำไร) ให้สมาชิกตามส่วนแห่งการซื้อ
- 5) ขายสินค้าด้วยเงินสดตามราคาตลาด
- 6) ขายสินค้าบริสุทธิ์และมีคุณภาพ
- 7) จัดให้การศึกษาอบรมแก่สมาชิก
- 8) เป็นกลางทางการเมืองและศาสนา

แนวทางที่สหกรณ์ยึดถือปฏิบัติ มีการร่วมกันกำหนดขึ้นถือใช้ โดยนำคุณค่าของสหกรณ์ไปปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรม (โอภาวดี เข้มทอง. 2548 : 20 - 21) จากหลักการสหกรณ์ดังกล่าว องค์การสัมพันธภาพสหกรณ์ระหว่างประเทศ (ICA หรือ International Cooperative Alliance) ได้พิจารณาปรับปรุงเป็นครั้งที่ 3 เมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2538 เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครองของนานาประเทศที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา แต่ยังคงยึดแนวคิด ปรัชญา อุดมการณ์ และวิธีการสหกรณ์ อย่างที่ผู้นำสหกรณ์แห่งราชอาณาจักรกำหนดไว้ตั้งแต่แรกก่อตั้งสหกรณ์ขึ้นเป็นครั้งแรกในโลก มีหลักการสำคัญอยู่ 7 ประการ ได้แก่

- 1) การเป็นสมาชิกโดยสมัครใจและเปิดกว้าง (Voluntary and Open Membership)
- 2) การควบคุมโดยสมาชิกตามหลักประชาธิปไตย (Democratic Member Control)
- 3) การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจของสมาชิก (Member Economic Participation)
- 4) การปกครองตนเองและความเป็นอิสระ (Autonomy and independence)
- 5) การศึกษา ฝึกอบรม และสารสนเทศ (Education Training and information)
- 6) การร่วมมือกันระหว่างสหกรณ์ (Cooperation Among Cooperatives)
- 7) การเอื้ออาทรต่อชุมชน (Concern for Community)

บทบาทสหกรณ์ได้ถูกกำหนดขึ้นโดยกฎหมาย และตามหลักการสหกรณ์ด้วย (สุรศักดิ์ นาคสวัสดิ์. 2549. ซีดีรอม อ้างถึงใน ประคอง สิรีศักดิ์.2550:27) อดีตรองอธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์ ปี พ.ศ. 2546 - 2549 กล่าวว่า สหกรณ์ในปัจจุบันเราห่างเหินจากวิธีการและหลักการที่คนยุคก่อนได้ดำเนินการมาสหกรณ์บางทีกลายเป็นเครื่องมือของคนที่ไม่เข้าใจเนื้อหาของสหกรณ์อย่างแท้จริงได้นำมาหาผลประโยชน์โดยไม่ถูกต้องตามหลักการสหกรณ์ สหกรณ์ไม่ใช่ระบบทุนนิยม แต่สังคมนำทุนนิยมมาใช้เป็นธุรกิจครอบครัวยิ่งขัดกับหลักกฎหมายและหลักการสหกรณ์ ควรให้

สหกรณ์ทำหน้าที่ตามหลักการของผู้จัดตั้ง หรือผู้ที่คิดเรื่องสหกรณ์ขึ้นมา ดังนั้นการจัดตั้งสหกรณ์ต้องเข้าใจสหกรณ์ให้ชัดเจน

บทบาทของสหกรณ์ในการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งด้วยการสหกรณ์ในด้านต่างๆ (กรมส่งเสริมสหกรณ์. 2548 : 3 - 4) นอกจากต้องเผยแพร่การสหกรณ์ ให้แพร่หลายในชุมชนแล้ว ต้องมีการปลูกฝังแนวคิด คือ การช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และยึดคติแต่ละคนกระทำเพื่อหมู่คณะและหมู่คณะกระทำเพื่อแต่ละคน ในการร่วมคิดแก้ไขปัญหา ร่วมกันดำเนินกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงานและร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติตามหลักการสหกรณ์ จะนำไปสู่การพัฒนาตนเองและชุมชนของตนทั้ง 2 ด้านในที่สุด คือ

1) ด้านเศรษฐกิจ ระบบสหกรณ์ส่งเสริมให้เกิดการออมทรัพย์และนำเงินออมรวมของสมาชิกสหกรณ์มาลงทุนร่วมกันในกิจการที่ได้ก่อตั้งขึ้น เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิกโดยรวมเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในท้องถิ่นทั้งจากส่งเสริมให้เกิดการผลิต การรวบรวมรับซื้อผลผลิตของสมาชิก การซื้อวัตถุดิบในพื้นที่ การรวมซื้อปัจจัยการผลิตเพื่อลดต้นทุนการผลิต การพัฒนารูปแบบการผลิตและการแปรรูปผลผลิต การจ้างงาน ฯลฯ ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวชุมชน และส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจในภาพรวม

2) ด้านสังคม ระบบสหกรณ์มุ่งพัฒนาคนและส่งเสริมให้สถาบันครอบครัวมีความเข้มแข็ง เพราะทุกคนในครอบครัวต้องช่วยกันคิดช่วยกันทำวางแผนการใช้จ่าย และสอนให้ทุกคนมีความรับผิดชอบร่วมกัน มีวินัย สามัคคี รู้จักเสียสละ และช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

บุญมี จันทรวงศ์ (2549, ซีดีรอม อ้างถึงใน ประคอง งามสิริศักดิ์.2550: 28) อธิตอธิบายกิจกรรมส่งเสริมสหกรณ์ เสนอแนวคิดว่าสหกรณ์จะต้องมีบทบาทในการส่งเสริมให้สมาชิกสามารถพึ่งพาตนเอง และพึ่งพาซึ่งกันและกันและมีการดำเนินงานเพื่อสมาชิกอย่างแท้จริง โดยน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ภูมิพลอดุลยเดช มาปฏิบัติ นอกจากนี้มีพระราชดำรัสเกี่ยวกับการสหกรณ์หลายองค์ หลายวาระ ที่ได้ทรงแนะนำสหกรณ์ ซึ่งสามารถนำมากำหนดเป็นกิจกรรมได้

สุพัตรา ธนเสนีวัฒน์ (2545 : ไม่ปรากฏเลขหน้า อ้างถึงใน ประคอง งามสิริศักดิ์. 2550 : 28) อธิบายกิจกรรมตรวจบัญชีสหกรณ์ได้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของสหกรณ์ โดยเสนอว่า ต้องปรับแนวคิดและทิศทางของการพัฒนาให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจและสังคม ดังนี้

1) ควรมีแผนการพัฒนานุเคราะห์ของสหกรณ์ทุกระดับให้มีศักยภาพโดยให้การศึกษอบรมและฝึกอบรมที่เหมาะสมแก่บุคลากรทั้งในระยะสั้นและระยะยาวอย่างต่อเนื่อง

2) การปรับเปลี่ยนโครงสร้างของขบวนการสหกรณ์ ให้มีขนาดและสายการบริหารที่เหมาะสมกับการแข่งขันในภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันและอนาคต

3) สหกรณ์ควรร่วมมือกันจัดทำแผนการดำเนินธุรกิจร่วมกันแบบครบวงจร ทั้งระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัด และระดับชาติ

4) เพิ่มความสามารถของการดำเนินธุรกิจสหกรณ์ เพื่อให้สหกรณ์เกิดความคล่องตัวสมาชิกสามารถเลี้ยงตัวเองได้พร้อม ๆ กับการตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้อย่างเต็มที่

5) การประสานกับหน่วยงานของรัฐและเอกชน โดยให้หน่วยงานดังกล่าวเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนและส่งเสริมในทิศทางที่สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรต้องการ

พิทยาพล นาถธราดล (2545 : อ้างถึงใน ประสงค์ งามสิริศักดิ์.2550: 28) เสนอว่า สหกรณ์การเกษตรในประเทศไทยจะต้องมีการปฏิรูปทั้งขบวนการ เพื่อแก้ปัญหาภาคเกษตรของประเทศไทย ดังนี้

1) ปฏิรูปในด้านการให้การศึกษาอบรมแก่สมาชิก ต้องเป็นศูนย์กลางการขับเคลื่อนสหกรณ์ให้ก้าวไปข้างหน้า สมาชิกจึงควรได้รับความรู้ในเรื่องต่อไป นี้ คือ ความรู้เกี่ยวกับสหกรณ์อุดมการณ์ หลักการ วิธีการสหกรณ์ การตลาด และการผลิตสินค้าที่จะทำให้เขาสามารถผลิตได้ตามที่ตลาดต้องการ สำนึกคุณธรรม และน้ำใจแบบสหกรณ์ หรือวิถีสหกรณ์ (Cooperative Spirit)

2) ปฏิรูประบบข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ เช่น ระบบข้อมูลข่าวสารการตลาดที่ทันสมัย มีการประชาสัมพันธ์ทั้งภายนอกและภายใน

3) ปฏิรูปทางด้านระบบบัญชี

4) ปฏิรูปแนวคิดในการบริหาร สหกรณ์ต้องมีการจัดทำแผนธุรกิจทั้งระยะสั้นและระยะยาวเพื่อจะได้มีการวางพื้นฐานทางธุรกิจแล้วดำเนินการอย่างต่อเนื่องตามแผน วิธีการดำเนินงานสหกรณ์ต้องดำเนินธุรกิจในแนวคิดที่เป็นตัวแทนของสมาชิก การพัฒนาสหกรณ์ตามขบวนการสหกรณ์นอกจากนี้ยังได้เสนอให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีหลักในการทำงาน ดังนี้ คือ

- (1) การมีส่วนร่วม (Participation)
- (2) ความสำนึกรับผิดชอบ (Accountability)
- (3) ความยั่งยืน (Sustainability)
- (4) ความรู้ (Knowledge)

ประเสริฐ จรรยาสุภาพ (2549 : 261) กล่าวว่า สหกรณ์การเกษตรเป็นที่พึ่งของเกษตรกรในด้านเงินทุน การจัดหาปัจจัยการผลิตและการจำหน่ายผลผลิตได้มาก แม้อัตราก้าวหน้าของสหกรณ์การเกษตรจะไม่สามารถทัดเทียมกับสหกรณ์ออมทรัพย์ได้ แต่หวังที่ภาวะเศรษฐกิจใน

บ้านเมืองตกต่ำ ราวปี พ.ศ. 2541 – 2543 สหกรณ์การเกษตรกลับไม่ได้รับผลกระทบมากสักเท่าไร ไม่มีสหกรณ์การเกษตรใดที่ต้องปิดตัวเอง นั่นแสดงว่า สหกรณ์การเกษตรมีรากฐานที่มั่นคงอยู่ไม่น้อย แต่สหกรณ์การเกษตรส่วนใหญ่ยังเน้นการดำเนินธุรกิจด้านสินเชื่อ หรือให้เงินกู้แก่สมาชิกและเป็นรายได้หลักของสหกรณ์ ตรงกันข้ามกับธุรกิจการขาย หรือ การตลาดผลผลิตเกษตรตลอดจนการแปรรูป กลับเป็นจุดอ่อนที่สหกรณ์มักจะหลีกเลี่ยงดำเนินการ เพราะมีความเสี่ยงค่อนข้างสูง ประกอบกับปัญหาระดับชาติที่เชื่อมโยงกับนโยบายด้านการเกษตรภาครัฐที่แทรกแซงสหกรณ์ ทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับสหกรณ์อยู่เนือง ๆ เช่น ผลผลิตข้าว ลำไย ขณะที่ภาครัฐมีนโยบายไม่ชัดเจนที่จะใช้สหกรณ์เป็นเครื่องมือด้านการตลาดอย่างจริงจังและต่อเนื่องขาดการวิจัยปัญหากระบวนการตลาดที่ใช้สหกรณ์เป็นผู้นำ

อาบ นคะจัด (2549 : 215 - 216) นักสหกรณ์แห่งชาติสาขาวิชาการสหกรณ์ปี 2543 ได้เสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของรัฐบาลและสหกรณ์การเกษตร ดังนี้

1) รัฐบาลควรใช้สหกรณ์เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมชนบท เช่น จัดให้มีสหกรณ์การเกษตรระดับตำบลให้ทั่ว เพื่อปฏิบัติตามแผนนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐที่บัญญัติไว้ในมาตรา 84 และ 85 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ว่ารัฐต้องจัดระบบการถือครองที่ดินและการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม จัดหาแหล่งน้ำเพื่อเกษตรกรรมให้เกษตรกรอย่างทั่วถึง และรักษาผลประโยชน์ของเกษตรกรในการผลิตและการตลาดสินค้าเกษตรให้ได้ผลตอบแทนสูงสุดรวมทั้ง ส่งเสริมการรวมตัวของเกษตรกร เพื่อการวางแผนการเกษตรและการรักษาประโยชน์ร่วมกันของเกษตรกร และรัฐต้องส่งเสริม สนับสนุน และคุ้มครองระบบสหกรณ์ตามลำดับ สนับสนุนการศึกษาและการวิจัยการสหกรณ์ทุกประเภทอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ชุมชนที่รวมกันเป็นสหกรณ์ มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมดีขึ้นได้ในระดับชุมชนที่เจริญแล้ว

2) การส่งเสริมสหกรณ์ ต้องกำหนดนโยบายให้ข้าราชการในสังกัดระดับภาคและระดับจังหวัดบริหารงานส่งเสริมสหกรณ์ มีสถิติข้อมูลพื้นฐานของสมาชิกสหกรณ์ประกอบการทำงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องมีข้อมูลที่ดิน แรงงาน ทุนและการจัดการรายได้ รายจ่าย พืชและสัตว์ที่ปลูกที่เลี้ยงเป็นรายตัวสมาชิก รายสหกรณ์ และรายได้ต่อคนตามข้อมูลผลิตภัณฑ์ภาคและจังหวัดแต่ละปีเพื่อเป็นเกณฑ์เทียบเคียงกับการประเมินรายได้รายจ่ายของสมาชิกสหกรณ์

3) สหกรณ์ภาคเกษตร จะต้องมีข้อมูลพื้นฐานของสมาชิกเกี่ยวกับที่ดิน แรงงาน ทุน และการจัดการ รายได้ รายจ่าย พืชที่ปลูก สัตว์ที่เลี้ยง และอาชีพเสริมของแต่ละครัวเรือน เกษตรกรสมาชิก แนะนำให้สมาชิกไม่แบ่งแยกที่ดินเกษตรทำนาให้แก่ลูกหลานควรให้ใช้ที่ดินร่วมกันแล้วแบ่งรายได้ตามสัดส่วนที่ยุติธรรม และใช้ข้อมูลผลิตภัณฑ์จังหวัดหรือรายได้ประชาชาติสาขาจังหวัดเป็นข้อมูลรายได้ต่อคนต่อปีของจังหวัด การสำรวจรายได้รายจ่ายของสมาชิกสหกรณ์

ภาคเกษตรจะได้ข้อมูลนี้แสดงว่าสมาชิกสหกรณ์มีรายได้ต่ำกว่าหรือสูงกว่าค่าเฉลี่ยทั้งจังหวัดดังกล่าวเพียงใดหรือไม่ เพื่อวางแผนเพิ่มรายได้ของมวลสมาชิก

อยู่ สมานมิตร (2549 : 217-218) นักสหกรณ์ดีเด่นแห่งชาติ สาขาบริหารและส่งเสริมพัฒนาสหกรณ์ปี 2543 ได้ให้แนวทางการบริหารและส่งเสริมพัฒนาสหกรณ์ ดังนี้

1) การสร้างศรัทธา คือ ให้สมาชิกยอมรับ โดยให้เข้าใจว่าเขาเป็นเจ้าของธุรกิจ และเป็นคนทำธุรกิจการบริหารสมาชิกให้มีความร่วมมือ การให้การศึกษาอบรมเพื่อให้เข้าใจถึงอุดมการณ์ หลักการ และวิธีการสหกรณ์ มีมาตรฐานในการตรวจสอบ และสร้างความเป็นธรรม คณะกรรมการดำเนินการและเจ้าหน้าที่ดำเนินงานโปร่งใส ตรวจสอบได้

2) การสร้างแรงจูงใจ สหกรณ์ต้องดำเนินการมีกำไร มีเงินปันผลเฉลี่ยคืน มีการบริการที่ดี ยิ้มแย้มแจ่มใส รวดเร็ว ถูกต้อง เป็นกันเอง ถือกคติสมาชิกคือพระเจ้า มีบริการขนส่งถึงบ้าน บริการทำสัญญาร่วมกลุ่มกัน จัดหาสินค้าดีมีคุณภาพตรงกับความต้องการของสมาชิก รับซื้อผลผลิตในราคาที่สูงกว่าท้องตลาด จัดทำโครงการพิเศษ เช่น โครงการข้าวฝากรอราคา ข้าวฝากลิ ออมทรัพย์ข้าวเปลือก บริการรับซื้อผลผลิตตลาดกลาง โครงการออมทรัพย์กระบอกไม้ไผ่

3) สนับสนุนด้านธุรกิจเงินทุน มีบริการที่หลากหลายครบวงจร เริ่มตั้งแต่ส่งเสริมอาชีพ ให้กู้เป็นวัสดุการเกษตรตามแผนการผลิต ให้กู้เป็นเมล็ดพันธุ์เพื่อลดต้นทุนการผลิต โดยปลอดดอกเบี้ย จัดหาแหล่งเงินทุนที่ปลอดดอกเบี้ย เช่น ปุ๋ยไม่มีดอกเบี้ย ช่วยเหลือสมาชิกในการของบประมาณ จากรัฐบาล ลดอัตราดอกเบี้ย เพื่อลดต้นทุนการผลิต

4) ดูแลด้านการผลิต การตลาด เพื่อให้มีรายได้ ส่งเสริมกลุ่มอาชีพ กลุ่มผู้ผลิต มีสินค้าหลากหลาย จัดหาเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ดีเพื่อส่งเสริมให้สมาชิกเปลี่ยนเมล็ดพันธุ์ข้าว เพิ่มผลผลิตต่อไร่ จัดหาตลาดเพื่อเชื่อมโยงเครือข่าย

5) ดูแลด้านสวัสดิการ มีบริการตรวจเยี่ยมบ้าน มีทุนการศึกษาบุตรสมาชิก มีสวัสดิการช่วยเหลือคำปรึกษาพยาบาลให้สมาชิกและคู่สมรส มีสวัสดิการเมื่อสมาชิกประสบภัยธรรมชาติ โครงการสงเคราะห์ศพสมาชิกและคู่สมรสสมาชิก

นรินทร์พร จุลมนต์ (2542 : 138 - 149) ได้สรุปบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาต่าง ๆ ดังนี้

1) การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศแบ่งได้ 3 ด้าน คือ การพัฒนาด้านการตลาด เช่น การทำให้กลไกตลาดเปลี่ยนแปลงไปสู่รูปแบบสร้างผลประโยชน์แก่เจ้าของผลิตผลมากขึ้น สร้างอำนาจต่อรอง ลดค่าใช้จ่ายทางการตลาด การพัฒนาด้านรายได้ เช่น สมาชิกขายผลิตผลในราคายุติธรรม มีรายได้เพิ่มขึ้น ลดภาระหนี้สินให้แก่สมาชิก การพัฒนาด้านการผลิต เช่น การผลิตพืชผลตามความต้องการของตลาด ช่วยให้มีปริมาณผลผลิตเพิ่มขึ้น ลดค่าใช้จ่ายด้านการผลิต มีการนำ

เทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ สหกรณ์ช่วยรักษาเสถียรภาพและตรึงราคาสินค้า การให้บริการแก่สมาชิกเป็นการรักษาระดับราคาสินค้าเครื่องอุปโภคบริโภค ขณะเดียวกันช่วยยกระดับราคาผลผลิตของสมาชิกให้สูงขึ้น เพื่อคุ้มครองประโยชน์ของสมาชิก หากสหกรณ์ดำเนินงานมีประสิทธิภาพสูง จะสามารถแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกได้ ช่วยประหยัดงบประมาณรายจ่ายของรัฐบาล ส่วนหนึ่ง เจ้าหน้าที่สหกรณ์ สหกรณ์สามารถจัดจ้างได้เองโดยไม่ต้องพึ่งพารัฐบาล เมื่อมีความเข้มแข็งรัฐบาลก็ไม่ต้องจัดสรรงบประมาณมาช่วยเหลือ ดังเช่นสหกรณ์ในประเทศที่พัฒนาแล้ว สหกรณ์ยังสามารถบริจาคเงินส่วนหนึ่งเพื่อช่วยเหลือสังคมได้อีกด้วย เมื่อสมาชิกมีรายได้เพิ่มมากขึ้นและมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ส่งผลต่อชุมชนและประเทศชาติ สภาพปัญหาต่าง ๆ เช่น ผลผลิตต่ำ การประกอบอาชีพมีอยู่อย่างจำกัด มีโอกาสเลือกอาชีพได้น้อย สภาพบ้านเรือนและที่อยู่อาศัยคับแคบไม่มีอนามัย โอกาสในเรื่องการอนามัยและการสาธารณสุข ขาดแคลนด้านสินเชื่อการเกษตร การตลาด เกษตรและอุตสาหกรรม ขาดความสะดวกด้านโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นแก่การครองชีพ ขาดโอกาสด้านการศึกษาและเรียนต่อในระดับสูงขึ้น การกระทำความผิดและเป็นภัยต่อสังคม และความเสมอภาค เป็นธรรมดาบริการสาธารณสุขปโภคและสาธารณสุขการในชุมชนเมืองและชนบท ซึ่งไม่เท่าเทียมกันและไม่เพียงพอ จะได้รับการบรรเทาให้ปัญหาต่าง ๆ จางหายไปทีละจุด

2) การพัฒนาสังคม การดำเนินงานมีจุดมุ่งหมายในการยกระดับฐานะความเป็นอยู่และมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น มีการพัฒนาสภาพความต้องการพื้นฐานของตนเอง ครอบครัว และชุมชน มีความโอบอ้อมอารี เอื้ออาทร ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เกิดความสงบในสังคมโดยส่วนรวม การให้การศึกษาแก่สมาชิกทำให้มีทัศนคติและค่านิยมที่ดี รู้จักการจัดการด้านการเงิน ไม่ฟุ่มเฟือย มีความสามัคคี รักสุขภาพแวดล้อม สร้างระเบียบวินัยในการปฏิบัติตน มีความเข้าใจและเอาใจใส่ในการทำงานร่วมกัน ช่วยกระจายผลประโยชน์ให้แก่สมาชิกอย่างเป็นธรรม โดยสมาชิกมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของและควบคุมกิจการ แก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ไปสู่สมาชิกอย่างเสมอภาค

สุเมธ หล้าคารา และคณะ (2543 : 28 - 29) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับ สหกรณ์โดยในระยะแรกของขบวนการสหกรณ์ซึ่งเกิดขึ้นในยุโรป การพัฒนาของสหกรณ์พึ่งตนเองโดยไม่ได้ได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ รัฐไม่ได้เข้าไปแทรกแซงสหกรณ์แต่ระยะหลังมาเปลี่ยนไป เพราะนักสหกรณ์เริ่มคิดว่าสหกรณ์จะเติบโตได้จำเป็นต้องแสวงหาความสนับสนุนจากรัฐ ซึ่งเป็นความคิดที่เกิดขึ้นกับทั้งประเทศที่พัฒนาแล้วและกำลังพัฒนา ยิ่งประเทศกำลังพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับสหกรณ์ยังมีมากจนไม่แน่ใจว่าบทบาทของรัฐที่มีต่อสหกรณ์นั้นเกินขอบเขตหรือไม่

สุวรรณา ชูโชติ (2549. อ้างถึงใน ประคอง งามสิริศักดิ์.2550: 32) กล่าวว่า หากเราพิจารณากันตามหลักการและทฤษฎีสหกรณ์นั้นเป็นองค์กรประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participative Democratic) ที่สมาชิกทุกคนมีสิทธิหรืออำนาจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการอย่างเท่าเทียมกัน ตามหลัก“หนึ่งคนหนึ่งเสียง” แต่เนื่องจากข้อจำกัดของสหกรณ์ ในการดำเนินธุรกิจที่ต้องอาศัยความรวดเร็วในการตัดสินใจบริหารกิจการ ทำให้สมาชิกต้องส่งมอบอำนาจของตนให้กับตัวแทนเข้าไปบริหารงานแทนในรูปของคณะกรรมการดำเนินการหากสมาชิกสหกรณ์ใดที่ให้อำนาจกับตัวแทนไปแบบให้แล้วให้เลย โดยไม่มีการติดตามตรวจสอบการใช้อำนาจของพวกเขา ประชาธิปไตยที่มีในสหกรณ์ก็จะกลายเป็นประชาธิปไตยที่อำนาจเบ็ดเสร็จอยู่ในมือของคณะกรรมการดำเนินการ หากสหกรณ์มีคณะกรรมการดำเนินการที่มีความซื่อสัตย์สุจริตก็รอดตัวไป แต่หากอำนาจการตัดสินใจอยู่ในมือของผู้ที่จะคดโกงสหกรณ์ อย่างนี้โอกาสที่จะเกิดการทุจริตคอร์รัปชันในสหกรณ์ก็เป็นไปได้สูง

จุฑาทิพย์ ภัทราวาท (2545 : อ้างถึงใน ประคอง งามสิริศักดิ์.2550: 33) สรุปว่า การศึกษาวิจัยงานสหกรณ์ แนวคิดในการพัฒนาสหกรณ์ของเรายังคงอยู่ในกรอบแนวความคิดที่ “สหกรณ์ต้องพึ่งพารัฐ” อยู่เสมอมา มีผลงานวิจัยจำนวนมากที่มีข้อเสนอให้สหกรณ์พึ่งพาตนเอง ทั้งนี้สาเหตุสำคัญอาจมาจากการศึกษาวิจัยด้านการสหกรณ์ที่ผ่านมามีจำกัดอยู่ในแวดวงของนักสหกรณ์ก็เป็นได้ จึงทำให้มีแนวคิดที่อยู่ในมุมแคบ ซึ่งหากนักสหกรณ์ได้ก้าวล่วงออกไปสู่นอก ขบวนการสหกรณ์บ้างเราอาจจะพบว่า กระแสความคิดเห็นของคนในสังคมปัจจุบันมีจำนวนไม่น้อยทีเดียวที่ไม่เห็นด้วยว่าสหกรณ์จะเป็นวิธีการที่มีความเหมาะสมนำไปใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมของประชาชน ได้ความคิดเห็นที่แตกต่างก็คือ สหกรณ์ส่วนใหญ่ยังคงดำเนินงานไปตามนโยบายของรัฐโดยมิได้เกิดจากความต้องการของสมาชิกอย่างแท้จริง จึงจะเห็นได้ว่า ปัจจุบันยังมีกลุ่มองค์กรประชาชนอีกจำนวนมากที่จัดตั้งและดำเนินการอยู่ในชุมชนต่าง ๆ โดยมีแนวคิดพื้นฐานเช่นเดียวกับสหกรณ์คือ การยึดหลักการช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (self-help and mutual help) และการร่วมมือกัน (Cooperation) แต่ไม่ได้จดทะเบียนเป็นสหกรณ์ตามกฎหมายเท่านั้น

นรินทร์พร จุลมนต์ (2542 : 163 - 164) กล่าวถึงบทบาทของรัฐกับการพัฒนาสหกรณ์ในประเทศไทย สรุปได้ดังนี้ ขบวนการสหกรณ์เกิดจากภาครัฐเข้าไปดำเนินการจัดตั้ง ซึ่งมีไม่เกิดจากความต้องการของประชาชน ขบวนการสหกรณ์จึงไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ รัฐบาลจึงได้ดำเนินการช่วยเหลือมาโดยตลอด เมื่อประเทศได้พัฒนาด้านการศึกษา เศรษฐกิจและสังคมของประชาชน สหกรณ์ก็อาจสามารถพัฒนาตนเองได้ดีขึ้น บทบาทภาครัฐในการควบคุม แนะนำช่วยเหลือสหกรณ์ควรจะลดบทบาทลง เพื่อให้สมาชิกมีบทบาทในการพัฒนาสหกรณ์มากขึ้น

เมื่อประเทศมีการพัฒนาเต็มที่แล้ว สหกรณ์ก็ควรมีอิสระในการดำเนินงานด้วยตนเองอย่างเต็มที่ รัฐจึงมุ่งดำเนินการสร้างยุทธศาสตร์ด้านการแข่งขันของสหกรณ์ 3 ด้าน คือ ด้านความสามารถในการแข่งขันของระบบสหกรณ์ในระบบเศรษฐกิจรูปอื่น ด้านการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและ การพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยหลักและวิธีการสหกรณ์เป็นการรวมกลุ่มชุมชนในลักษณะการช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น พัฒนาจิตใจ สังคม เศรษฐกิจและ การเมือง และด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และองค์กรเกษตรกร

พวงเงิน ชนะภูมิ วัลลภ ลำพวย และสมชาย คะนิงบุตร (2540 : 6 – 8) กล่าวว่า การพัฒนาสหกรณ์ในประเทศไทย รัฐบาลจะมีบทบาทในการสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือมาตลอด เป็นการจัดตั้งสหกรณ์ที่ริเริ่มจากรัฐบาล โดยที่เป็นการพัฒนารูปแบบจาก “บนลงล่าง” ซึ่งไม่ สอดคล้องกับแนวความคิดการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน สหกรณ์เป็นองค์กรที่ตั้งอยู่บน พื้นฐานของการช่วยตนเองเพื่อส่งเสริมผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมของบรรดาสมาชิก ดำเนินธุรกิจซึ่งสมาชิกเป็นเจ้าของร่วมกัน ดังนั้นวัตถุประสงค์ที่สำคัญในการพัฒนาสหกรณ์ คือ การ มุ่งพัฒนาให้สหกรณ์เป็นองค์กรทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีความเป็นอิสระพึ่งตนเองมีความเป็น ประชาธิปไตย สามารถบริหารจัดการองค์กรได้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพให้ยืนหยัดอยู่ใน ระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

ประคอง งามสิริศักดิ์ (2550 : 36 - 37) กล่าวว่า สหกรณ์การเกษตร มีความ เกี่ยวข้องกับประชาชนจำนวนมาก และมีบทบาทสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาชนบทในการพัฒนา ด้านต่าง ๆ ได้แก่

1) ด้านเศรษฐกิจ สหกรณ์ทำหน้าที่เป็นสถาบันทางการเงินของชุมชน เป็นองค์กร ทางธุรกิจบริหารจัดการ และดำเนินธุรกิจตามความต้องการของสมาชิก ทำให้สมาชิกในชุมชนมี โอกาสในการประกอบอาชีพ และพัฒนาอาชีพของตนเอง โดยสมาชิกเป็นเจ้าของกิจการ และเป็น ลูกค้าของสหกรณ์ (Co-owner and Co-customer) ซึ่งทำหน้าที่คอยตรวจสอบการดำเนินงานได้ในทุก ชั้นตอนและกำหนดให้ผู้บริหารงานสหกรณ์ต้องชี้แจงผลการดำเนินงานในรอบปีที่ผ่านมาให้กับ สมาชิกผู้เป็นเจ้าของ ซึ่งเป็นผู้ถือหุ้นและลูกค้า ผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่เกิดจากการดำเนินงานสมาชิก ทุกคนมีสิทธิได้รับส่วนแบ่งตามส่วนธุรกิจที่ทำไว้กับสหกรณ์

2) ด้านสังคม สหกรณ์เป็นสถาบันทางสังคม และสถาบันทางการศึกษา เป็นศูนย์ เรียนรู้ของชุมชนส่งเสริมให้สมาชิกเกิดการเรียนรู้ทั้งเรื่องการสหกรณ์ ความรู้ในวิชาการด้านอื่น ๆ เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ กระจายข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ การรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันใน ชุมชน เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เป็นองค์กรที่ให้ความช่วยเหลือด้านสวัสดิการสังคม และการสาธารณประโยชน์แก่สมาชิก เพราะผลประโยชน์จากการดำเนินงานของสหกรณ์ต้อง

จัดสรรไว้เป็นทุนสำรอง และเงินทุนอื่นส่วนหนึ่งซึ่งจะไม่นำมาแบ่งปันกันแต่กันไว้ใช้เพื่อส่วนรวม และการขยายกิจการสำหรับบริการสมาชิกช่วยเหลือสมาชิกและชุมชนที่มีความเดือดร้อน

จากแนวคิดของนักวิชาการ และผู้เกี่ยวข้องกับสหกรณ์ สรุปได้ว่า สหกรณ์ มีบทบาทสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ได้แก่

1) ด้านเศรษฐกิจ สหกรณ์ทำหน้าที่เป็นองค์กรที่ช่วยเพิ่มรายได้ ลดรายจ่ายในการดำเนินชีวิตของครัวเรือน เพิ่มความมั่นคงทางการเงินผ่านการออมเงิน และเป็นแหล่งเงินทุนของคนในชุมชน ยกย่องคุณภาพชีวิตของสมาชิกสหกรณ์และคนในชุมชน

2) ด้านสังคม สหกรณ์เป็นองค์กรทางสังคม และองค์กรทางการศึกษา เป็นศูนย์เรียนรู้ของชุมชนในวิชาการด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เป็นองค์กรที่ให้ความช่วยเหลือด้านสวัสดิการสังคมและการสาธารณสุขประโยชน์แก่สมาชิกและชุมชน

4. บริบทของสหกรณ์การเกษตรธราโต จำกัด

ในเรื่องนี้จะได้กล่าวถึงบริบทของสหกรณ์การเกษตรธราโต จำกัด จังหวัดยะลา ดังนี้

4.1 การดำเนินงานของสหกรณ์จากรายงานกิจการประจำปี ณ ปีบัญชีสิ้นสุดวันที่

30 มิถุนายน 2559

รายงานการประชุมใหญ่สามัญประจำปีสหกรณ์การเกษตรธราโต จำกัด (2559.12-16) อธิบายว่า สหกรณ์การเกษตรธราโต จำกัด ได้จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2511 เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2519 เริ่มดำเนินการเมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2519 เป็นต้นมา จนถึงปีบัญชีสิ้นสุด 30 มิถุนายน 2559 ปรากฏว่ากิจการและฐานะทางการเงินเมื่อสิ้นปีบัญชีมีดังนี้

4.1.1 จำนวนสมาชิก สหกรณ์การเกษตรธราโต จำกัด มีสมาชิกต้นปี ยกมา

จำนวน 1,065 คน เข้าใหม่ระหว่างปี จำนวน 24 คน ลาออกระหว่างปี จำนวน 10 คน ทำให้มีสมาชิกคงเหลือเมื่อสิ้นปี จำนวน 1,079 คน โดยสหกรณ์ได้แบ่งกลุ่มสมาชิกออกเป็น 16 กลุ่มในท้องที่ 4 ตำบล ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2 กลุ่มสมาชิกของสหกรณ์การเกษตรชาโรโต จำกัด

กลุ่มที่	ตำบล	หมู่ที่
1	ชาโรโต	1
2	คีรีเขต	2
3	ชาโรโต	6
4	ชาโรโต	5
5	ชาโรโต	4,6
6	บ้านแห	6
7	บ้านแห	2,1
8	แม่หวาด	6
9	แม่หวาด	7
10	แม่หวาด	1
11	แม่หวาด	2
12	บ้านแห	1
13	คีรีเขต	4
14	บ้านแห	4
15	คีรีเขต	1
16	คีรีเขต	3,6

ที่มา : สหกรณ์การเกษตรชาโรโต จำกัด (2559)

4.1.2 เงินรับฝากและหุ้น สหกรณ์การเกษตรชาโรโต จำกัด มีเงินรับฝาก จำนวน 2 ประเภท ได้แก่ เงินฝากออมทรัพย์ เงินฝากสัจจะออมทรัพย์ มียอดเงินฝากคงเหลือรวมทั้งสิ้น จำนวน 47,519,520.09 บาท และมีหุ้นเรือนหุ้น จำนวน 10,289,950.00 บาท ดังรายละเอียด ในตารางที่ 2.3

ตารางที่ 2.3 เงินรับฝากและหุ้นระหว่างปีบัญชีสิ้นสุด วันที่ 30 มิถุนายน 2559

(หน่วย : บาท)

รายการ	ยกมาต้นปี	ฝากระหว่างปี	ถอนระหว่างปี	คงเหลือสิ้นปี
เงินรับฝากออมทรัพย์	33,127,130.56	24,943,356.14	23,915,304.83	34,155,181.87
เงินรับฝากสัจจะ ออมทรัพย์	14,453,823.49	16,468,524.18	18,637,696.40	12,284,651.27
รวม	47,580,954.05	41,411,880.32	42,553,001.23	46,439,833.14
ทุนเรือนหุ้น	9,811,730.00	851,640.00	373,420.00	10,289,950.00

ที่มา : สหกรณ์การเกษตรธราโต จำกัด (2559)

4.1.3 เงินกู้ยืม สหกรณ์มีเงินกู้ยืม จำนวน 1 รายการ โดยมียอดยกมาต้นปี

จำนวน 1 รายการ คือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาบันนังสตา จำนวน 10,802,107.83 บาท และกู้เพิ่มระหว่างปี จำนวน 9,056,000.00 บาท มีการชำระระหว่างปี จำนวน 12,127,553.55 บาท ส่งผลให้สิ้นปีบัญชี ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2559 สหกรณ์มียอดเงินกู้ยืมคงเหลือ จำนวน 8,127,421.28 บาท (สหกรณ์การเกษตรธราโต จำกัด : 2559)

4.1.4 การให้เงินกู้แก่สมาชิก สหกรณ์อธิบายว่า มีการให้บริการเงินกู้แก่สมาชิก 2 ประเภท ได้แก่ เงินกู้ระยะสั้น และเงินกู้ระยะปานกลาง และ (สหกรณ์การเกษตรธราโต จำกัด : 2559) ดังนี้

1) เงินกู้ระยะสั้น มีระยะเวลาไม่เกิน 18 เดือน สหกรณ์ให้เงินกู้ระยะสั้นแก่สมาชิกในระหว่างปีบัญชีสิ้นสุด 30 มิถุนายน 2559 จำนวน 4 สัญญา เป็นเงินจำนวน 184,000 บาท (เฉลี่ยสัญญากู้ละ 46,000.00 บาท) ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.4

ตารางที่ 2.4 เงินกู้ระยะสั้นระหว่างปีบัญชีสิ้นสุด วันที่ 30 มิถุนายน 2559

ความมุ่งหมายแห่งเงินกู้	จำนวนเงิน (บาท)	ร้อยละ
1.ค่าใช้จ่ายในการทำสวนยาง	176,300.00	95.82
2.ค่าหุ้น	7,700.00	4.18
รวม	184,000.00	100.00

ที่มา : สหกรณ์การเกษตรธราโต จำกัด (2559)

2) เงินกู้ระยะปานกลาง และลูกหนี้พิเศษ มีระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี และ 10 ปี สหกรณ์ให้เงินกู้ระยะปานกลางและลูกหนี้พิเศษ ระหว่างปีบัญชีสิ้นสุด 30 มิถุนายน 2559 จำนวน 136 สัญญา เป็นเงินจำนวน 31,927,458.00 บาท (เฉลี่ยสัญญาคู่ละ 234,761.00 บาท) จำแนกตาม ความมุ่งหมายแห่งเงินกู้ ดังรายละเอียดในตาราง ที่ 2.5

ตารางที่ 2.5 เงินกู้ระยะปานกลางและลูกหนี้พิเศษ ระหว่างปีบัญชีสิ้นสุด วันที่ 30 มิถุนายน 2559

ความมุ่งหมายแห่งเงินกู้	จำนวนเงิน (บาท)	ร้อยละ
1.ซื้อที่ดิน	31,115,898.00	97.46
2.หุ้น	811,560.00	2.54
รวม	31,927,458.00	100.00

ที่มา : สหกรณ์การเกษตรธรรโศ จำกัด (2559)

4.1.5 การชำระคืนเงินกู้ของสมาชิก สหกรณ์ได้รับชำระคืนเงินกู้ระหว่างปี จำนวน 17,678,908.88 บาท คือ เงินกู้ระยะสั้น จำนวน 2,827,703.08 บาท เงินกู้ระยะปานกลาง จำนวน 14,410,569.18 บาท และเงินกู้ระยะปานกลางพิเศษ จำนวน 440,636.62 บาท ทำให้ สหกรณ์มีเงินกู้คงเหลือยกมาสิ้นปี ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2559 ทั้งสิ้นจำนวน 59,577,824.12 บาท ได้แก่ เงินกู้ระยะสั้น จำนวน 6,857,930.92 บาท เงินกู้ระยะปานกลาง จำนวน 38,984,138.82 บาท และเงินกู้ระยะปานกลางพิเศษ จำนวน 13,735,754.38 บาท

สหกรณ์มีดอกเบี้ยค้างชำระต้นปียกมา จำนวน 17,733,038.00 บาท และมี ดอกเบี้ยพึงชำระจากสมาชิกระหว่างปี จำนวน 2,392,931.19 บาท รวม 20,125,969.19 บาท แต่สหกรณ์ได้รับชำระระหว่างปีรวมจำนวน 12,222,735.46 บาท ทำให้เมื่อสิ้นปี 30 มิถุนายน 2559 สหกรณ์มีดอกเบี้ยค้างรับทั้งสิ้นจำนวน 7,903,233.73 บาท (สหกรณ์การเกษตรธรรโศ จำกัด (2559))

4.1.6 การจัดสวัสดิการสมาชิก สหกรณ์มีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสวัสดิการ ระหว่างปี สิ้นสุดวันที่ 30 มิถุนายน 2560 จำนวน 32,790 บาท คือ ช่วยเหลือสมาชิกที่เสียชีวิต จำนวน 8 ราย เป็นเงินจำนวน 13,200 บาท และช่วยเหลือโรงเรียน, มัสยิด วัดและสมาชิกที่ประสบภัย 19,590 บาท

4.1.7 รายได้และรายจ่าย ระหว่างปีสหกรณ์ มีรายได้รวมทั้งสิ้น จำนวน 62,849,815.94 บาท มีค่าใช้จ่ายรวมทั้งสิ้น จำนวน 61,855,663.23 บาท สิ้นปี 30 มิถุนายน 2559 สหกรณ์มีกำไรสุทธิ จำนวน 994,152.71 บาท

ตารางที่ 2.6 รายได้และรายจ่ายระหว่างปีสิ้นสุด วันที่ 30 มิถุนายน 2559

รายได้	
ดอกเบี้ยเงินให้กู้	2,482,577.19
ขายสินค้า	2,097,143.10
ขายน้ำมันเชื้อเพลิง	56,725,591.38
รายได้เฉพาะธุรกิจ	437,389.36
รายได้อื่นๆ	356,684.76
ขายสินค้าทั่วไป	10,740.65
ขายสินค้า (มินิมาร์ท)	739,689.50
รวม	62,849,815.94
รายจ่าย	
ต้นทุนการจ่ายดอกเบี้ยเงินกู้	458,256.68
ต้นทุนขาย	1,916,851.23
ต้นทุนขายน้ำมันเชื้อเพลิง	53,483,722.70
ค่าใช้จ่ายเฉพาะธุรกิจ	1,484,636.73
ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน	3,874,510.53
ต้นทุนสินค้า (มินิมาร์ท)	637,685.36
รวม	61,855,663.23
กำไรสุทธิ	994,152.71

ที่มา : สหกรณ์การเกษตรธารโต จำกัด (2559)

4.1.8 คณะกรรมการดำเนินการ และฝ่ายจัดการ สหกรณ์มีคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ จำนวน 13 คน และฝ่ายจัดการ จำนวน 16 คน ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.7 – 2.8

ตารางที่ 2.7 คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ ที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2559 ครั้งที่ 38

ลำดับที่	ตำแหน่ง	วาระกรรมการ
1	ประธานกรรมการ	วาระที่ 2/1
2	รองประธานกรรมการ	วาระที่ 2/2
3	เหรัญญิก	วาระที่ 1/2
4	เลขานุการ	วาระที่ 1/1
5	กรรมการ	วาระที่ 1/2
6	กรรมการ	วาระที่ 1/2
7	กรรมการ	วาระที่ 2/1
8	กรรมการ	วาระที่ 2/2
9	กรรมการ	วาระที่ 1/1
10	กรรมการ	วาระที่ 1/1
11	กรรมการ	วาระที่ 1/1
12	กรรมการ	วาระที่ 2/2
13	กรรมการ	วาระที่ 1/1

ที่มา : สหกรณ์การเกษตรธรรมาดี จำกัด (2559)

ตารางที่ 2.8 ฝ่ายจัดการสหกรณ์ ปีสิ้นสุดวันที่ 30 มิถุนายน 2559

ลำดับที่	ตำแหน่ง
1	ผู้จัดการ
2	ผู้ช่วยผู้จัดการ
3	พนักงานคอมพิวเตอร์
4	พนักงาน
5	พนักงานบัญชี
6	พนักงานการเงินและบัญชี
7	พนักงานสินเชื่อ
8	พนักงานการตลาด
9	พนักงานการตลาด
10	พนักงานบัญชีปื้มน้ำมัน
11	พนักงานบัญชีปื้มน้ำมัน
12	พนักงานบัญชีมินิมาร์ท
13	พนักงานขาย
14	รปภ.ปื้มน้ำมัน
15	รปภ.ปื้มน้ำมัน
16	พนักงานทำความสะอาด

ที่มา : สหกรณ์การเกษตรธราโต จำกัด (2559)

4.2 การจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี รายงานการประชุมใหญ่สหกรณ์การเกษตรธราโต จำกัด (2559) อธิบายว่า ในการดำเนินงานของสหกรณ์ประจำปี สิ้นสุดวันที่ 30 มิถุนายน 2559 สหกรณ์มีกำไรสุทธิประจำปี จำนวน 994,152.71 บาท และคณะกรรมการดำเนินการ ชุดที่ 38 วันที่ 24 พฤศจิกายน 2559 ได้เสนอแนะการจัดสรรกำไรสุทธิเพื่อให้ที่ประชุมใหญ่พิจารณา ดังรายละเอียดในตารางที่ 2.9

ตารางที่ 2.9 การจัดสรรกำไรสุทธิ สิ้นสุดวันที่ 30 มิถุนายน 2559

การจัดสรร(ตาม พ.ร.บ.สหกรณ์มาตรา (60)	เป็นเงิน (บาท)	ร้อยละของกำไรสุทธิ
1.ทุนสำรองไม่น้อยกว่า ร้อยละ 10 ของกำไรสุทธิ	224,446.71	22.56
2.ค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์ ร้อยละ 5 ของกำไรสุทธิ แต่ไม่เกินอัตราที่คณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์ แห่งชาติกำหนด	10,000.00	1.01
3.เงินปันผลตามหุ้น ร้อยละ 2.45 ของหุ้นที่ชำระแล้ว	252,315.00	25.38
4.ทุนสาธารณประโยชน์	10,000.00	1.01
5.ทุนศึกษา อบรม	60,643.00	6.10
6.ทุนส่งเสริมสวัสดิการสมาชิก	10,000.00	1.01
7.เงินเฉลี่ยคืนสินค้าร้อยละ 4.91	59,649.00	6.00
8.เงินเฉลี่ยคืนน้ำมันร้อยละ 2.98	323,298.00	32.52
9.เงินเฉลี่ยคืนสินค้า-มินิมาร์ท 7.25	33,801.00	3.40
10.ทุนสะสมเพื่อจัดให้มีสำนักงาน	10,000.00	1.01
รวม	994,152.71	100.00

ที่มา : สหกรณ์การเกษตรธรรโตะ จำกัด (2559)

4.3 การกำหนดวงเงินกู้ยืม หรือค้ำประกันประจำปี สิ้นสุดวันที่ 30 มิถุนายน

2560 สหกรณ์มีการกำหนดวงเงินกู้ยืมหรือค้ำประกันประจำปี ในวงเงินไม่เกิน 43,000,000 บาท (สำนักงานสหกรณ์จังหวัดยะลา.2559)

4.4 แผนการดำเนินงานประจำปี สิ้นสุดวันที่ 30 มิถุนายน 2560 รายงานการ

ประชุมใหญ่สหกรณ์การเกษตรธรรโตะ จำกัด (2559) อธิบายว่า คณะกรรมการดำเนินการ ชุดที่ 38 เมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน 2559 ได้พิจารณาอนุมัติ ดังนี้

ตารางที่ 2.10 แผนการดำเนินงานในรอบปี สิ้นสุดวันที่ 30 มิถุนายน 2560

ปี 2560		ปี 2559	
รายได้		รายได้	
1.ธุรกิจรวบรวมผลิตผล	200,000.00	1.ธุรกิจรวบรวมผลิตผล	-
2.ธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย	2,100,000.00	2.ธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย	2,097,143.10
- ขายน้ำมันเชื้อเพลิง	57,000,000.00	- ขายน้ำมันเชื้อเพลิง	56,725,591.38
- ขายสินค้ามินิมาร์ท	800,000.00	- ขายสินค้ามินิมาร์ท	739,689.50
- ดอกเบี้ยรับเงินกู้	1,700,000.00	- ดอกเบี้ยรับเงินกู้	1,637,782.31
- ดอกเบี้ยค้าง	1,000,000.00	- ดอกเบี้ยค้าง	844,794.88
รวมรายได้จากการขายสินค้า	62,800,000.00	รวมรายได้จากการขายสินค้า	62,045,001.17
รายจ่าย		รายจ่าย	
1.ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน	62,200,000.00	1.ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน	61,445,001.17
รวมรายจ่าย	62,200,000.00	รวมรายจ่าย	61,445,001.17
แผนกำไรสุทธิประจำปี 2560	600,000.00	แผนกำไรสุทธิประจำปี 2560	600,000.00

จากบริบทของสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด สรุปได้ว่า สหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด มีบทบาทในการพัฒนาสมาชิกด้านต่างๆ ดังนี้

1) ด้านเศรษฐกิจ คือ สหกรณ์มีการดำเนินธุรกิจรับฝากเงินจากสมาชิก ธุรกิจสินเชื่อ ธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย เพื่อให้สมาชิกมีความมั่นคงทางการเงินจากการฝากเงินกับสหกรณ์ ซึ่งเป็นการระดมทุนของสหกรณ์อีกทางหนึ่งนอกเหนือจากการลงทุนในหุ้นของสมาชิก เพื่อใช้ในการดำเนินงาน ของสหกรณ์ อีกทั้งสหกรณ์ยังเป็นแหล่งเงินทุนที่สำคัญในการประกอบอาชีพของสมาชิกจากธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์เอง โดยยึดหลักจุดมุ่งหมายแห่งการกู้เงินเป็นหลัก เช่น เพื่อซื้อที่ดิน ทำนา และทำสวนยาง การต่อเติม ซ่อมแซม และสร้างบ้าน หรือเพื่อซื้อเครื่องจักรกลการเกษตร เป็นต้น และสหกรณ์ยังได้มีการจัดหาสินค้าวัสดุการเกษตรและเครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็นในการประกอบอาชีพและดำรงชีวิต ให้แก่สมาชิก เช่น ข้าวสาร ปุ๋ย เคมีการเกษตร สินค้าทั่วไปต่างๆ เป็นต้น เพื่อให้สมาชิกสหกรณ์มีการพัฒนารายได้ มีรายจ่ายที่ลดลง มีความมั่นคงทางการเงิน

2) ด้านสังคม คือ สหกรณ์มีการจัดสวัสดิการที่จำเป็นแก่สมาชิก มีการจัดสรรประโยชน์ต่างๆ ตามข้อบังคับของสหกรณ์ เช่น ทุนศึกษา อบรม ทุนส่งเสริมสวัสดิการสมาชิก

และทุนสาธารณประโยชน์ เป็นต้น เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตทางสังคมแก่สมาชิกและชุมชนของสมาชิก

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ประคอง งามสิริศักดิ์ (2550 : บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัย เรื่อง บทบาทสหกรณ์ภาคเกษตรของจังหวัดอุดรดิตถ์ในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของสมาชิก ผลการวิจัยสรุปว่า สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนปลาย (ป.4 – 6) ประกอบอาชีพทำนาเป็นหลัก มีรายได้ ระหว่าง 2,000 – 4,000 บาทต่อเดือน และมีระยะเวลาการเป็นสมาชิก ระหว่าง 6 – 10 ปี บทบาทสหกรณ์ภาคเกษตรของจังหวัดอุดรดิตถ์ในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของสมาชิกในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การพัฒนาด้านการเมือง และด้านเศรษฐกิจ มีบทบาทอยู่ในระดับมาก และการพัฒนาด้านสังคม มีบทบาทอยู่ในระดับ ปานกลาง ข้อเสนอแนวทางการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของสหกรณ์ภาคเกษตรในจังหวัดอุดรดิตถ์ พบว่า มีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน คือ ผลผลิตของเกษตรกรมีราคาตกต่ำ สินค้าวัสดุอุปกรณ์การเกษตรมีราคาแพงต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น และการประกอบอาชีพขาดทุนไม่มีเงินส่งชำระหนี้สหกรณ์ สมาชิกสหกรณ์มีหนี้สินและดอกเบี้ยค้างนานจำนวนมาก ควรมีแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรค คือ ให้ความช่วยเหลือสมาชิกในการประกอบอาชีพการเกษตร จัดประชุมชี้แจงให้การศึกษอบรมสมาชิกมีความรู้ความเข้าใจระบบสหกรณ์ ความสำนึกเป็นเจ้าของและการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ด้านต่าง ๆ และจัดหาสินค้าที่มีคุณภาพและกำหนดราคาสินค้าให้ต่ำกว่าหรือเท่ากับท้องตลาด เพื่อลดต้นทุนการผลิตและค่าครองชีพของสมาชิก โดยมีข้อเสนอแนวทางการพัฒนาสหกรณ์ภาคเกษตรในจังหวัดอุดรดิตถ์ คือ ส่งเสริมอาชีพของสมาชิกให้มีความมั่นคง เพิ่มผลผลิตมากขึ้น ให้ความรู้ในการประกอบอาชีพด้านการเกษตรและสนับสนุนอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ ส่งเสริมและพัฒนาให้สหกรณ์เป็นศูนย์เรียนรู้ของชุมชนเกี่ยวกับระบบสหกรณ์ อุดมการณ์ หลักการและวิธีการสหกรณ์ สิทธิและหน้าที่แก่สมาชิกคณะกรรมการดำเนินการ พนักงานเจ้าหน้าที่สหกรณ์ และประชาชนทั่วไป และส่งเสริมสนับสนุนให้สมาชิกดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

สมภพ ตติยากรณ์ (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2545 : 14 - 15) ทำวิจัย เรื่อง ประโยชน์ที่สมาชิกสหกรณ์การเกษตรทั่วไปได้รับ พบว่า สมาชิกได้รับประโยชน์ทั้งหมดจากเงินปันผล ด้านสินเชื่อ ด้านการซื้อ ด้านการขาย การรับฝากเงิน และการจัดสรรอื่น ๆ คิดเฉลี่ยเป็นจำนวนเงิน 4,980 บาท/คน/ปี ผลประโยชน์ที่สมาชิกได้รับมากที่สุดจากธุรกิจสินเชื่อ เป็นจำนวนเงิน 3,333 บาท/คน/ปี

ด้านการซื้อ เป็นจำนวนเงิน 1,140 บาท/คน/ปี เงินปันผล เป็นจำนวนเงิน 403 บาท/คน/ปี ด้านการขายเป็นจำนวนเงิน 193 บาท/คน/ปี ด้านการรับฝากเงิน เป็นจำนวนเงิน 170บาท/คน/ปี และด้านการจัดสรรอื่น ๆ เป็นจำนวนเงิน 234 บาท/คน/ปี

สุจินต์ กลิ่นจันทร์ (2549 : บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัย เรื่อง แนวทางพัฒนาสหกรณ์การเกษตรในเขตเมือง : กรณีศึกษาสหกรณ์การเกษตรเมืองมินบุรี จำกัด พบว่า สมาชิกสหกรณ์การเกษตรมินบุรี จำกัด มีแนวโน้มว่าจะทำการเกษตรลดน้อยลง และสมาชิกส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อสหกรณ์ในระดับมาก ในเรื่องปัญหาของสหกรณ์ พบว่า สหกรณ์มีปัญหาเกี่ยวกับบุคคล การบริหารจัดการ การแข่งขันและปัญหาอันเนื่องมาจากนโยบายรัฐ การวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมของสหกรณ์ซึ่งแบ่งออกเป็นการวิเคราะห์ ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกและปัจจัยสภาพแวดล้อมภายใน พบว่า สหกรณ์ มีปัจจัยทั้งที่เป็น โอกาส อุปสรรค จุดอ่อน จุดแข็ง และเมื่อนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์มาพัฒนาเป็นกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ภารกิจและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ได้กลยุทธ์ทั้งหมด 16 กลยุทธ์ ซึ่งพัฒนาไปเป็นแผนปฏิบัติงาน จำนวน 6 แผน คือการพัฒนาบุคคล การพัฒนาธุรกิจ การพัฒนาระบบการให้บริการสมาชิก การพัฒนาระบบการบริหารจัดการ การจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิก และขยายธุรกิจให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน เพื่อเป็นแนวทางสู่การพัฒนาสหกรณ์การเกษตรเมืองมินบุรี จำกัด ต่อไป

ศรินทร์พี ไทยถนอม (2549 : บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัย เรื่อง การศึกษาผลการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ โคนมท่าม่วง จำกัด อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า สมาชิกสหกรณ์มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ในช่วง 10,001 - 15,000 บาท ระยะเวลาการเป็นสมาชิกสหกรณ์อยู่ในช่วง 5 - 6 ปี สมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ทุกประเภทในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมในการใช้บริการของสหกรณ์ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีความพึงพอใจต่อเจ้าหน้าที่ คณะกรรมการดำเนินการและการให้บริการของสหกรณ์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ ดังนั้น สหกรณ์ควรลดภาระหนี้และระดมเงินทุนจากสมาชิก ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นต่อการดำเนินงาน นอกจากนี้ควรเพิ่มระดับความพึงพอใจของสมาชิกต่อการดำเนินธุรกิจ โดยทำความเข้าใจกับสมาชิกในเรื่องของอัตราดอกเบี้ยเงินฝากและเงินกู้ เพิ่มปริมาณและความหลากหลายของสินค้าจากเอกสารผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ผู้วิจัยได้ศึกษา ส่วนใหญ่มุ่งเน้นทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ ระบบสหกรณ์กับการพัฒนาประชาธิปไตย ยุทธศาสตร์การพัฒนาสหกรณ์ ปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบต่อคุณภาพของสหกรณ์ ประโยชน์ที่สมาชิกได้รับจากสหกรณ์ ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ ความคิดเห็นและความพึงพอใจของสมาชิก และแนวทางการพัฒนาสหกรณ์ เป็นต้น โดยมีผลงานวิจัย พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่มีความพึงพอใจสหกรณ์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากบทบาทสหกรณ์ภาคเกษตรส่วนใหญ่

ให้ความสำคัญกับกิจกรรมของธุรกิจการให้เงินกู้/สินเชื่อมากกว่าธุรกิจทางการตลาด และกิจกรรมด้านอื่น ๆ ซึ่งสมาชิกได้รับประโยชน์มากที่สุดจากธุรกิจด้านสินเชื่อ และมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เพราะว่าสหกรณ์ภาคเกษตรเป็นแหล่งเงินกู้/สินเชื่อการเกษตร ที่มีอัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าแหล่งเงินทุนอื่น ๆ การดำเนินกิจกรรมทางการตลาดของสหกรณ์ส่วนใหญ่มีจุดอ่อนอยู่มาก เนื่องจาก บุคลากรของสหกรณ์ เช่น ฝ่ายจัดการคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ ไม่มีความรู้เรื่องการบริหารจัดการด้านนี้ ขาดประสบการณ์ในการดำเนินการ มีเงินทุนดำเนินการจำกัด ไม่มีความพร้อมด้านเครื่องมืออุปกรณ์ทางการผลิต และการแปรรูปผลผลิต อีกทั้งไม่มีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

โกศล ช่วยไชสง (2556: บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง บทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครอง ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด ผลการวิจัยสรุปว่าสมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุอยู่ระหว่าง 36 - 40 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีอาชีพการทำสวนยาง รายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 12,001 - 14,000 บาท และมีระยะเวลาการเป็นสมาชิกสหกรณ์ระหว่าง 6 - 10 ปี บทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครองของสมาชิก สหกรณ์การเกษตรเมืองยะลา จำกัด อยู่ในระดับมาก ความคิดเห็นสภาพทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์ที่มีต่อบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครองของสมาชิก พบว่า เพศชายและเพศหญิงมีความคิดเห็นไม่เหมือนกัน ด้านการลงทุน การให้การศึกษา อบรม ข้อมูลข่าวสาร การให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน สิทธิและเสรีภาพ และการมีส่วนร่วม อายุมีความคิดเห็นไม่เหมือนกัน ด้านรายได้ รายจ่าย การออม การให้การศึกษา อบรม ข้อมูลข่าวสาร การจัดสวัสดิการ การให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน ความเสมอภาค สิทธิและเสรีภาพ การมีส่วนร่วม และการส่งเสริมประชาธิปไตย ระดับการศึกษามีความคิดเห็นไม่เหมือนกัน ด้านรายจ่าย การออม การลงทุน การให้การศึกษา อบรม ข้อมูลข่าวสาร และสิทธิและเสรีภาพ อาชีพมีความคิดเห็นไม่เหมือนกัน ด้านรายได้ รายจ่าย การลงทุน การจัดสวัสดิการ การให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน สิทธิและเสรีภาพ และการมีส่วนร่วม รายได้มีความคิดเห็นไม่เหมือนกัน ด้านรายได้ การออม การจัดสวัสดิการ การให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน ความเสมอภาค สิทธิและเสรีภาพ การมีส่วนร่วม และการส่งเสริมประชาธิปไตย และระยะเวลาการเป็นสมาชิกมีความคิดเห็นไม่เหมือนกัน ด้านรายได้ รายจ่าย การออม การลงทุน การให้การศึกษา อบรม ข้อมูลข่าวสาร ความเสมอภาค การมีส่วนร่วม และการส่งเสริมประชาธิปไตย ปัญหาอุปสรรค คือ สหกรณ์ดำเนินธุรกิจน้อยเกินไปและเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ โดยมีข้อเสนอแนะ ให้สหกรณ์ดำเนินธุรกิจให้มากขึ้น และลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ให้เหลือร้อยละ 5 ต่อปี แก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง บทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด ผู้ศึกษามีรูปแบบและวิธีการศึกษา ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ สมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด ณ ปีสิ้นสุด วันที่ 30 มิถุนายน 2559 จำนวน 1,079 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ขนาดตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากร คำนวณจากประชากรที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ เป็นการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ทราบจำนวนประชากรได้กำหนดค่า ระดับความคลาดเคลื่อน เท่ากับ 0.10 ใช้สูตรของ Taro Yamane ดังนี้

$$\text{สูตร } n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

โดยที่ n คือ ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N คือ จำนวนประชากรที่ผู้ศึกษากำหนดจะสุ่ม

e คือ ค่าความคลาดเคลื่อนที่พอจะอนุโลมได้

$$\begin{aligned} \text{แทนค่า } n &= \frac{1,079}{1 + 1,079(0.10)^2} \\ &= 99.91 \text{ ตัวอย่าง ปัดเป็น } 100 \text{ ตัวอย่าง} \end{aligned}$$

ดังนั้นจะได้ขนาดตัวอย่าง จำนวน 100 ตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

2.1 ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้ ผู้ศึกษาได้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งเป็น 3 ตอน มีลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด (Close – ended Question) และคำถามแบบปลายเปิด (Open – ended Question) ที่สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดการศึกษา ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถาม แบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 6 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาการเป็นสมาชิก

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ และ สังคมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด มีลักษณะข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบ ซึ่งกำหนดไว้ 5 ระดับ ตามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคอร์ต (Likert) มีความหมาย ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง บทบาทสหกรณ์ระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง บทบาทสหกรณ์ระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง บทบาทสหกรณ์ระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง บทบาทสหกรณ์ระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง บทบาทสหกรณ์น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการพัฒนาเศรษฐกิจ และ สังคมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด เป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open – ended Question) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถาม สามารถแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมได้อย่างอิสระ

2.2 ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

2.2.1 ศึกษารายละเอียด แนวคิด เกี่ยวกับเรื่องที่ศึกษา จากเอกสาร ตำรา และ ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว เพื่อนำมาปรับปรุงใช้เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ

2.2.2 สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมเนื้อหา และวัตถุประสงค์ของการศึกษานำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบและแก้ไขตามคำแนะนำ

2.2.3 นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความถูกต้องสมบูรณ์ของเนื้อหา

2.2.4 นำแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้ (Try – Out) กับ สหกรณ์การเกษตรธารโต จำกัด ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 ชุด เพื่อหาความเชื่อมั่นของ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เป็นแบบสอบถามที่มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.92 และปรับปรุง แก้ไขข้อบกพร่อง

2.2.5 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้ว เสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษา พิจารณาความถูกต้องเหมาะสมอีกครั้งหนึ่ง

2.2.6 จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่ม ตัวอย่างจริง เพื่อทำการศึกษาต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูล โดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญหรือตามความสะดวก (Convenience Sampling) ทำการเก็บข้อมูลโดยการรอที่สหกรณ์ เมื่อพบว่าสมาชิกมาติดต่อทำธุรกิจ กับสหกรณ์จึงขอความร่วมมือขอสัมภาษณ์และช่วยตอบแบบสอบถาม โดยไม่ให้กลุ่มตัวอย่างซ้ำกัน ในจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 100 ตัวอย่าง โดยทำหนังสือประสานกับประธานสหกรณ์การเกษตรธารโต จำกัด ขออนุญาตดำเนินการนำแบบสอบถามให้กับสมาชิกสหกรณ์ ที่มาติดต่อกับสหกรณ์ โดยให้ กรอกแบบสอบถามและรวบรวมด้วยตนเอง จำนวน 30 ชุด และขอความร่วมมือให้เจ้าหน้าที่ของ สหกรณ์ดำเนินการให้ จำนวน 70 ชุด โดยเข้าไปเก็บรวบรวมแบบสอบถามในภายหลัง ดำเนินการ ตั้งแต่เดือน กุมภาพันธ์ - มีนาคม 2560

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อตรวจสอบความครบถ้วน ถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามในแต่ละฉบับ แล้วบันทึกข้อมูลนำไปวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปหาค่าสถิติ ดังนี้

4.1 แบบสอบถามตอนที่ 1 ข้อมูลสภาพทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธารโต จำกัด วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2541 : 165) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

4.2 แบบสอบถามตอนที่ 2 บทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม ของ สมาชิกสหกรณ์การเกษตรธารโต จำกัด วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าความ เบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ใช้เกณฑ์การแปลผลของ ชูศรี วงศ์รัตน์ (2541 : 75) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง บทบาทสหกรณ์ระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง บทบาทสหกรณ์ระดับมาก

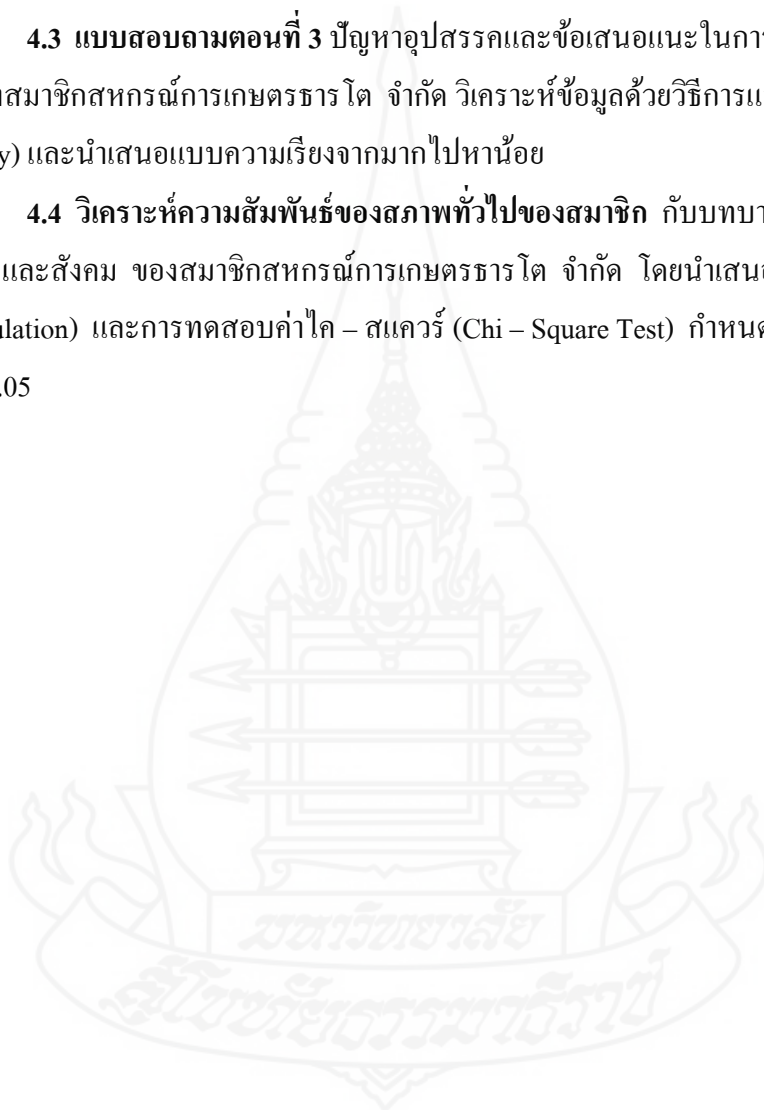
ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง บทบาทสหกรณ์ระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง บทบาทสหกรณ์ระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง บทบาทสหกรณ์ระดับน้อยที่สุด

4.3 แบบสอบถามตอนที่ 3 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรมาโศก จำกัด วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการแจกแจงความถี่ (Frequency) และนำเสนอแบบความเรียงจากมากไปหาน้อย

4.4 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของสภาพทั่วไปของสมาชิก กับบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรมาโศก จำกัด โดยนำเสนอในรูปแบบของตารางไขว้ (Crosstabulation) และการทดสอบค่าไค – สแควร์ (Chi – Square Test) กำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด จังหวัดยะลา นำเสนอผลการศึกษา แยกออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

1. สภาพทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด จังหวัดยะลา
2. บทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด จังหวัดยะลา
3. ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่เกี่ยวข้อง กับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด จังหวัดยะลา
4. เปรียบเทียบความแตกต่างของบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด จังหวัดยะลา จำแนกตามสภาพทั่วไปของสมาชิก
5. ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด จังหวัดยะลา

1. สภาพทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์

ตารางที่ 4.1 สภาพทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์

(n = 100)

สภาพทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	36	36
หญิง	64	64
อายุ		
ต่ำกว่า 35 ปี	20	20
36 - 40 ปี	19	19
41 - 45 ปี	13	13
46 - 50 ปี	16	16
51 - 55 ปี	20	20
56 ปีขึ้นไป	12	12
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษาตอนต้น (ป.1 - ป.3)	12	12
ประถมศึกษาตอนปลาย (ป.4 - ป.6)	24	24
มัธยมศึกษาตอนต้น	24	24
มัธยมศึกษาตอนปลาย/เทียบเท่า	13	13
อนุปริญญาตรี/ปวส. หรือ ปวท.	15	15
ปริญญาตรีขึ้นไป	12	12

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

(n = 100)

สภาพทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพ		
ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ อื่น ๆ	27	27
ทำสวนยาง	63	63
เกษตรผสมผสาน	10	10
รายได้ (บาทต่อเดือน)		
ต่ำกว่า 6,001	11	11
6,001 - 8,000	22	22
8,001 - 10,000	40	40
10,001 - 12,000	16	16
12,001 ขึ้นไป	11	11
ระยะเวลาการเป็นสมาชิก		
1 - 5 ปี	22	22
6 - 10 ปี	27	27
11 - 15 ปี	23	23
16 ปี ขึ้นไป	28	28

จากตารางที่ 4.1 พบว่า สถานภาพทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์ เป็นเพศหญิง มากกว่าเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 64 และเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 36

อายุของสมาชิกสหกรณ์อยู่ระหว่าง ต่ำกว่า 35 ปี คิดเป็นร้อยละ 20 และ 51 – 55 ปี คิดเป็นร้อยละ 20 มากที่สุด รองลงมาคือ อายุ 36 – 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 19 อายุ 46 – 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 16 อายุ 41 – 45 ปี คิดเป็นร้อยละ 13 และอายุ 56 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 12

ระดับการศึกษาของสมาชิกสหกรณ์ จบการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนปลาย (ป.4 - ป.6) คิดเป็นร้อยละ 24 และ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 24 มากที่สุด รองลงมาคือ ระดับอนุปริญาตรี/ปวส.หรือปวท. คิดเป็นร้อยละ 15 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่าคิดเป็นร้อยละ 13 ระดับประถมศึกษาตอนต้น (ป.1 - ป.3) คิดเป็นร้อยละ 12 และ ระดับปริญาตรีหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 12

อาชีพของสมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่ทำสวนยาง มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 63 รองลงมาคืออาชีพทำไร่ เลี้ยงสัตว์ และอื่นๆ (รับจ้าง จำนวน 10 คน ค้าขาย จำนวน 7 คน และปลูกผัก จำนวน 2 คน) คิดเป็นร้อยละ 27 และเกษตรแบบผสมผสาน คิดเป็นร้อยละ 10

สมาชิกสหกรณ์มีรายได้มากที่สุด คือ 8,001 - 10,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 40 รองลงมาคือ มีรายได้ 6,001 - 8,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 22 รายได้ 10,001 - 12,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 16 รายได้ ต่ำกว่า 6,001 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 11 และรายได้ 12,001 บาท ขึ้นไปต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 11

ระยะเวลาการเป็นสมาชิกของสมาชิกสหกรณ์ มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกระหว่าง 16 ปี ขึ้นไป มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 28 รองลงมาคือ มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกระหว่าง 6 - 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 27 เป็นสมาชิกระหว่าง 11 - 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 23 และเป็นสมาชิกระหว่าง 1 - 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 22

2. บทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตร চারিত্ত জাক্কত জংহৃতযলা

ตารางที่ 4.2 บทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรচারিত্ত জাক্কত জংহৃতযলা

(n = 100)

การพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิก	$\bar{x}$	S.D.	ระดับบทบาท
รายได้			
1.สหกรณ์เป็นแหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพของสมาชิก	4.13	0.442	มาก
2.สหกรณ์ทำให้สมาชิกมีรายได้จากการประกอบอาชีพเพิ่มขึ้น	3.94	0.649	มาก
3.สหกรณ์ทำให้ท่านมีที่ดินทำกิน และวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ	4.18	0.575	มาก
4.สหกรณ์รับซื้อผลผลิตทางการเกษตรหรือจากการประกอบอาชีพจากสมาชิก	3.73	0.709	มาก
รวม	4.00	0.594	มาก

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

(n = 100)

การพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิก	$\bar{x}$	S.D.	ระดับบทบาท
รายจ่าย			
1.การจัดหาวัสดุการเกษตรและเครื่องอุปโภคบริโภคของ สหกรณ์มีราคาที่เหมาะสม สินค้ามีความจำเป็นและตรง ตามความต้องการของสมาชิก	3.89	0.345	มาก
2.การให้บริการเงินกู้ของสหกรณ์ ทำให้สมาชิกลดรายจ่าย เรื่องอัตราดอกเบี้ย จากการกู้ยืมเงินจากแหล่งอื่น	3.83	0.620	มาก
3.การเป็นสมาชิกสหกรณ์ทำให้สมาชิกมีรายจ่ายในการ ประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตลดลง	3.62	0.488	มาก
รวม	3.78	0.917	มาก
การออม			
1.สหกรณ์มีการส่งเสริมและทำให้สมาชิกมีเงินฝากกับสหกรณ์ อย่างสม่ำเสมอ	4.10	0.772	มาก
2.อัตราดอกเบี้ยเงินฝากของสหกรณ์ เป็นแรงจูงใจสำคัญในการ ฝากเงินของสมาชิก	4.29	0.686	มาก
3.สหกรณ์ทำให้สมาชิกเห็นถึงความสำคัญในการฝากเงินหรือ ออมเงิน	4.28	0.653	มาก
รวม	4.22	0.703	มาก
การลงทุน			
1.สหกรณ์สนับสนุนการลงทุนด้านต่างๆ แก่สมาชิก เช่น ที่ดินทำกิน เครื่องจักรทางการเกษตร ฯลฯ	3.49	0.659	มาก
2.สหกรณ์มีนโยบาย และการส่งเสริมการลงทุนที่สอดคล้อง กับความต้องการของสมาชิก	3.88	0.729	มาก
3.เมื่อสมาชิกต้องการจะลงทุนอะไรสมาชิกจะมาปรึกษา สหกรณ์อยู่เสมอและได้รับคำแนะนำที่น่าพอใจ	3.59	0.534	มาก
รวม	3.65	0.641	มาก
เฉลี่ยรวม	3.91	0.714	มาก

จากตารางที่ 4.2 พบว่า สหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิก สหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด จังหวัดยะลา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.91$) และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า เป็นบทบาทในการส่งเสริมการออมของสมาชิก มากที่สุด ($\bar{x} = 4.22$) รองลงมาคือ บทบาทในการพัฒนาด้านรายได้ของสมาชิก ($\bar{x} = 4.00$) การพัฒนาด้านรายจ่ายของสมาชิกสหกรณ์ให้ลดลง ($\bar{x} = 3.78$) และการพัฒนาเศรษฐกิจด้านการลงทุนของสมาชิก ($\bar{x} = 3.65$) ตามลำดับ ซึ่งผู้บริหารสหกรณ์สามารถนำไปวางแผนในการกำหนดนโยบาย หรือกลยุทธ์ต่าง ๆ ในการดำเนินงานของสหกรณ์ ด้านการสนับสนุนเงินทุนให้กับสมาชิกเพื่อจัดวัสดุทางการเกษตรและเครื่องอุปโภคบริโภค ที่ใช้ในการประกอบอาชีพในราคาที่เหมาะสม ตรงตามความต้องการของสมาชิก และควรมีการส่งเสริมการออมแก่สมาชิกสหกรณ์ เช่น โครงการออมทรัพย์วันละ 1 บาท

ตารางที่ 4.3 บทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด จังหวัดยะลา

(n = 100)

การพัฒนาสังคมของสมาชิก	$\bar{x}$	S.D.	ระดับบทบาท
การให้การศึกษา อบรม ข้อมูลข่าวสาร			
1.สหกรณ์จัดให้มีการประชุมให้การศึกษา ฝึกอบรม พัฒนาความรู้ที่จำเป็นและเหมาะสมแก่สมาชิกอย่างสม่ำเสมอ	3.51	0.859	มาก
2.สหกรณ์ได้แจ้งบอกกล่าวให้สมาชิกทราบเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสาร การดำเนินธุรกิจและกิจกรรมต่างๆ ของสหกรณ์อย่างสม่ำเสมอ	3.57	0.782	มาก
3.สมาชิกสามารถเข้าถึง ข้อมูลข่าวสารของสหกรณ์ได้อย่างสะดวก ถูกต้องและรวดเร็ว	3.62	0.488	มาก
รวม	3.57	0.710	มาก

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

การจัดสวัสดิการ			
1. สหกรณ์ให้การช่วยเหลือสมาชิกเวลาที่ประสบภัยธรรมชาติ ต่างๆ เช่น น้ำท่วม ภัยแล้ง ฯลฯ	3.55	0.575	มาก
2. สมาชิกได้รับประโยชน์เมื่อสหกรณ์จัดสรรเงินทุนเพื่อ สวัสดิการสังคม และเพื่อการสาธารณประโยชน์	3.43	0.590	มาก
3. สวัสดิการของสหกรณ์ปัจจุบันมีความเหมาะสมและเพียงพอแก่ สมาชิก	3.43	0.607	มาก
รวม	3.47	0.591	มาก
การให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน			
1. สหกรณ์มีส่วนร่วมให้การสนับสนุน ช่วยเหลือชุมชน เช่น วัด มัสยิด โรงเรียน หน่วยงาน และองค์กรอื่นๆ	3.69	0.662	มาก
2. สหกรณ์มีส่วนช่วยทำให้ชุมชนร่วมกันแก้ปัญหาความยากจน	3.30	0.718	มาก
3. สหกรณ์มีส่วนช่วยทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง พึ่งตนเอง และพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน	3.81	0.748	มาก
รวม	3.60	0.709	มาก
เฉลี่ยรวม	3.55	0.670	มาก

จากตารางที่ 4.3 พบว่า สหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์ การเกษตรธรรมา โท จำกัด จังหวัดยะลา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.55$) และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า เป็นบทบาทในการพัฒนาสังคมของสมาชิก ด้านการให้ความร่วมมือกับสมาชิก และชุมชน มากที่สุด ($\bar{x} = 3.60$) รองลงมาคือ การให้การศึกษ อบรม ข้อมูลข่าวสาร ($\bar{x} = 3.57$) และการจัดสวัสดิการ ($\bar{x} = 3.47$) ตามลำดับ ผู้บริหารสหกรณ์สามารถนำไปวางแผนในการกำหนดนโยบายหรือกลยุทธ์ต่างๆ ในการดำเนินงานของสหกรณ์ ในด้านการจัดสวัสดิการ ให้ความช่วยเหลือสมาชิกที่ประสบภัยธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม ภัยแล้ง ซึ่งสหกรณ์อาจจะให้บริการข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง และรวดเร็ว หรือช่วยเหลือด้านเครื่องอุปโภคบริโภคแก่สมาชิก ตามความเหมาะสม

ตารางที่ 4.4 ภาพรวมบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของสมาชิกสหกรณ์
การเกษตรธารโต จำกัด จังหวัดยะลา

(n = 100)

บทบาทของสหกรณ์	$\bar{x}$	S.D.	ระดับบทบาท
การพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิก	3.91	0.714	มาก
การพัฒนาสังคมของสมาชิก	3.55	0.670	มาก
เฉลี่ยรวม	3.73	0.692	มาก

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ภาพรวมสหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธารโต จำกัด จังหวัดยะลา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.73$) และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า เป็นบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิก มากที่สุด ($\bar{x} = 3.91$) รองลงมาคือ การพัฒนาสังคมของสมาชิก ($\bar{x} = 3.55$) ตามลำดับ

3. ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่เกี่ยวข้อง กับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธารโต จำกัด จังหวัดยะลา

สหกรณ์การเกษตรธารโต จำกัด มีความคิดเห็นของสมาชิก จำแนกตามสภาพทั่วไปของสมาชิกที่มีผลต่อบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธารโต จำกัด ว่ามีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันหรือแตกต่างกันหรือไม่ โดยการทดสอบค่าไค – สแควร์ (Chi – Square Test) กำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นำเสนอในรูปแบบของตารางไขว้ (Cross tabulation) ดังนี้

ตารางที่ 4.5 ความสัมพันธ์ของเพศกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิก
สหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด

(n = 100)

เพศกับ การพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์	Pearson Chi-Square	Sig.
รายได้	11.166	0.083
รายจ่าย	6.589	0.159
การออม	19.564	0.007*
การลงทุน	13.344	0.038*

* หมายถึง ตัวแปรมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.5 ความสัมพันธ์ของเพศกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด จังหวัดยะลา พบว่าเพศกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์ ด้านการออม และด้านการลงทุน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า สมาชิกสหกรณ์เพศชายและเพศหญิงเห็นว่า สหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์ ด้านการออม และด้านการลงทุน ไม่เหมือนกัน

ตารางที่ 4.6 ความสัมพันธ์ของอายุกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิก
สหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด จังหวัดยะลา

(n = 100)

อายุกับ การพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์	Pearson Chi-Square	Sig.
รายได้	43.362	0.054
รายจ่าย	61.481	0.000*
การออม	71.079	0.000*
การลงทุน	81.298	0.000*

* หมายถึง ตัวแปรมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.6 ความสัมพันธ์ของอายุกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด จังหวัดยะลา พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับบทบาท

สหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์ ด้านรายจ่าย ด้านการออม และด้านการลงทุน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 แสดงว่า สมาชิกสหกรณ์แต่ละช่วงอายุ เห็นว่า สหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์ ด้านรายจ่าย ด้านการออม และด้านการลงทุน ไม่เหมือนกัน

ตารางที่ 4.7 ความสัมพันธ์ของระดับการศึกษากับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด จังหวัดยะลา

(n = 100)		
ระดับการศึกษากับการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์	Pearson Chi-Square	Sig.
รายได้	44.567	0.042*
รายจ่าย	25.463	0.184
การออม	56.146	0.013*
การลงทุน	70.494	0.000*

หมายถึง ตัวแปรมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.7 ความสัมพันธ์ของระดับการศึกษากับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด จังหวัดยะลา พบว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์ ด้านรายได้ ด้านการออม และด้านการลงทุน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 แสดงว่า สมาชิกสหกรณ์แต่ละระดับการศึกษา เห็นว่า สหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์ ด้านรายได้ ด้านการออม และด้านการลงทุน ไม่เหมือนกัน

ตารางที่ 4.8 ความสัมพันธ์ของอาชีพกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด จังหวัดยะลา

(n = 100)		
อาชีพกับการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์	Pearson Chi-Square	Sig.
รายได้	10.926	0.535
รายจ่าย	13.290	0.102
การออม	16.468	0.286
การลงทุน	9.935	0.622

* หมายถึง ตัวแปรมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.8 ความสัมพันธ์ของอาชีพกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด จังหวัดยะลา พบว่า อาชีพไม่มีความสัมพันธ์กับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 เลย แสดงว่า สมาชิกสหกรณ์แต่ละอาชีพ เห็นว่า สหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์ ด้านรายได้ ด้านรายจ่าย ด้านการออม ด้านการลงทุน เหมือนกัน

ตารางที่ 4.9 ความสัมพันธ์ของรายได้กับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด จังหวัดยะลา

		(n = 100)
รายได้กับการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์	Pearson Chi-Square	Sig.
รายได้	41.211	0.016*
รายจ่าย	38.127	0.001*
การออม	40.517	0.059
การลงทุน	37.445	0.039*

* หมายถึง ตัวแปรมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.9 ความสัมพันธ์ของรายได้กับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด จังหวัดยะลา พบว่า รายได้มีความสัมพันธ์กับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์ ด้านรายได้ ด้านรายจ่าย และด้านการลงทุน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า สมาชิกสหกรณ์แต่ละระดับรายได้ เห็นว่า สหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์ ด้านรายได้ ด้านรายจ่าย และด้านการลงทุน ไม่เหมือนกัน

ตารางที่ 4.10 ความสัมพันธ์ของระยะเวลาการเป็นสมาชิกกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด จังหวัดยะลา

(n = 100)

ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกับ การพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์	Pearson Chi-Square	Sig.
รายได้	31.464	0.141
รายจ่าย	30.152	0.017*
การออม	31.299	0.304
การลงทุน	26.648	0.321

* หมายถึง ตัวแปรมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.10 ความสัมพันธ์ของระยะเวลาการเป็นสมาชิกกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด จังหวัดยะลา พบว่า ระยะเวลาการเป็นสมาชิกมีความสัมพันธ์กับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์ด้านรายจ่าย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า สมาชิกสหกรณ์แต่ละช่วงระยะเวลาการเป็นสมาชิก เห็นว่า สหกรณ์มีบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์ด้านรายจ่ายไม่เหมือนกัน

ตารางที่ 4.11 สรุปความสัมพันธ์ของสภาพทั่วไปของสมาชิกกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด จังหวัดยะลา

(n = 100)

สภาพทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์	การพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์			
	รายได้	รายจ่าย	การออม	การลงทุน
เพศ	x	x	/	/
อายุ	x	/	/	/
ระดับการศึกษา	/	x	/	/
อาชีพ	x	x	x	x
รายได้	/	/	x	/
ระยะเวลาการเป็นสมาชิก	x	/	x	x

หมายเหตุ : / หมายถึง มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ 0.05

x หมายถึง ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.11 สรุปความสัมพันธ์ของสภาพทั่วไปของสมาชิกกับบทบาทสหกรณ์ ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด จังหวัดยะลา พบว่า เพศ มีความสัมพันธ์กับการออม และการลงทุน อายุ มีความสัมพันธ์กับ รายจ่าย การออม และการลงทุน ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับรายได้ การออมและการลงทุน อาชีพไม่มีความสัมพันธ์กับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด รายได้ มีความสัมพันธ์กับ รายจ่าย และการลงทุน และระยะเวลาการเป็นสมาชิก มีความสัมพันธ์กับ รายจ่าย แสดงว่า สมาชิกสหกรณ์ เพศชายและเพศหญิง เห็นว่า สหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด ด้านการออม และด้านการลงทุน ไม่เหมือนกัน สมาชิกสหกรณ์แต่ละช่วงอายุ เห็นว่า สหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์ ด้านรายจ่าย การออม และการลงทุนไม่เหมือนกัน สมาชิกสหกรณ์แต่ละระดับการศึกษา เห็นว่า สหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์ ด้านรายได้ การออม และการลงทุน ไม่เหมือนกัน สมาชิกสหกรณ์แต่ละอาชีพ เห็นว่า สหกรณ์มีบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์ ด้านรายได้ รายจ่าย การออม และการลงทุน ที่เหมือนกัน สมาชิกสหกรณ์แต่ละระดับรายได้ เห็นว่า สหกรณ์มีบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์ ด้านรายได้ รายจ่าย และการลงทุน ไม่เหมือนกัน สมาชิกสหกรณ์แต่ละช่วงระยะเวลาการเป็นสมาชิก เห็นว่า สหกรณ์มีบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์ ด้านรายจ่าย ไม่เหมือนกัน

ตารางที่ 4.12 ความสัมพันธ์ของเพศกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด จังหวัดยะลา

			(n = 100)
เพศกับการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์	Pearson Chi-Square	Sig.	
การให้การศึกษา อบรม ข้อมูลข่าวสาร	26.168	0.000*	
การจัดสวัสดิการ	11.936	0.036*	
การให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน	17.299	0.008*	

* หมายถึง ตัวแปรมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.12 ความสัมพันธ์ของเพศกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด จังหวัดยะลา พบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์ ด้านการให้การศึกษา อบรม ข้อมูลข่าวสาร

การจัดสวัสดิการ และการให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า สมาชิกสหกรณ์ เพศชายและเพศหญิง เห็นว่า สหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์ ด้านการให้การศึกษา อบรม ข้อมูลข่าวสาร การจัดสวัสดิการ และการให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน ไม่เหมือนกัน

ตารางที่ 4.13 ความสัมพันธ์ของอายุกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์ การเกษตรธารโต จำกัด จังหวัดยะลา

(n = 100)

อายุกับการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์	Pearson Chi-Square	Sig.
การให้การศึกษา อบรม ข้อมูลข่าวสาร	79.281	0.000*
การจัดสวัสดิการ	48.529	0.003*
การให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน	103.809	0.000*

* หมายถึง ตัวแปรมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.13 ความสัมพันธ์ของอายุกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธารโต จำกัด จังหวัดยะลา พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์ ด้านการให้การศึกษา อบรม ข้อมูลข่าวสาร การจัดสวัสดิการ และการให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า สมาชิกสหกรณ์แต่ละช่วงอายุ เห็นว่า สหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์ ด้านการให้การศึกษา อบรม ข้อมูลข่าวสาร การจัดสวัสดิการ และการให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน ไม่เหมือนกัน

ตารางที่ 4.14 ความสัมพันธ์ของระดับการศึกษากับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธารโต จำกัด จังหวัดยะลา

(n = 100)

ระดับการศึกษากับ การพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์	Pearson Chi-Square	Sig.
การให้การศึกษา อบรม ข้อมูลข่าวสาร	48.159	0.068
การจัดสวัสดิการ	39.477	0.033*
การให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน	68.990	0.000*

* หมายถึง ตัวแปรมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.14 ความสัมพันธ์ของระดับการศึกษากับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด จังหวัดยะลา พบว่า ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์ ด้านการจัดสวัสดิการ และการให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า สมาชิกสหกรณ์แต่ละระดับการศึกษา เห็นว่า สหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์ ด้านการจัดสวัสดิการ และการให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน ไม่เหมือนกัน

ตารางที่ 4.15 ความสัมพันธ์ของอาชีพกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด จังหวัดยะลา

(n = 100)		
อาชีพกับการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์	Pearson Chi-Square	Sig.
การให้การศึกษา อบรม ข้อมูลข่าวสาร	21.869	0.081
การจัดสวัสดิการ	14.590	0.148
การให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน	12.498	0.407*

* หมายถึง ตัวแปรมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.15 ความสัมพันธ์ของอาชีพกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด จังหวัดยะลา พบว่า อาชีพมีความสัมพันธ์กับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์ ด้านการให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า สมาชิกสหกรณ์แต่ละอาชีพ เห็นว่า สหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์ ด้านการให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน ไม่เหมือนกัน

ตารางที่ 4.16 ความสัมพันธ์ของรายได้กับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคมของสมาชิก
สหกรณ์การเกษตรธารโต จำกัด จังหวัดยะลา

(n = 100)

รายได้กับการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์	Pearson Chi-Square	Sig.
การให้การศึกษา อบรม ข้อมูลข่าวสาร	38.989	0.081
การจัดสวัสดิการ	32.010	0.043*
การให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน	46.457	0.004*

* หมายถึง ตัวแปรมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.16 ความสัมพันธ์ของรายได้กับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธารโต จำกัด จังหวัดยะลา พบว่า รายได้มีความสัมพันธ์กับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์ ด้านการจัดสวัสดิการ และการให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า สมาชิกสหกรณ์ แต่ละระดับรายได้ เห็นว่า สหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์ ด้านการจัดสวัสดิการ และการให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชนไม่เหมือนกัน

ตารางที่ 4.17 ความสัมพันธ์ของระยะเวลาการเป็นสมาชิกกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคม
ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธารโต จำกัด จังหวัดยะลา

(n = 100)

ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกับ การพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์	Pearson Chi-Square	Sig.
การให้การศึกษา อบรม ข้อมูลข่าวสาร	41.472	0.049*
การจัดสวัสดิการ	23.512	0.264
การให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน	46.771	0.006*

* หมายถึง ตัวแปรมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.17 ความสัมพันธ์ของระยะเวลาการเป็นสมาชิกกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธารโต จำกัด จังหวัดยะลา พบว่า ระยะเวลาการเป็นสมาชิกมีความสัมพันธ์กับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์ ด้านการให้การศึกษา อบรม ข้อมูลข่าวสาร และการให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า สมาชิกสหกรณ์แต่ละช่วงระยะเวลาการเป็นสมาชิก เห็นว่า

สหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์ ด้านการให้การศึกษา อบรม ข้อมูล ข่าวสาร และการให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน ไม่เหมือนกัน

ตารางที่ 4.18 สรุปความสัมพันธ์ของสภาพทั่วไปของสมาชิกกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโท จำกัด จังหวัดยะลา

(n = 100)

สภาพทั่วไปของสมาชิก สหกรณ์	การพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์		
	การให้การศึกษา อบรม ข้อมูลข่าวสาร	การจัดสวัสดิการ	การให้ความร่วมมือ กับสมาชิกและชุมชน
เพศ	/	/	/
อายุ	/	/	/
ระดับการศึกษา	x	/	/
อาชีพ	x	x	/
รายได้	x	/	/
ระยะเวลาการเป็นสมาชิก	/	x	/

หมายเหตุ : / หมายถึง มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ 0.05

x หมายถึง ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.18 สรุปความสัมพันธ์ของสภาพทั่วไปของสมาชิกกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโท จำกัด จังหวัดยะลา พบว่า เพศ มีความสัมพันธ์กับการให้การศึกษา อบรม ข้อมูลข่าวสาร การจัดสวัสดิการ และการให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน อายุ มีความสัมพันธ์กับการให้การศึกษา อบรม ข้อมูลข่าวสาร การจัดสวัสดิการ และการให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการ การจัดสวัสดิการและการให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน อาชีพ มีความสัมพันธ์กับ การ ให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน รายได้ มีความสัมพันธ์กับการจัดสวัสดิการ และการ ให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน และระยะเวลาการเป็นสมาชิก มีความสัมพันธ์กับการให้ การศึกษา อบรม ข้อมูลข่าวสาร และการให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน แสดงว่า สมาชิก สหกรณ์ เพศชายและเพศหญิง เห็นว่า สหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์ ด้านการให้การศึกษา อบรม ข้อมูลข่าวสาร การจัดสวัสดิการ และการให้ความร่วมมือกับสมาชิก และชุมชน ไม่เหมือนกัน สมาชิกสหกรณ์แต่ละช่วงอายุ เห็นว่า สหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนา สังคมของสมาชิกสหกรณ์ ด้านการให้การศึกษา อบรม ข้อมูลข่าวสาร การจัดสวัสดิการ และการ

ให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน ไม่เหมือนกัน สมาชิกสหกรณ์แต่ละระดับการศึกษา เห็นว่า สหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์ การจัดสวัสดิการ และการให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน ไม่เหมือนกัน สมาชิกสหกรณ์แต่ละอาชีพ เห็นว่า สหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์ ด้านการให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชนไม่เหมือนกัน สมาชิกสหกรณ์แต่ละระดับรายได้ เห็นว่า สหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์ ด้านการจัดสวัสดิการ และการให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน ไม่เหมือนกัน สมาชิกสหกรณ์แต่ละช่วงเวลาการเป็นสมาชิก เห็นว่า สหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์ ด้านการให้การศึกษา อบรม ข้อมูลข่าวสาร และการให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน ไม่เหมือนกัน

4. การเปรียบเทียบความแตกต่างของบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด จังหวัดยะลา

ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างของบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด จังหวัดยะลา จำแนกตามสภาพทั่วไปของสมาชิก โดยใช้สถิติวิเคราะห์ค่าที (t-test) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปร 2 ตัวที่เป็นอิสระต่อกัน, ค่าเอฟ (F-test) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรมากกว่า 2 ตัว โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (An ova)

ตารางที่ 4.19 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของเพศกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด จังหวัดยะลา

บทบาทสหกรณ์ ในการพัฒนาเศรษฐกิจ	เพศ				t	Sig.
	ชาย		หญิง			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
รายได้	4.014	0.280	3.984	0.441	0.409	0.684
รายจ่าย	3.778	0.329	3.781	0.342	-0.049	0.961
การออม	4.167	0.724	4.255	0.443	-0.667	0.508
การลงทุน	3.565	0.381	3.703	0.501	-1.438	0.153
ภาพรวม	3.881	0.322	3.931	0.327	-0.741	0.460

*หมายถึง ตัวแปรที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.19 เปรียบเทียบความแตกต่างของเพศกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด จังหวัดยะลา พบว่า เพศที่ต่างกัน เห็นว่าบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์ ไม่มีความแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตารางที่ 4.20 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของอายุกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธารโต จำกัด จังหวัดยะลา

บทบาท สหกรณ์ ในการพัฒนา เศรษฐกิจ	อายุ												F	Sig.
	ต่ำกว่า 35 ปี		36 - 40 ปี		41 - 45 ปี		46 - 50 ปี		51 - 55 ปี		56 ปีขึ้นไป			
	$\bar{x}$	S. D.	$\bar{x}$	S. D.	$\bar{x}$	S. D.	$\bar{x}$	S. D.	$\bar{x}$	S. D.	$\bar{x}$	S. D.		
รายได้	4.1	0.2	4.0	0.3	3.9	0.5	3.8	0.4	4.0	0.3	3.8	0.4	2.124	0.069
	88	67	26	32	04	36	28	16	38	47	75	06		
รายจ่าย	3.7	0.3	3.7	0.2	3.6	0.4	3.7	0.3	3.8	0.1	4.0	0.2	2.865	0.019*
	50	40	54	69	41	80	08	42	00	99	83	89		
การออม	4.3	0.4	4.5	0.4	4.0	0.3	4.0	0.4	3.8	0.7	4.3	0.2	4.739	0.001*
	33	71	96	52	77	64	63	75	83	59	89	78		
การลงทุน	3.6	0.3	4.0	0.5	3.6	0.4	3.5	0.5	3.5	0.3	3.6	0.2	3.503	0.006*
	00	35	18	82	15	68	00	44	17	15	39	64		
ภาพรวม	3.9	0.2	4.0	0.2	3.8	0.3	3.7	0.3	3.8	0.3	3.9	0.1	3.064	0.013*
	68	78	99	85	09	77	75	44	09	33	97	96		

*หมายถึง ตัวแปรที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.20 เปรียบเทียบความแตกต่างของอายุกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธารโต จำกัด จังหวัดยะลา พบว่า อายุที่แตกต่างกันของสมาชิก เห็นว่าสหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจ ด้านรายจ่าย การออม การลงทุน แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตารางที่ 4.21 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการศึกษากับบทบาทสหกรณ์
ในการพัฒนาเศรษฐกิจ ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด
จังหวัดยะลา

บทบาท สหกรณ์ ในการพัฒนา เศรษฐกิจ	ระดับการศึกษา												F	Sig.
	ประถม		มัธยมศึกษา		อนุปริญญา		ปริญญาตรี		ปริญญาโท		ปริญญาเอก			
	ประถม ตอนต้น	ประถม ตอนปลาย	มัธยม ตอนต้น	มัธยม ตอนปลาย	อนุปริญญา/ ปวศ./ ปวท.	ปริญญา ตรี ขึ้นไป	ปริญญา โท	ปริญญา เอก	ปริญญา โท	ปริญญา เอก	ปริญญา โท	ปริญญา เอก		
	$\bar{x}$	S.	$\bar{x}$	S.	$\bar{x}$	S.	$\bar{x}$	S.	$\bar{x}$	S.	$\bar{x}$	S.		
	D.		D.		D.		D.		D.		D.			
รายได้	3.9	0.2	4.0	0.3	3.8	0.4	3.8	0.3	4.2	0.4	4.1	0.2	2.744	0.023*
	38	85	21	03	54	60	46	47	17	71	67	46		
รายจ่าย	3.8	0.3	3.8	0.2	3.6	0.3	3.8	0.3	3.8	0.2	3.6	0.3	2.568	0.032*
	89	58	33	41	11	76	97	94	67	46	67	18		
การออม	4.2	0.2	3.9	0.7	4.1	0.4	4.5	0.4	4.3	0.3	4.4	0.5	2.871	0.019*
	50	89	58	57	11	47	38	20	78	96	17	88		
การลงทุน	3.6	0.4	3.6	0.4	3.4	0.5	3.9	0.2	3.7	0.3	3.7	0.4	2.918	0.017*
	11	22	25	54	17	41	49	67	78	71	50	52		
ภาพรวม	3.9	0.2	3.8	0.3	3.7	0.3	4.0	0.2	4.0	0.2	4.0	0.2	2.938	0.017*
	22	39	59	33	48	84	58	15	60	63	00	88		

*หมายถึง ตัวแปรที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ 0.05

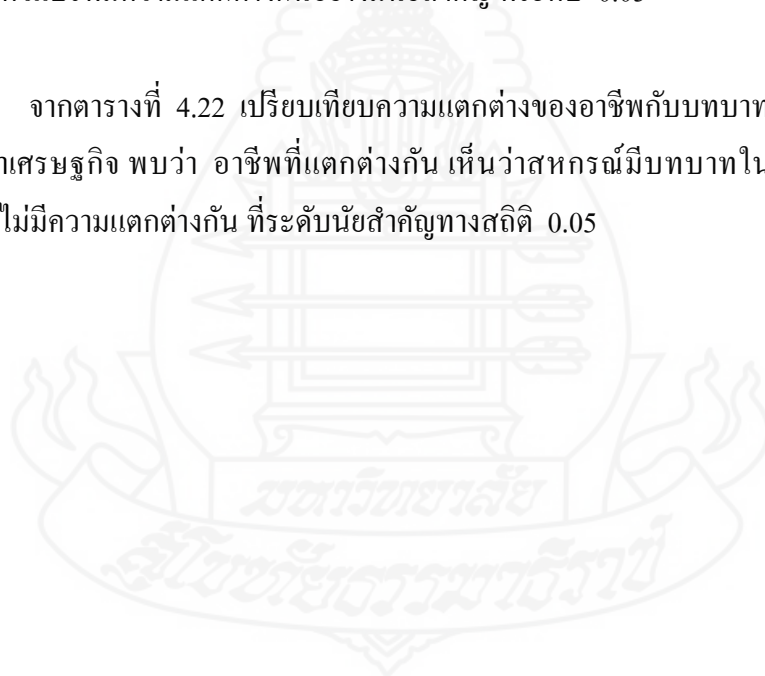
จากตารางที่ 4.21 เปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการศึกษากับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด จังหวัดยะลา พบว่า ระดับการศึกษาของสมาชิกที่แตกต่างกัน เห็นว่าสหกรณ์บทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจ ด้านรายได้ รายจ่าย การออม และการลงทุนแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตารางที่ 4.22 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของอาชีพกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด จังหวัดยะลา

บทบาทสหกรณ์ ในการพัฒนาเศรษฐกิจ	อาชีพ						F	Sig.
	ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ อื่นๆ		ทำสวนยาง		เกษตร ผสมผสาน			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
รายได้	3.917	0.333	4.056	0.405	3.825	0.374	2.324	0.103
รายจ่าย	3.691	0.423	3.831	0.274	3.700	0.399	1.981	0.143
การออม	4.309	0.546	4.175	0.558	4.300	0.618	0.644	0.527
การลงทุน	3.716	0.487	3.630	0.448	3.633	0.532	0.334	0.717
ภาพรวม	3.908	0.349	3.923	0.308	3.865	0.384	0.140	0.870

*หมายถึง ตัวแปรที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.22 เปรียบเทียบความแตกต่างของอาชีพกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ พบว่า อาชีพที่แตกต่างกัน เห็นว่าสหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจ ไม่มีความแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

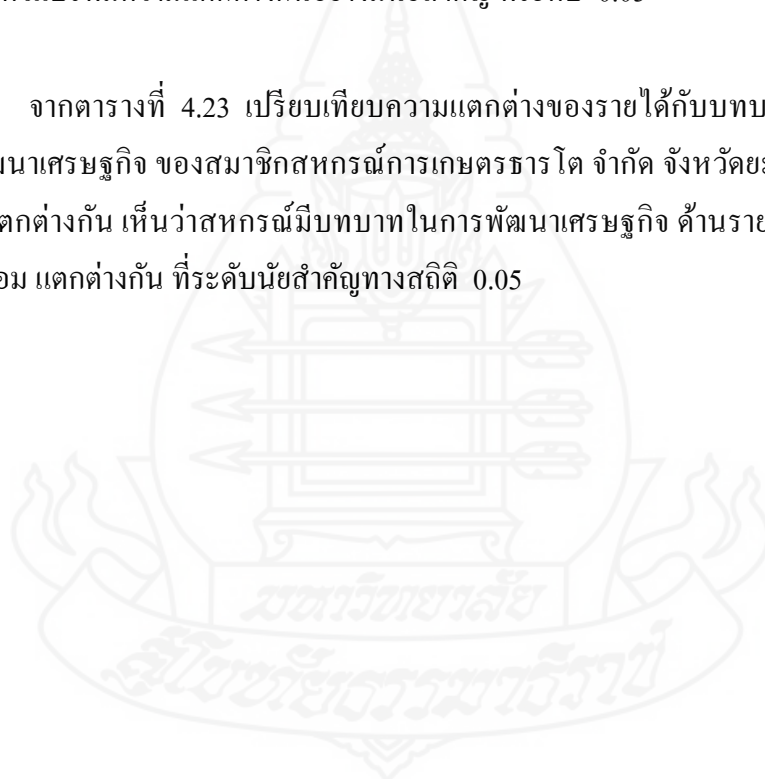

ตารางที่ 4.23 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของรายได้กับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโศ จำกัด จังหวัดยะลา

บทบาทสหกรณ์ ในการพัฒนา เศรษฐกิจ	รายได้										F	Sig.
	ต่ำกว่า 6,001	6,001-8,000	8,001-10,000	10,001-12,000	12,001 ขึ้นไป							
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
รายได้	4.068	0.405	3.818	0.431	4.113	0.277	3.969	0.464	3.886	0.424	2.522	0.046*
รายจ่าย	3.818	0.431	4.113	0.277	3.969	0.464	3.886	0.424	3.995	0.389	2.989	0.023*
การออม	4.113	0.277	3.969	0.464	3.886	0.424	3.995	0.389	4.000	0.333	2.773	0.031*
การลงทุน	3.969	0.464	3.886	0.424	3.995	0.389	4.000	0.333	3.848	0.395	1.777	0.140
ภาพรวม	3.886	0.424	3.995	0.389	4.000	0.333	3.848	0.395	3.783	0.221	3.136	0.018*

*หมายถึง ตัวแปรที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.23 เปรียบเทียบความแตกต่างของรายได้กับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโศ จำกัด จังหวัดยะลา พบว่า รายได้ที่แตกต่างกัน เห็นว่าสหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจ ด้านรายได้ รายจ่าย และการออม แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตารางที่ 4.24 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของระยะเวลาการเป็นสมาชิกกับ
 บทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตร
 ธารโต จำกัด จังหวัดยะลา

บทบาทสหกรณ์ ในการพัฒนา เศรษฐกิจ	ระยะเวลาการเป็นสมาชิก								F	Sig.
	1 - 5 ปี		6 - 10 ปี		11 - 15 ปี		16 ปี ขึ้นไป			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
รายได้	4.379	0.528	4.056	0.446	4.033	0.387	3.548	0.342	1.929	0.130
รายจ่าย	4.296	0.374	4.033	0.387	3.848	0.393	3.653	0.464	0.916	0.436
การออม	4.145	0.491	3.848	0.393	3.995	0.389	3.975	0.309	1.379	0.254
การลงทุน	4.095	0.742	3.995	0.389	3.742	0.384	3.952	0.282	0.761	0.519
ภาพรวม	4.223	0.559	3.742	0.384	3.741	0.250	3.896	0.357	0.894	0.447
เฉลี่ยรวม	3.964									

*หมายถึง ตัวแปรที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.24 เปรียบเทียบความแตกต่างของระยะเวลาการเป็นสมาชิกกับ
 บทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธารโต จำกัด
 จังหวัดยะลา พบว่า ระยะเวลาการเป็นสมาชิกที่แตกต่างกัน เห็นว่าบทบาทสหกรณ์ในการ
 พัฒนาเศรษฐกิจ ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตารางที่ 4.25 สรุปผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของสภาพทั่วไปของสมาชิกกับบทบาท
 สหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรมา โด จำกัด
 จังหวัดยะลา

(n = 100)

สภาพทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์	ความแตกต่างของบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ			
	รายได้	รายจ่าย	การออม	การลงทุน
เพศ	x	x	x	x
อายุ	x	/	/	/
ระดับการศึกษา	/	/	/	/
อาชีพ	x	x	x	x
รายได้	/	/	/	x
ระยะเวลาการเป็นสมาชิก	x	x	x	x

หมายเหตุ : / หมายถึง สภาพทั่วไปของสมาชิกแตกต่างกันมีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจ
 ที่ระดับนัยสำคัญ ที่ระดับ 0.05

x หมายถึง สภาพทั่วไปของสมาชิกแตกต่างกันไม่มีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจ
 ที่ระดับนัยสำคัญ ที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.25 สรุปผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของสภาพทั่วไปของสมาชิก
 กับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรมา โด จำกัด จังหวัด
 ยะลา พบว่า เพศ เห็นว่าบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจไม่แตกต่างกัน อายุ เห็นว่าบทบาท
 สหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ ด้านรายจ่าย การออม การลงทุน แตกต่างกัน ระดับการศึกษา เห็น
 ว่าบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ ด้านรายได้ รายจ่าย การออม การลงทุน แตกต่างกัน
 อาชีพ เห็นว่าบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ ไม่แตกต่างกัน รายได้ เห็นว่าบทบาทสหกรณ์
 ในการพัฒนาเศรษฐกิจ ด้านรายได้ รายจ่าย การออม แตกต่างกัน และระยะเวลาการเป็นสมาชิก เห็น
 ว่าบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ ไม่แตกต่างกัน แสดงว่า สมาชิกสหกรณ์ เพศชายและเพศ
 หญิง เห็นว่า สหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจ ด้านรายได้ รายจ่าย การออม การลงทุน
 ไม่แตกต่างกัน สมาชิกสหกรณ์แต่ละช่วงอายุ เห็นว่า สหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจ
 ด้านรายจ่าย การออม การลงทุน แตกต่างกัน สมาชิกสหกรณ์แต่ละระดับการศึกษา เห็นว่าสหกรณ์
 มีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจ ด้านรายได้ รายจ่าย การออม การลงทุน แตกต่างกัน สมาชิก
 สหกรณ์แต่ละอาชีพ เห็นว่าสหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจ ไม่แตกต่างกัน สมาชิกแต่ละ
 ระดับรายได้ เห็นว่าสหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจ ด้านรายได้ รายจ่าย การออม

แตกต่างกัน และสมาชิกแต่ละช่วงเวลาการเป็นสมาชิก เห็นว่าสหกรณ์ มีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.26 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของเพศกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด จังหวัดยะลา

บทบาทสหกรณ์ ในการพัฒนาสังคม	เพศ				t	Sig.
	ชาย		หญิง			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
การให้การศึกษา	3.583	0.393	3.557	0.629	0.254	0.800
อบรม ข้อมูลข่าวสาร						
การจัดสวัสดิการ	3.324	0.577	3.552	0.326	-2.182	0.340
การให้ความร่วมมือกับ						
สมาชิกและชุมชน	3.519	0.688	3.646	0.575	-0.989	0.325
ภาพรวม	3.475	0.400	3.585	0.421	-1.273	0.206

*หมายถึง ตัวแปรที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.26 เปรียบเทียบความแตกต่างของเพศกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด จังหวัดยะลา พบว่า เพศที่แตกต่างกัน เห็นว่าบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคม ไม่มีความแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตารางที่ 4.27 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของอายุกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคม
ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโตะ จำกัด จังหวัดยะลา

บทบาทสหกรณ์ ในการพัฒนาสังคม	อายุ												F	Sig.
	ต่ำกว่า 35 ปี		36 - 40 ปี		41 - 45 ปี		46 - 50 ปี		51 - 55 ปี		56 ปีขึ้นไป			
	$\bar{x}$	S.	$\bar{x}$	S.	$\bar{x}$	S.	$\bar{x}$	S.	$\bar{x}$	S.	$\bar{x}$	S.		
	D.	D.	D.	D.	D.	D.	D.	D.	D.	D.	D.			
การให้การศึกษา อบรม ข้อมูลข่าวสาร	3.6	0.4	3.6	0.4	3.4	0.5	3.4	0.3	3.3	0.4	4.1	0.5	5.528	0.000*
การจัดสวัสดิการ	3.6	0.4	3.4	0.5	3.2	0.5	3.1	0.6	4.1	0.5	3.5	0.5	3.659	0.005*
การให้ความร่วมมือกับ สมาชิกและชุมชน	3.4	0.5	3.2	0.5	3.3	0.4	3.6	0.2	3.5	0.5	3.6	0.2	5.336	0.000*
ภาพรวม	3.2	0.5	3.3	0.4	4.1	0.5	3.4	0.4	3.6	0.2	3.5	0.3	5.903	0.000*
	71	86	50	52	39	59	70	45	50	75	44	55		

*หมายถึง ตัวแปรที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.27 เปรียบเทียบความแตกต่างของอายุกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคม ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโตะ จำกัด จังหวัดยะลา พบว่า อายุที่แตกต่างกัน เห็นว่า บทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคม มีความแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตารางที่ 4.28 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการศึกษากับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธารโต จำกัด จังหวัดยะลา

บทบาทสหกรณ์ ในการพัฒนาสังคม	ระดับการศึกษา												F	Sig.
	ประถม		ประถม		มัธยมศึกษา		มัธยมศึกษา		อนุปริญา		ปริญา			
	ตอนต้น	ตอนปลาย	ตอนต้น	ตอนปลาย	ตอนต้น	ตอนปลาย	ตอนต้น	ตอนปลาย	ปวส./	ปวท.	ตรี	ขึ้นไป		
	$\bar{x}$	S.	$\bar{x}$	S.	$\bar{x}$	S.	$\bar{x}$	S.	$\bar{x}$	S.	$\bar{x}$	S.		
	D.	D.	D.	D.	D.	D.	D.	D.	D.	D.	D.			
การให้การศึกษา อบรม ข้อมูลข่าวสาร	3.7	0.6	3.5	0.5	3.3	0.6	3.7	0.6	3.6	0.4	3.4	0.3	1.332	0.257
การจัดสวัสดิการ	3.5	0.5	3.3	0.6	3.7	0.6	3.6	0.4	3.4	0.3	3.5	0.5	1.352	0.250
การให้ความร่วมมือกับ สมาชิกและชุมชน	3.3	0.6	3.7	0.6	3.6	0.4	3.4	0.3	3.5	0.5	3.5	0.3	4.458	0.001*
ภาพรวม	3.7	0.6	3.6	0.4	3.4	0.3	3.5	0.5	3.5	0.3	3.3	0.6	2.675	0.026*
	95	02	22	34	72	88	67	54	00	02	89	27		

*หมายถึง ตัวแปรที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.28 เปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการศึกษากับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธารโต จำกัด จังหวัดยะลา พบว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน เห็นว่าสหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาสังคม ด้านการให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตารางที่ 4.29 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของอาชีพกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคม
ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโตะ จำกัด จังหวัดยะลา

บทบาทสหกรณ์ ในการพัฒนาสังคม	อาชีพ						F	Sig.
	ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ อื่นๆ		ทำสวนยาง		เกษตร ผสมผสาน			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
การให้การศึกษา อบรม ข้อมูลข่าวสาร	3.654	0.588	3.571	0.527	3.300	0.597	1.517	0.225
การจัดสวัสดิการ	3.571	0.527	3.300	0.597	3.567	0.554	1.029	0.361
การให้ความร่วมมือกับ สมาชิกและชุมชน	3.300	0.597	3.567	0.554	3.531	0.324	0.699	0.499
ภาพรวม	3.567	0.554	3.531	0.324	3.423	0.491	0.637	0.531

*หมายถึง ตัวแปรที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.29 เปรียบเทียบความแตกต่างของอาชีพกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคม ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโตะ จำกัด จังหวัดยะลา พบว่า อาชีพที่แตกต่างกัน เห็นว่าบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคม ไม่มีความแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตารางที่ 4.30 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของรายได้กับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนา
สังคม ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรมาโศก จำกัด จังหวัดยะลา

บทบาทสหกรณ์ ในการพัฒนา สังคม	รายได้										F	Sig.	
	ต่ำกว่า 6,001	6,001-8,000		8,001-10,000		10,001-12,000		12,001 ขึ้นไป					
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	3.424	0.474			
การให้การศึกษา													
อบรม ข้อมูล	3.758	0.651	3.545	0.301	3.533	0.344	3.354	0.390	3.567	0.554	1.574	0.188	
ข่าวสาร													
การจัด สวัสดิการ	3.652	0.716	3.533	0.344	3.354	0.494	3.354	0.390	3.606	0.327	2.766	0.032*	
การให้ความ ร่วมมือกับ สมาชิกและ ชุมชน	3.608	0.433	3.354	0.494	3.121	0.793	3.354	0.390	3.545	0.301	1.906	0.116	
ภาพรวม	3.313	0.509	3.121	0.793	3.470	0.445	3.354	0.390	3.533	0.344	3.257	0.015*	

*หมายถึง ตัวแปรที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.30 เปรียบเทียบความแตกต่างของรายได้กับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคม ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรมาโศก จำกัด จังหวัดยะลา พบว่า รายได้ที่แตกต่างกัน เห็นว่าสหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาสังคม ด้านการจัดสวัสดิการ แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตารางที่ 4.31 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของระยะเวลาการเป็นสมาชิกกับบทบาทสหกรณ์
ในการพัฒนาสังคม ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธารโต จำกัด จังหวัดยะลา

บทบาทสหกรณ์ ในการพัฒนาสังคม	ระยะเวลาการเป็นสมาชิก								F	Sig.
	1 - 5 ปี		6 - 10 ปี		11 - 15 ปี		16 ปี ขึ้นไป			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
การให้การศึกษา อบรม ข้อมูลข่าวสาร	3.742	0.482	3.531	0.517	3.304	0.470	3.679	0.638	3.060	0.032*
การจัดสวัสดิการ	3.652	0.317	3.543	0.309	3.348	0.466	3.357	0.566	2.789	0.045*
การให้ความร่วมมือกับ สมาชิกและชุมชน	3.561	0.548	3.704	0.602	3.652	0.631	3.488	0.682	0.637	0.593
ภาพรวม	3.652	0.340	3.593	0.357	3.435	0.413	3.508	0.507	1.224	0.305

จากตารางที่ 4.31 เปรียบเทียบความแตกต่างของระยะเวลาการเป็นสมาชิกกับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคม ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธารโต จำกัด จังหวัดยะลา พบว่าระยะเวลาการเป็นสมาชิกที่แตกต่างกัน เห็นว่าสหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาสังคม ด้านการให้การศึกษาอบรม ข้อมูลข่าวสาร การจัดสวัสดิการ แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตารางที่ 4.32 สรุปผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของสภาพทั่วไปของสมาชิกกับบทบาท
สหกรณ์ในการพัฒนาสังคม ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด
จังหวัดยะลา

(n = 100)

สภาพทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์	ความแตกต่างของบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคม		
	การให้การศึกษ	การจัด	การให้ความร่วมมือกับ
	อบรม ข้อมูลข่าวสาร	สวัสดิการ	สมาชิกและชุมชน
เพศ	x	x	x
อายุ	/	/	/
ระดับการศึกษา	x	x	/
อาชีพ	x	x	x
รายได้	x	/	x
ระยะเวลาการเป็นสมาชิก	/	/	x

หมายเหตุ : / หมายถึง สภาพทั่วไปของสมาชิกแตกต่างกันมีบทบาทในการพัฒนาสังคม
ที่ระดับนัยสำคัญ ที่ระดับ 0.05

x หมายถึง สภาพทั่วไปของสมาชิกแตกต่างกันไม่มีบทบาทในการพัฒนาสังคม
ที่ระดับนัยสำคัญ ที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.32 สรุปการเปรียบเทียบความแตกต่างของสภาพทั่วไปของสมาชิกกับ
บทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคม ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด จังหวัดยะลา
พบว่า เพศ เห็นว่าบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคม ไม่แตกต่างกัน อายุ เห็นว่าบทบาทสหกรณ์
ในการพัฒนาสังคม ด้านการให้การศึกษอบรม ข้อมูลข่าวสาร การจัดสวัสดิการ การให้ความ
ร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน แตกต่างกัน ระดับการศึกษา เห็นว่าบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนา
สังคม ด้าน การให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน แตกต่างกัน อาชีพ เห็นว่าบทบาทสหกรณ์
ในการพัฒนาสังคม ไม่แตกต่างกัน รายได้ เห็นว่าบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคม ด้านการจัด
สวัสดิการ แตกต่างกัน และระยะเวลาการเป็นสมาชิก เห็นว่าบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคม
ด้านการให้การศึกษอบรม ข้อมูลข่าวสาร การจัดสวัสดิการ แตกต่างกัน แสดงว่า สมาชิกสหกรณ์
เพศชายและเพศหญิง เห็นว่า สหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาสังคม ด้านการให้การศึกษอบรม
ข้อมูลข่าวสาร การจัดสวัสดิการ การให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน ไม่แตกต่างกัน
สมาชิกสหกรณ์แต่ละช่วงอายุ เห็นว่า สหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาสังคม ด้านการให้การศึกษ
อบรม ข้อมูลข่าวสาร การจัดสวัสดิการ การให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน แตกต่างกัน

สมาชิกสหกรณ์แต่ละระดับการศึกษา เห็นว่าสหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาสังคม ด้านการจัดสวัสดิการ การให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน แตกต่างกันไป สมาชิกสหกรณ์แต่ละอาชีพ เห็นว่าสหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาสังคมไม่แตกต่างกัน สมาชิกแต่ละระดับรายได้ เห็นว่าสหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาสังคม ด้านการจัดสวัสดิการ แตกต่างกันไป และสมาชิกแต่ละช่วงเวลาการเป็นสมาชิก เห็นว่าสหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาสังคม ด้านการให้การศึกษาอบรม ข้อมูลข่าวสาร การจัดสวัสดิการ แตกต่างกันไป

5. ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรชาโรโต จำกัด จังหวัดยะลา

ตารางที่ 4.33 ปัญหาอุปสรรค ในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรชาโรโต จำกัด จังหวัดยะลา

ปัญหาอุปสรรค	จำนวน (n = 10)	ร้อยละ
1. สมาชิกผิคนัดชำระหนี้	3	30
2. มีร้านสะดวกซื้อมาเปิดให้บริการข้างๆสหกรณ์สมาชิกและประชาชนทั่วไปหันไปซื้อสินค้าในร้านสะดวกซื้อมากกว่ามินิมาร์ทของสหกรณ์	5	50
3. สหกรณ์ควรให้การช่วยเหลือสมาชิกอย่างจริงจัง	1	10
4. สมาชิกไม่สามารถทำงานได้ตามปกติเนื่องจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้	1	10
รวม	10	100

จากตารางที่ 4.33 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 ราย เสนอว่าปัญหาอุปสรรค เกิดจากสมาชิกผิคนัดชำระหนี้ จำนวน 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 30 มีร้านสะดวกซื้อมาเปิดให้บริการข้างๆสหกรณ์สมาชิกและประชาชนทั่วไปหันไปซื้อสินค้าในร้านสะดวกซื้อมากกว่ามินิมาร์ทของสหกรณ์ จำนวน 5 ราย คิดเป็นร้อยละ 50 สหกรณ์ควรให้การช่วยเหลือสมาชิกอย่างจริงจัง จำนวน 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 10 รวมถึงสมาชิกไม่สามารถทำงานได้ตามปกติเนื่องจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 10

ตารางที่ 4.34 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตร
ธารโต จำกัด จังหวัดยะลา

ข้อเสนอแนะ	จำนวน (n = 8)	ร้อยละ
1. ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายสินเชื่อมีการเร่งติดตามลูกหนี้ผิดนัดชำระ และสหกรณ์ควรมีการลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ให้สมาชิกเหลือร้อยละ 5.5 ต่อปี	1	12.50
2. สหกรณ์ควรประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกทราบอย่างทั่วถึงเรื่อง การได้เงินเฉลี่ยคืนเมื่อสมาชิกซื้อสินค้ากับสหกรณ์	1	12.50
3. ส่งเสริมให้สมาชิกมีอาชีพเสริมในครัวเรือน	2	25
4. ให้สหกรณ์จัดอบรมให้สมาชิก	1	12.50
5. ควรให้สหกรณ์จัดอบรมคณะกรรมการ	1	12.50
7. สหกรณ์ควรมีการยกเลิกค่าปรับให้กับสมาชิกที่มาชำระหนี้ครบทั้งต้นเงินและดอกเบี้ย	1	12.50
8. สหกรณ์ควรจ้างคนดูแลรักษาความปลอดภัยบริเวณสหกรณ์	1	12.50
รวม	8	100

จากตารางที่ 4.34 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 8 ราย มีข้อเสนอแนะว่า ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายสินเชื่อมีการเร่งติดตามลูกหนี้ผิดนัดชำระ และสหกรณ์ควรมีการลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ให้สมาชิกเหลืออัตราร้อยละ 5.5 ต่อปี จำนวน 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 12.50 สหกรณ์ควรประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกทราบอย่างทั่วถึงเรื่องการได้รับเงินเฉลี่ยคืนเมื่อสมาชิกซื้อสินค้ากับสหกรณ์ จำนวน 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 12.50 ส่งเสริมให้สมาชิกมีอาชีพเสริมในครัวเรือน จำนวน 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 25 ให้สหกรณ์จัดอบรมให้สมาชิก จำนวน 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 12.50 ให้สหกรณ์จัดอบรมคณะกรรมการ จำนวน 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 12.50 สหกรณ์ควรมีการยกเลิกค่าปรับให้กับสมาชิกที่มาชำระหนี้ครบทั้งต้นเงินและดอกเบี้ย จำนวน 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 12.50 และสหกรณ์ควรจ้างคนดูแลรักษาความปลอดภัยบริเวณสหกรณ์ จำนวน 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 12.50

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่อง “บทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด จังหวัดยะลา” มีวัตถุประสงค์ 5 ข้อ คือ

1.1 เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด จังหวัดยะลา

1.2 เพื่อศึกษาบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด จังหวัดยะลา

1.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของสภาพทั่วไปของสมาชิก กับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด จังหวัดยะลา

1.4 เพื่อศึกษาความแตกต่างของสภาพทั่วไปของสมาชิก กับบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด จังหวัดยะลา

1.5 เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด จังหวัดยะลา

สามารถสรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา ดังนี้

1. สรุปผลการศึกษา

1.1 สภาพทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด จังหวัดยะลา พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุอยู่ระหว่าง ต่ำกว่า 35 ปี และ 51 - 55 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนปลาย (ป.4 – ป.6) และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีอาชีพการทำสวนยาง รายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 8,001 - 10,000 บาท และมีระยะเวลาการเป็นสมาชิกสหกรณ์ตั้งแต่ 16 ปี ขึ้นไป

1.2 บทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด จังหวัดยะลา พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยสหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิก มากที่สุด รองลงมาคือ บทบาทในการพัฒนาสังคมของสมาชิก ตามลำดับ ดังนี้

1.2.1 การพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิก ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อย สรุปการศึกษา ดังนี้

1) **การออม** พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ อัตราดอกเบี้ยเงินฝากของสหกรณ์เป็นแรงจูงใจสำคัญในการฝากเงินของสมาชิก สหกรณ์ทำให้สมาชิกเห็นถึงความสำคัญในการฝากเงินหรือออมเงิน และสหกรณ์มีการส่งเสริมและทำให้สมาชิกมีเงินฝากกับสหกรณ์

2) **รายได้** พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ สหกรณ์ทำให้สมาชิกมีที่ดินทำกิน และวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ สหกรณ์เป็นแหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพของสมาชิก สหกรณ์ทำให้สมาชิกมีรายได้จากการประกอบอาชีพเพิ่มขึ้น และสหกรณ์รับซื้อผลผลิตทางการเกษตรหรือจากการประกอบอาชีพจากสมาชิก ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง

3) **รายจ่าย** พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ การจัดหาวัสดุการเกษตร และเครื่องอุปโภคบริโภคของสหกรณ์มีราคาที่เหมาะสมสินค้ามีความจำเป็นและตรงตามความต้องการของสมาชิก การให้บริการเงินกู้ของสหกรณ์ทำให้สมาชิกลดรายจ่ายเรื่องอัตราดอกเบี้ยจากการกู้ยืมเงินจากแหล่งอื่น และการเป็นสมาชิกสหกรณ์ทำให้สมาชิกมีรายจ่ายในการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตลดลง

4) **การลงทุน** พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ สหกรณ์มีนโยบาย และการส่งเสริมการลงทุนที่สอดคล้องกับความต้องการของสมาชิก และเมื่อสมาชิกต้องการจะลงทุนอะไรสมาชิกจะมาปรึกษาสหกรณ์อยู่เสมอ และได้รับคำแนะนำที่น่าพอใจ สหกรณ์สนับสนุนการลงทุนด้านต่างๆ แก่สมาชิก เช่น ที่ดินทำกิน เครื่องจักรทางการเกษตร ฯลฯ

สำหรับความสัมพันธ์ของสภาพทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโตะ จำกัด จังหวัดยะลา ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาการเป็นสมาชิก กับบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สรุปการศึกษาได้ ดังนี้ 1) เพศ มีความสัมพันธ์กับรายได้ และการลงทุน 2) อายุ มีความสัมพันธ์กับรายจ่าย การออม และการลงทุน 3) ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับรายได้ และการลงทุน 4) อาชีพ มีความสัมพันธ์กับรายได้ 5) รายได้ มีความสัมพันธ์กับรายได้ และการออม และ 6) ระยะเวลาการเป็นสมาชิก มีความสัมพันธ์กับ การออม และการลงทุน

1.2.2 การพัฒนาสังคมของสมาชิก พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อย สรุปการศึกษา ดังนี้

การให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ สหกรณ์มีส่วนช่วยทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง พึ่งตนเองและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน สหกรณ์มีส่วนร่วมให้การสนับสนุน ช่วยเหลือชุมชน เช่น วัด มัสยิด โรงเรียน หน่วยงาน และองค์กรอื่นๆ และสหกรณ์มีส่วนช่วยทำให้ชุมชนร่วมกันแก้ปัญหาความยากจน

การให้การศึกษา อบรม และข้อมูลข่าวสาร พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ สมาชิกสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของสหกรณ์ได้อย่างสะดวก ถูกต้องและรวดเร็ว สหกรณ์ได้แจ้งบอกกล่าวให้สมาชิกทราบเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสาร การดำเนินธุรกิจและกิจกรรมต่างๆของสหกรณ์อย่างสม่ำเสมอ และสหกรณ์จัดให้มีการประชุมให้การศึกษา ฝึกอบรม พัฒนาความรู้ที่จำเป็นและเหมาะสมแก่สมาชิกอย่างสม่ำเสมอ

การจัดสวัสดิการ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ สหกรณ์ให้การช่วยเหลือสมาชิกเวลาที่ประสบภัยธรรมชาติต่างๆ เช่น น้ำท่วม ภัยแล้ง ฯลฯ สมาชิกได้รับประโยชน์เมื่อสหกรณ์จัดสรรเงินทุนเพื่อสวัสดิการสังคม และเพื่อการสาธารณประโยชน์ และสวัสดิการของสหกรณ์ปัจจุบันมีความเหมาะสมและเพียงพอแก่สมาชิก

สำหรับความสัมพันธ์ของสภาพทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโตะ จำกัด จังหวัดยะลา ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาการเป็นสมาชิก กับบทบาทในการพัฒนาสังคมของสมาชิก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สรุปการศึกษาได้ ดังนี้ 1) เพศ มีความสัมพันธ์กับการให้การศึกษา อบรม ข้อมูลข่าวสาร และการให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน 2) อายุ มีความสัมพันธ์กับการให้การศึกษา อบรม ข้อมูลข่าวสาร การจัดสวัสดิการ และการให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน 3) ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน 4) อาชีพ มีความสัมพันธ์กับการศึกษา อบรม ข้อมูลข่าวสาร และการให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน 5) รายได้ มีความสัมพันธ์กับการจัดสวัสดิการ และการให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน และ 6) ระยะเวลาการเป็นสมาชิก มีความสัมพันธ์กับการให้การศึกษา อบรม ข้อมูลข่าวสาร และการให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน

1.3 การเปรียบเทียบความแตกต่างของบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโตะ จำกัด จังหวัดยะลา จำแนกตามสภาพทั่วไปของสมาชิก

1.3.1 บทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยของบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ กับสภาพทั่วไปของสมาชิก แตกต่างกัน ยกเว้นด้าน เพศ

อาชีพ และระยะเวลาการเป็นสมาชิกที่แตกต่างกัน มีความเห็นที่ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสามารถพิจารณาความสัมพันธ์ได้ ดังนี้

1) *จำแนกตามอายุ* โดยภาพรวมค่าเฉลี่ยของบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจมีความแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน บทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจมีความแตกต่างกัน ดังนี้

สมาชิกที่มีช่วงอายุที่แตกต่างกัน มีความเห็นต่อบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ ด้านรายจ่าย การออม การลงทุน แตกต่างกัน ส่วน รายได้ ไม่แตกต่างกัน

2) *จำแนกตามระดับการศึกษา* โดยภาพรวมค่าเฉลี่ยของบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจมีความแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน บทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจมีความแตกต่างกัน ดังนี้

สมาชิกที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีความเห็นต่อบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ ด้านรายได้ รายจ่าย การออม และการลงทุน แตกต่างกัน

3) *จำแนกตามรายได้* โดยภาพรวมค่าเฉลี่ยของบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ มีความแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน บทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจมีความแตกต่างกัน ดังนี้

สมาชิกที่มีรายได้แตกต่างกัน มีความเห็นต่อบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ ด้านรายได้ รายจ่าย การออม แตกต่างกัน ส่วน การลงทุน ไม่แตกต่างกัน

1.3.2 บทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคม พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยของบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคม กับสภาพทั่วไปของสมาชิก แตกต่างกัน ยกเว้นด้าน เพศ อาชีพ และระยะเวลาการเป็นสมาชิกที่แตกต่างกัน มีความเห็นที่ไม่มีความแตกต่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสามารถพิจารณาความสัมพันธ์ได้ ดังนี้

1) *จำแนกตามอายุ* โดยภาพรวมค่าเฉลี่ยของบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคมมีความแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน บทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคมมีความแตกต่างกัน ดังนี้

สมาชิกที่มีช่วงอายุที่แตกต่างกัน มีความเห็นต่อบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคม ด้านการให้การศึกษาอบรม ข้อมูลข่าวสาร การจัดสวัสดิการ และการให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน แตกต่างกัน

2) *จำแนกตามระดับการศึกษา* โดยภาพรวมค่าเฉลี่ยของบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคมมีความแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน บทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคมมีความแตกต่างกัน ดังนี้

สมาชิกที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีความเห็นต่อบทบาทสหกรณ์ ในการพัฒนาสังคม ด้านการให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน แตกต่างกัน ส่วน การให้ การศึกษาอบรม ข้อมูลข่าวสาร และการจัดสวัสดิการ ไม่แตกต่างกัน

3) **จำแนกตามรายได้** โดยภาพรวมค่าเฉลี่ยของบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนา สังคม มีความแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาแต่ละด้านบทบาท สหกรณ์ในการพัฒนาสังคมมีความแตกต่างกัน ดังนี้

สมาชิกที่มีรายได้ที่แตกต่างกัน มีความเห็นต่อบทบาทสหกรณ์ในการ พัฒนาสังคม ด้านการจัดสวัสดิการ แตกต่างกัน ส่วน การให้การศึกษาอบรม ข้อมูลข่าวสาร และ การให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน ไม่แตกต่างกัน

4) **จำแนกตามระยะเวลาการเป็นสมาชิก** โดยภาพรวมค่าเฉลี่ยของบทบาท สหกรณ์ในการพัฒนาสังคม มีความแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อ พิจารณาแต่ละด้านบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคมมีความแตกต่างกัน ดังนี้

สมาชิกที่มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกที่แตกต่างกัน มีความเห็นต่อบทบาท สหกรณ์ในการพัฒนาสังคม ด้านการให้การศึกษาอบรม ข้อมูลข่าวสาร และการจัดสวัสดิการ แตกต่างกัน ส่วน การให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน ไม่แตกต่างกัน

1.4 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ และ

สังคม ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรชาโต จำกัด พบว่า กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 ราย เสนอ ปัญหาอุปสรรคว่า สหกรณ์มีสมาชิกผิคนัดชำระหนี้ จำนวน 3 ราย สหกรณ์มีคู่แข่งทางการค้า ซึ่งมีร้านสะดวกซื้อมาเปิดให้บริการข้างๆสหกรณ์สมาชิกและประชาชนทั่วไปหันไปซื้อสินค้าใน ร้านสะดวกซื้อมากกว่ามินิมาร์ทของสหกรณ์ จำนวน 5 ราย สหกรณ์ควรจัดให้มีการช่วยเหลือ สมาชิกอย่างจริงจัง จำนวน 1 ราย และสมาชิกไม่สามารถทำงานได้ตามปกติเนื่องจากเหตุการณ์ ความไม่สงบ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 1 ราย

ข้อเสนอแนะ ของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 8 ราย มีข้อเสนอแนะว่า ให้เจ้าหน้าที่ ฝ่ายสินเชื่อมีการเร่งติดตามลูกหนี้ผิคนัดชำระ และสหกรณ์ควรมีการลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ให้ สมาชิกเหลือร้อยละ 5.5 ต่อปี สหกรณ์ควรประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกทราบอย่างทั่วถึงเรื่องการ ได้รับเงินเฉลี่ยคืนเมื่อสมาชิกซื้อสินค้ากับสหกรณ์ ส่งเสริมให้สมาชิกมีอาชีพเสริมในครัวเรือน ให้สหกรณ์จัดอบรมให้สมาชิก ควรให้สหกรณ์จัดอบรมคณะกรรมการ สหกรณ์ควรมีการยกเลิก ค่าปรับให้กับสมาชิกที่มาชำระหนี้ครบทั้งต้นเงินและดอกเบี้ย สหกรณ์ควรจ้างคนดูแลรักษาความ ปลอดภัยบริเวณสหกรณ์

2. อภิปรายผล

การศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธารโต จำกัด มีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผล ดังนี้

บทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธารโต จำกัด ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยสหกรณ์มีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกมากที่สุด และบทบาทในการพัฒนาสังคมของสมาชิก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประคองงามสิริศักดิ์ (2550 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาบทบาทสหกรณ์ภาคเกษตรของจังหวัดอุดรดิตถ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของสมาชิก ว่าบทบาทสหกรณ์ภาคเกษตรของจังหวัดอุดรดิตถ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของสมาชิกในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ในการศึกษาครั้งนี้ เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านก็จะมีผลสำคัญ เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้

2.1 การพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิก

การออม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และมีความสัมพันธ์กับอายุ รายได้ และระยะเวลาการเป็นสมาชิก แสดงว่า อายุ รายได้ และระยะเวลาการเป็นสมาชิกที่แตกต่างกันของสมาชิกสหกรณ์ มีความคิดเห็นไม่เหมือนกันต่อบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์ ด้านการออม สหกรณ์ควรมีแผนหรือกลยุทธ์ในการแนะนำส่งเสริมให้สมาชิกฝากเงินกับสหกรณ์ และอธิบายถึงผลประโยชน์และความแตกต่างของผลตอบแทนในส่วนของคุณประโยชน์กับสถาบันการเงินอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับศสสมภพ ดติยากรณ์ (กรมส่งเสริมสหกรณ์.2545 : 14 - 15) อธิบายว่าสมาชิกได้รับประโยชน์ทั้งหมดจากเงินปันผล ด้านสินเชื่อ ด้านการขาย การรับฝากเงิน และการจัดสรรอื่น ๆ

รายได้ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และมีความสัมพันธ์กับเพศ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ แสดงว่า เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ แตกต่างกันของสมาชิกสหกรณ์ มีความคิดเห็นไม่เหมือนกันต่อบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์ด้านรายได้ สหกรณ์ควรเป็นแหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพของสมาชิก ทำให้สมาชิกมีที่ดินทำกิน มีวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ และสหกรณ์รับซื้อผลผลิตทางการเกษตรหรือจากการประกอบอาชีพจากสมาชิก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประคอง งามสิริศักดิ์ (2550 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาบทบาทสหกรณ์ภาคเกษตรของจังหวัดอุดรดิตถ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของสมาชิก ว่า สหกรณ์ควรมีแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรค คือ ให้ความช่วยเหลือสมาชิกในการประกอบอาชีพการเกษตร จัดประชุมชี้แจงให้การศึกษาอบรมสมาชิกมีความรู้ความเข้าใจระบบสหกรณ์ ความสำนึกเป็นเจ้าของและการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ด้านต่าง ๆ และจัดหา

สินค้าที่มีคุณภาพและกำหนดราคาสินค้าให้ต่ำกว่าหรือเท่ากับท้องตลาด เพื่อลดต้นทุนการผลิตและค่าครองชีพของสมาชิก

รายจ่าย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และมีความสัมพันธ์กับอายุ แสดงว่า อายุแตกต่างกันของสมาชิกสหกรณ์ มีความคิดเห็นไม่เหมือนกันต่อบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์ด้านรายจ่าย สหกรณ์ควรให้บริการเงินกู้แก่สมาชิกสหกรณ์ในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำกว่าแหล่งเงินทุนอื่นๆ และมีการจัดหาวัสดุการเกษตรและเครื่องอุปโภคบริโภคให้แก่สมาชิก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประคอง งามสิริศักดิ์ (2550 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาบทบาทสหกรณ์ภาคเกษตรของจังหวัดอุดรธานีในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของสมาชิกว่า จัดหาสินค้าที่มีคุณภาพและกำหนดราคาสินค้าให้ต่ำกว่าหรือเท่ากับท้องตลาด เพื่อลดต้นทุนการผลิตและค่าครองชีพของสมาชิก

การลงทุน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และมีความสัมพันธ์กับเพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาการเป็นสมาชิก แสดงว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาการเป็นสมาชิกแตกต่างกันของสมาชิกสหกรณ์ มีความคิดเห็นไม่เหมือนกันต่อบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์ด้านการลงทุน สหกรณ์ควรมีนโยบายการส่งเสริมการลงทุนด้านต่างๆ แก่สมาชิก เช่น ที่ดินทำกิน เครื่องจักรทางการเกษตร การพัฒนาอาชีพ ฯลฯ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประเสริฐ จรรยาสุภาพ (2549 : 261) กล่าวว่า สหกรณ์การเกษตรเป็นที่พึ่งของเกษตรกรในด้านเงินทุน การจัดหาปัจจัยการผลิตและการจำหน่ายผลผลิต ได้มาก แม้อัตราค่าหัวน้ำของสหกรณ์การเกษตรจะไม่สามารถทัดเทียมกับสหกรณ์ออมทรัพย์ได้ แต่หวังที่ภาวะเศรษฐกิจในบ้านเมืองตกต่ำ ราวปี พ.ศ. 2541 – 2543 สหกรณ์การเกษตรกลับไม่ได้รับผลกระทบมากสักเท่าไร ไม่มีสหกรณ์การเกษตรใดที่ต้องปิดตัวเอง

2.2 การพัฒนาสังคมของสมาชิก

การให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และมีความสัมพันธ์กับเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาการเป็นสมาชิก แสดงว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาการเป็นสมาชิก แตกต่างกันของสมาชิกสหกรณ์ มีความคิดเห็นไม่เหมือนกันต่อบทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์ด้านการให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน สหกรณ์ควรมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาความยากจนทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง พึ่งตนเองและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

การให้การศึกษา อบรม และข้อมูลข่าวสาร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และมี ความสัมพันธ์กับเพศ อายุ อาชีพ และระยะเวลาการเป็นสมาชิก แสดงว่า เพศ อายุ อาชีพ และ ระยะเวลาการเป็นสมาชิก แตกต่างกันของสมาชิกสหกรณ์ มีความคิดเห็นไม่เหมือนกันต่อบทบาท สหกรณ์ในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์ด้านการศึกษา อบรม และข้อมูลข่าวสาร สหกรณ์ ควรมีการแจ้ง และบอกกล่าวให้สมาชิกทราบเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสาร การดำเนินธุรกิจและกิจกรรม ต่างๆของสหกรณ์อย่างสม่ำเสมอ ให้สมาชิกสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของสหกรณ์ได้อย่าง สะดวก ถูกต้อง และรวดเร็ว และจัดให้มีการประชุมให้การศึกษา ฝึกอบรม พัฒนาความรู้ที่จำเป็น และเหมาะสมแก่สมาชิกอย่างสม่ำเสมอ

การจัดสวัสดิการ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และมีความสัมพันธ์กับ อายุ และรายได้ แสดงว่า อายุ รายได้ แตกต่างกันของสมาชิกสหกรณ์ มีความคิดเห็นไม่เหมือน กันต่อบทบาท สหกรณ์ในการพัฒนาสังคมของสมาชิกสหกรณ์ด้านการจัดสวัสดิการ

สอดคล้องกับงานวิจัยประกอบ งานสิริศักดิ์ (2550 : 36 - 37) ที่ศึกษาบทบาท สหกรณ์ภาคเกษตรของจังหวัดอุดรธานีในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของ สมาชิก กล่าวไว้ว่า สหกรณ์การเกษตร มีความเกี่ยวข้องกับประชาชนจำนวนมาก และมีบทบาท สนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาชนบทในการพัฒนาด้านสังคม ว่าสหกรณ์เป็นสถาบันทางสังคม และ สถาบันทางการศึกษา เป็นศูนย์เรียนรู้ของชุมชนส่งเสริมให้สมาชิกเกิดการเรียนรู้ทั้งเรื่องการ สหกรณ์ ความรู้ในวิชาการด้านอื่น ๆเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ กระจายข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ การ รวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชุมชน เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เป็นองค์กรที่ ให้ความช่วยเหลือด้านสวัสดิการสังคมและการสาธารณสุขประโยชน์แก่สมาชิก เพราะผลประโยชน์ จากการดำเนินงานของสหกรณ์ต้องจัดสรรไว้เป็นทุนสำรอง และเงินทุนอื่นส่วนหนึ่งซึ่งจะไม่นำมา แบ่งปันกันแต่กันไว้ใช้เพื่อส่วนรวม และการขยายกิจการสำหรับบริการสมาชิกช่วยเหลือสมาชิก และชุมชนที่มีความเดือดร้อน

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

สหกรณ์การเกษตรธารโต จำกัด ควรนำผลการศึกษานี้ไปใช้ในการพัฒนา เศรษฐกิจ และสังคมของสมาชิกให้มีความสอดคล้องและตรงตามความต้องการของสมาชิกสหกรณ์ ทั้งเพศชายและเพศหญิง แต่ละช่วงของอายุ ระดับการศึกษา รายได้ และระยะเวลาการเป็นสมาชิก รวมถึงแต่ละอาชีพของสมาชิกสหกรณ์ ดังนี้

3.1.1 การพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิก

ด้านการออม พบว่า บทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิก คือดอกเบี้ยเงินฝากของสหกรณ์ที่เป็นแรงจูงใจสำคัญและการส่งเสริมให้สมาชิกฝากเงิน ดังนั้น สหกรณ์ควรมีแผนหรือกลยุทธ์ในการส่งเสริมการฝากเงินของสมาชิก และให้สมาชิกได้ทราบถึงประโยชน์ตอบแทนจากการฝากเงินกับสหกรณ์ กับสถาบันการเงินอื่น ๆ

ด้านรายได้ พบว่า บทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิก สหกรณ์ทำให้สมาชิกมีที่ดินทำกิน และวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ ดังนั้น สหกรณ์ควรเป็นแหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพของสมาชิก ทำให้สมาชิกมีที่ดินทำกิน มีวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ และสหกรณ์รับซื้อผลผลิตทางการเกษตรหรือจากการประกอบอาชีพจากสมาชิก

ด้านรายจ่าย พบว่า บทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิก สมาชิกต้องการจัดหาวัสดุการเกษตร เครื่องอุปโภคบริโภคของสหกรณ์ในราคาที่เหมาะสม เพื่อลดรายจ่ายจากอัตราดอกเบี้ยที่ค่อนข้างสูงจากการกู้จากแหล่งเงินกู้อื่น ดังนั้น สหกรณ์ควรมีให้บริการเงินกู้แก่สมาชิกสหกรณ์ในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำกว่าแหล่งเงินทุนอื่นๆ และมีการจัดหาวัสดุการเกษตรและเครื่องอุปโภคบริโภคให้แก่สมาชิกในราคาที่เหมาะสม

ด้านการลงทุน พบว่า บทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของสมาชิก สมาชิกต้องการจะลงทุน และต้องการคำปรึกษา แนะนำ และสนับสนุนการลงทุนด้านต่าง ๆ ดังนั้น สหกรณ์ควรมีนโยบายการส่งเสริมการลงทุนด้านต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของสมาชิก เช่น ที่ดินทำกิน เครื่องจักรทางการเกษตร การพัฒนาอาชีพ

3.1.2 การพัฒนาสังคมของสมาชิก

ด้านการให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน สหกรณ์ควรมีนโยบายที่จะทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง พึ่งตนเองและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน สร้างการมีส่วนร่วม ให้การสนับสนุน ช่วยเหลือชุมชน เช่น วัด มัสยิด โรงเรียน หน่วยงาน และองค์กรอื่นๆ และสหกรณ์ร่วมกันกับสมาชิกและชุมชนเพื่อแก้ปัญหาความยากจน

ด้านการให้การศึกษา อบรม และข้อมูลข่าวสาร ดังนั้น สหกรณ์ควรมีการแจ้งบอกกล่าวให้สมาชิกทราบเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสาร การดำเนินธุรกิจและกิจกรรมต่างๆของสหกรณ์อย่างสม่ำเสมอ ให้สมาชิกสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของสหกรณ์ได้อย่างสะดวก ถูกต้อง และรวดเร็ว และจัดให้มีการประชุมให้การศึกษา ฝึกอบรม พัฒนาความรู้ที่จำเป็นและเหมาะสมแก่สมาชิกอย่างสม่ำเสมอ

ด้านการจัดสวัสดิการ สหกรณ์ควรให้การช่วยเหลือสมาชิกเวลาที่ประสบภัยธรรมชาติต่างๆ เช่น น้ำท่วม ภัยแล้ง ฯลฯ และได้รับประโยชน์เมื่อสหกรณ์จัดสรรเงินทุนเพื่อสวัสดิการสังคม เพื่อสาธารณประโยชน์ และควรจัดสวัสดิการของสหกรณ์ให้มีความเหมาะสมและเพียงพอแก่สมาชิก

3.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

3.2.1 ศึกษาเปรียบเทียบบทบาทสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด ในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของสมาชิก กับสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดยะลา ที่มีขนาดใกล้เคียงกัน เพื่อศึกษาว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร เพื่อนำผลการศึกษามาปรับปรุงและประยุกต์ใช้ในสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด

3.2.2 ศึกษาเปรียบเทียบกลยุทธ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด กับสหกรณ์อื่น ที่ประสบความสำเร็จเพื่อนำมาประยุกต์และพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด ให้ดียิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กรมส่งเสริมสหกรณ์ “สารสนเทศสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร” (ออนไลน์)

สืบค้นวันที่ 10 พฤษภาคม 2560 จาก <http://www.cpd.go.th>, 2560

กรมส่งเสริมสหกรณ์ “ความรู้เกี่ยวกับสหกรณ์” (ออนไลน์)

สืบค้นวันที่ 10 พฤษภาคม 2560 จาก <http://webhost.cpd.go.th/rlo/>, 2560

ชูศรี วงศ์รัตน์. (2541). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร
เทพนิมิตการพิมพ์

ตะติยาวัฒน์ สุวรรณศรี. (2547). “บทบาทของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดต่อการ
ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน : ศึกษากรณีอำเภอเมืองจังหวัด
นครราชสีมา” *ปริญญาณิพนธ์*. รป.ม. (นโยบายสาธารณะ) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ถวิล ธาราโกชน. (2532). *จิตวิทยาสังคม* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: โอ. เอส. พรินติ้งเฮาส์
ถวิล เลิศประเสริฐ (2523) *วิสาหกิจสหกรณ์*. กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตร
แห่งประเทศไทย จำกัด.

ชนาพร คล้ายกัน (2541) *บทบาทคณะกรรมการพัฒนาสตรีตำบลกับการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม
ชุมชน* สระบุรี : ศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขต 1

นรินทร์พร จุลมนต์. (2542). *การสหกรณ์เบื้องต้น*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา

บุญมี จันทร์วงศ์. (2543). *รายงานการวิจัยเรื่องระบบสหกรณ์กับการพัฒนาประชาธิปไตย
กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย*

ประคอง งามสิริศักดิ์. (2550). “บทบาทสหกรณ์ภาคเกษตรของจังหวัดอุดรดิษฐ์ในการพัฒนา
ด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของสมาชิก” (ภาคนิพนธ์ปริญญา
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิษฐ์, อุดรดิษฐ์.

ประเสริฐ จรรยาสุภาพ. (2549). “สหกรณ์ในสายตานักวิชาการสหกรณ์” ในหนังสือที่ระลึกงาน
วันสหกรณ์แห่งชาติปี 2549 (90 ปีการสหกรณ์ไทย) เรื่อง สหกรณ์ของพ่อ พิษณุโลก
โมเดิร์นการพิมพ์

“พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ” (2553, 21 เมษายน) ราชกิจจานุเบกษา
เล่มที่ 127 ตอนที่ 26 ก หน้า 4

- พวงเงิน ฐานะภูมิ วัลลภ ลำพวย และสมชาย คะนิงบุตร (2540) *บทบาทที่เหมาะสมของ สหกรณ์อำเภอ กรุงเทพมหานคร กรมส่งเสริมสหกรณ์*
- พิทยาพล นาถธราดล (2545) “ปฏิรูปการสหกรณ์ : วิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์” ในเอกสาร *ประกอบการสัมมนาเรื่อง ปฏิรูปสหกรณ์ไทย : วิสัยทัศน์ใหม่ของการพัฒนา เชียงใหม่ มหาวิทยาลัยแม่โจ้*
- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2560). *บทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม* สืบค้นวันที่ 10 พฤษภาคม 2560 จาก (<http://coop.eco.ku.ac.th>, 2560)
- ยุทธ ไถยวรรณ. (2546). *สถิติเพื่อการวิจัย กรุงเทพมหานคร ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ*
- ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542* กรุงเทพมหานคร บริษัท นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์ จำกัด
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560. (2560). “*สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย*” “*แนวนโยบายแห่งรัฐ*”
- ศิรินทิพย์ ไทยถนันทน์. (2549). “การศึกษาการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์โคนมท่าม่วง จำกัด อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี” (วิทยานิพนธ์ ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- สนธยา พลศรี (2542) *สังคมวิทยาเบื้องต้น สงขลา สถาบันราชภัฏสงขลา*
- สวัสดิ์ รอบรู้ (2546) “บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้นำทางศาสนาในการเสริมสร้างความเข้มแข็ง ของชุมชนในจังหวัดฉะเชิงเทรา” ค้นคืนวันที่ 23 ธันวาคม 2556 จาก : <http://library.rru.ac.th/arit/upload/thesis/1151399055hmy99cas330yzel4.doc>
- สหกรณ์การเกษตรธราโต จำกัด. (2560). *รายงานกิจการประจำปีของสหกรณ์ ปี 2559 ยะลา*
- สหกรณ์ออมทรัพย์สหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจรถไฟแห่งประเทศไทย จำกัด “*ประวัติสหกรณ์*” (ออนไลน์) สืบค้นวันที่ 7 พฤษภาคม 2560 จาก www.srusct.or.th/ประวัติสหกรณ์/
- สะอาด แก้วเกษ. (2546). “การดำเนินธุรกิจในรูปแบบสหกรณ์” ในเอกสาร*ประกอบการบรรยาย* *โครงการฝึกอบรมทางไกล Mini MBA การพัฒนาทักษะการบริหารจัดการ กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*
- สามารถ ณ ระนอง. (2544). “นโยบายของรัฐต่อการพัฒนาสถาบันเกษตรกรในจังหวัด นครสวรรค์” (วิทยานิพนธ์ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพมหานคร.

อยู่ สมานมิตร. (2549). “บทความนักสหกรณ์แห่งชาติ” ในหนังสือที่ระลึกงานวันสหกรณ์
แห่งชาติ ปี 2549 (90 ปีการสหกรณ์ไทย) เรื่อง สหกรณ์ของพ่อ พิษณุโลก
โมเดิร์นการพิมพ์

อาบ นคะจัด. (2549). “บทความนักสหกรณ์แห่งชาติ” ใน หนังสือที่ระลึกงานวันสหกรณ์แห่งชาติ
ปี 2549 (90 ปีการสหกรณ์ไทย) เรื่อง สหกรณ์ของพ่อ พิษณุโลก โมเดิร์นการพิมพ์

โอภาวดี เข้มทอง. (2548). สหกรณ์ : เครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ตำราการ
ฝึกอบรมทางไกลผ่านดาวเทียม หลักสูตร การเพิ่มสมรรถนะนักส่งเสริมสหกรณ์และ
กลุ่มเกษตรกร กรุงเทพมหานคร กรมส่งเสริมสหกรณ์และ
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สืบราชสันตติวงศ์

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง บทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม
ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธราโต จำกัด จังหวัดยะลา

.....

คำแนะนำในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธราโต จำกัด บทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธราโต จำกัด และเพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธราโต จำกัด

2. แบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 บทบาทสหกรณ์การเกษตรธราโต จำกัด ในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม ของสมาชิก

ตอนที่ 3 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธราโต จำกัด

3. โปรดอ่านคำชี้แจงก่อนตอบคำถามในแต่ละตอน และตอบแบบสอบถามทุกข้อเพื่อนำคำตอบของท่านไปใช้เป็นข้อมูลในการสรุปผลการวิจัย และจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับผู้เกี่ยวข้องกับสหกรณ์ ทุกฝ่าย นำไปใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาสหกรณ์การเกษตรธราโต จำกัด ต่อไป

4. ข้อมูลที่ข้าพเจ้าได้รับ จะนำไปประมวลผลในภาพรวมโดยไม่มีผลกระทบด้านลบต่อตัวท่านและสหกรณ์การเกษตรธราโต จำกัด แต่ประการใด

ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณทุกท่าน มา ณ โอกาสนี้ ที่ให้ความร่วมมือ และเสียสละเวลาอันมีค่าในการตอบแบบสอบถามการวิจัยครั้งนี้ ด้วยความตั้งใจและจริงใจ

เสริมศิลป์ แก้วมณี

(นางเสริมศิลป์ แก้วมณี)

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต แขนงวิชาสหกรณ์

สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ตอนที่ 1 ข้อมูลสภาพทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง ( ) ที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1. เพศ

- ( ) 1. ชาย ( ) 2. หญิง

2. อายุ

- ( ) 1. ต่ำกว่า 31 ปี ( ) 5. 46 - 50 ปี
 ( ) 2. 31 - 35 ปี ( ) 6. 51 - 55 ปี
 ( ) 3. 36 - 40 ปี ( ) 7. 56 - 60 ปี
 ( ) 4. 41 - 45 ปี ( ) 8. 61 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

- ( ) 1. ประถมศึกษาตอนต้น (ป.1-3) ( ) 5. อนุปริญญาตรี/ปวส.หรือปวท.
 ( ) 2. ประถมศึกษาตอนปลาย (ป.4-6) ( ) 6. ปริญญาตรี หรือเทียบเท่า
 ( ) 3. มัธยมศึกษาตอนต้น ( ) 7. ปริญญาโท หรือสูงกว่า
 ( ) 4. มัธยมศึกษาตอนปลาย/เทียบเท่า ( ) 8. อื่นๆ (ระบุ).....

4. อาชีพ

- ( ) 1. ทำนา ( ) 5. ประมง / สัตว์น้ำ
 ( ) 2. ทำไร่ ( ) 6. เกษตรแบบผสมผสาน
 ( ) 3. ทำสวนยาง ( ) 7. อื่นๆ (ระบุ).....
 ( ) 4. เลี้ยงสัตว์

5. รายได้

- ( ) 1. ต่ำกว่า 2,001 บาทต่อเดือน ( ) 5. 8,001 - 10,000 บาทต่อเดือน
 ( ) 2. 2,001 - 4,000 บาทต่อเดือน ( ) 6. 10,001 - 12,000 บาทต่อเดือน
 ( ) 3. 4,001 - 6,000 บาทต่อเดือน ( ) 7. 12,001 - 14,000 บาทต่อเดือน
 ( ) 4. 6,001 - 8,000 บาทต่อเดือน ( ) 8. 14,001 บาทต่อเดือนขึ้นไป

6. ระยะเวลาการเป็นสมาชิกสหกรณ์

- ( ) 1. 1 - 5 ปี ( ) 5. 21 - 25 ปี
 ( ) 2. 6 - 10 ปี ( ) 6. 26 - 30 ปี
 ( ) 3. 11 - 15 ปี ( ) 7. 31 - 35 ปี
 ( ) 4. 16 - 20 ปี ( ) 8. 36 ปี ขึ้นไป

ตอนที่ 2 บทบาทสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของสมาชิก (โปรดพิจารณาแล้วทำ
เครื่องหมาย / ในช่องระดับบทบาท)

ข้อ ที่	บทบาทสหกรณ์การเกษตรชาวโต จำกัด	ระดับบทบาทสหกรณ์				
		5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปานกลาง	2 น้อย	1 น้อยที่สุด
2.1 การพัฒนาเศรษฐกิจของสหกรณ์						
รายได้						
1	สหกรณ์เป็นแหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพของท่าน					
2	สหกรณ์ทำให้ท่านมีรายได้จากการประกอบอาชีพเพิ่มขึ้น					
3	สหกรณ์ทำให้ท่านมีที่ดินทำกิน และวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ					
4	สหกรณ์รับซื้อผลผลิตทางการเกษตรหรือจากการประกอบอาชีพจากท่าน					
รายจ่าย						
1	การจัดหาวัสดุการเกษตรและเครื่องอุปโภคบริโภคของสหกรณ์มีราคาที่เหมาะสม สินค้ามีจำเป็นและตรงตามความต้องการของท่าน					
2	การให้บริการเงินกู้ของสหกรณ์ ทำให้ท่านลดรายจ่าย เรื่อง อัตราดอกเบี้ย จากการกู้ยืมเงินจากแหล่งอื่น					
3	การเป็นสมาชิกสหกรณ์ทำให้ท่านมีรายจ่ายในการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตลดลง					
การออม						
1	สหกรณ์มีการส่งเสริมและทำให้ท่านมีเงินฝากกับสหกรณ์อย่างสม่ำเสมอ					
2	อัตราดอกเบี้ยเงินฝากของสหกรณ์ เป็นแรงจูงใจสำคัญในการฝากเงินของท่าน					
3	สหกรณ์ทำให้ท่านเห็นถึงความสำคัญในการฝากเงินหรือออมเงิน					

ข้อ ที่	บทบาทสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด	ระดับบทบาทสหกรณ์				
		5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปานกลาง	2 น้อย	1 น้อยที่สุด
2.1 การพัฒนาเศรษฐกิจของสหกรณ์ (ต่อ)						
การลงทุน						
1	สหกรณ์สนับสนุนการลงทุนด้านต่างๆแก่ท่าน เช่น ที่ดินทำกิน เครื่องจักรทางการเกษตร ฯลฯ					
2	สหกรณ์มีนโยบาย และการส่งเสริมการลงทุน ที่สอดคล้องกับ ความต้องการของท่าน					
3	เมื่อท่านต้องการจะลงทุนอะไรท่านจะมาปรึกษาสหกรณ์อยู่ เสมอและได้รับคำแนะนำที่น่าพอใจ					
2.2 การพัฒนาสังคมของสหกรณ์						
การให้การศึกษา อบรม ข้อมูลข่าวสาร						
1	สหกรณ์จัดให้มีการประชุมให้การศึกษา ฝึกอบรม พัฒนา ความรู้ ที่จำเป็นและเหมาะสมแก่ท่านอย่างสม่ำเสมอ					
2	สหกรณ์ได้แจ้งบอกกล่าวให้ท่านทราบเกี่ยวกับข้อมูล ข่าวสาร การดำเนินธุรกิจและกิจกรรมต่าง ๆ ของสหกรณ์ อย่างสม่ำเสมอ					
3	ท่านสามารถเข้าถึง ข้อมูลข่าวสารของสหกรณ์ได้อย่างสะดวก ถูกต้อง และรวดเร็ว					
การจัดสวัสดิการ						
1	สหกรณ์ให้การช่วยเหลือท่านหรือสมาชิกท่านอื่น เวลาที่ ประสบภัยธรรมชาติต่าง ๆ เช่น น้ำท่วม ภัยแล้ง ฯลฯ					
2	ท่านหรือสมาชิกท่านอื่น ได้รับประโยชน์ เมื่อสหกรณ์จัดสรร เงินทุนเพื่อสวัสดิการสังคม และเพื่อการสาธารณประโยชน์					
3	สวัสดิการของสหกรณ์ปัจจุบัน มีความเหมาะสมและเพียงพอ แก่ท่านหรือสมาชิกท่านอื่น					

ข้อ ที่	บทบาทสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด	ระดับบทบาทสหกรณ์				
		5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปานกลาง	2 น้อย	1 น้อยที่สุด
	2.2 การพัฒนาสังคมของสหกรณ์ (ต่อ)					
	การให้ความร่วมมือกับสมาชิกและชุมชน					
1	สหกรณ์มีส่วนร่วมให้การสนับสนุน ช่วยเหลือชุมชน เช่น วัด มัสยิด โรงเรียน หน่วยงาน และองค์กรอื่น ๆ					
2	สหกรณ์มีส่วนช่วยทำให้ชุมชนร่วมกันแก้ปัญหาความยากจน					
3	สหกรณ์มีส่วนช่วยทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง พึ่งตนเอง และพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน					

ตอนที่ 3 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของสหกรณ์ในการพัฒนาด้านด้านเศรษฐกิจ และสังคมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด

3.1 ท่านคิดว่าสหกรณ์การเกษตรธรรโต จำกัด มีปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานหรือไม่ (ถ้ามี) คือ ปัญหาอะไร และควรมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาอย่างไร (โปรดเรียงลำดับความสำคัญเร่งด่วน)

ปัญหาที่ 1

.....

.....

.....

.....

ปัญหาที่ 2

.....

.....

.....

.....

3.2 ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณท่านที่ได้ตอบแบบสอบถามฉบับนี้ จนกรบถ้วนสมบูรณ์
นางเสริมศิลป์ แก้วมณี ผู้วิจัย

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นางเสริมศิลป์ แก้วมณี
วัน เดือน ปีเกิด	11 ตุลาคม 2523
สถานที่เกิด	อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง
ประวัติการศึกษา	บริหารธุรกิจบัณฑิต (การบัญชี) มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิตวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พ.ศ. 2547
สถานที่ทำงาน	สำนักงานสหกรณ์จังหวัดยะลา อำเภอเมือง จังหวัดยะลา
ตำแหน่ง	นักวิชาการสหกรณ์ชำนาญการ

